

**STRATEGIA ROZWOJU
MIASTA TORUNIA**

***Raport
o stanie miasta***

Toruń 2020

Opracowanie:
Wydział Rozwoju i Programowania Europejskiego
ul. Grudziądzka 126b
87-100 Toruń
tel. +48 56 611 85 54
wripe@um.torun.pl

WARUNKI NATURALNE

Miasto Toruń zlokalizowane jest na terasach rzeki Wisły we wschodniej części rozszerzenia dolinnego zwanego Kotliną Toruńską. Północna granica administracyjna miasta przylega do Wysoczyzny Chełmińskiej. Od południowego wschodu Toruń ograniczony jest ujściowym odcinkiem doliny rzeki Drwęcy.

Miasto leży w centrum województwa kujawsko-pomorskiego i graniczy od północy z Gminą Łysomice, od wschodu z Gminą Lubicz, od południa z Gminą Wielka Nieszawka, od zachodu z Gminą Zławieś Wielka.

Obszar miasta obejmuje 115,75 km². Gęstość zaludnienia wynosiła na dzień 31 grudnia 2019 roku 1.746 osób na 1 km², co plasuje Miasto na 30 miejscu spośród 66 miast na prawach powiatu.

Rzeki, zbiorniki wodne

Przez Toruń przepływa rzeka Wisła o średniej szerokości koryta 300-500 m i głębokości około 2 m oraz Struga Toruńska. Południowo-

wschodnią granicę miasta stanowi ujściowy odcinek rzeki Drwęcy wpadającej do Wisły.

Na terenie miasta znajdują się również zbiorniki wodne: Basen Portu Drzewnego (64 ha powierzchni), Starorzecza Wisły (10 ha), Jezioro Nagus (7,7 ha), Basen Portu Zimowego (5 ha), Kaszownik (1 ha).

Dane meteorologiczne

Pomiary prowadzone przez stację meteorologiczną Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowego Instytutu Badawczego w Toruniu przy ul. Storczykowej 124 wykazały rekordowo wysokie temperatury w ostatnich dwóch latach. Warto również zwrócić uwagę, że po dwóch latach (2016 i 2017) z wysoką roczną sumą opadów ponownie zanotowano niskie wartości tego wskaźnika. Wartości dotyczące prędkości wiatru, zachmurzenia i usłonecznienia podlegają wahaniom.

Tabl. 1. Dane meteorologiczne
Stan w dniu 31 XII

Lata	średnia roczna temperatura powietrza	roczna suma opadów	średnia prędkość wiatru	średnie zachmurzenie	usłonecznienie
2001	8,6° C	699 mm	2,3 m/s	5,4	1433 h
2002	9,5° C	622 mm	2,5 m/s	5,1	1577 h
2003	8,4° C	484 mm	2,3 m/s	4,8	1753 h
2004	8,4° C	525 mm	2,9 m/s	5,3	1512 h
2005	8,6° C	459 mm	2,8 m/s	4,9	1917 h
2006	8,9° C	503 mm	2,6 m/s	4,9	1854 h
2007	9,5° C	666 mm	2,8 m/s	5,2	1742 h
2008	9,5° C	512 mm	2,8 m/s	5,2	1770 h
2009	8,5° C	527 mm	2,6 m/s	5,2	1785 h
2010	7,4° C	832 mm	2,6 m/s	5,4	1643 h
2011	9,0° C	467 mm	2,6 m/s	4,8	1950 h
2012	8,6° C	520 mm	2,5 m/s	5,1	1807 h
2013	8,5° C	602 mm	2,4 m/s	5,5	1645 h
2014	9,8° C	452 mm	2,3 m/s	4,9	1939 h
2015	9,9° C	379 mm	2,4 m/s	5,0	1959 h
2016	9,5° C	680 mm	2,3 m/s	5,4	1776 h
2017	9,4° C	672 mm	2,3 m/s	5,8	1579 h
2018	10,3° C	405 mm	2,4 m/s	4,6	2123 h
2019	10,7° C	440 mm	2,9 m/s	5,1	1832 h

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Dział przygotowano na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Grunty

Gmina Miasta Toruń zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji prowadzonej przez Wydział Geodezji i Kartografii według stanu na koniec 2019 roku jest właścicielem 3.560,06 ha gruntów, w tym grunty nieobciążone użytkowaniem wieczystym stanowią 2.809,51 ha,

tj. 78,9% ogólnej liczby gruntów miasta. Areał gruntów stanowiących majątek Gminy uległ zmniejszeniu w stosunku do 31.12.2018 roku o 44,7 ha.

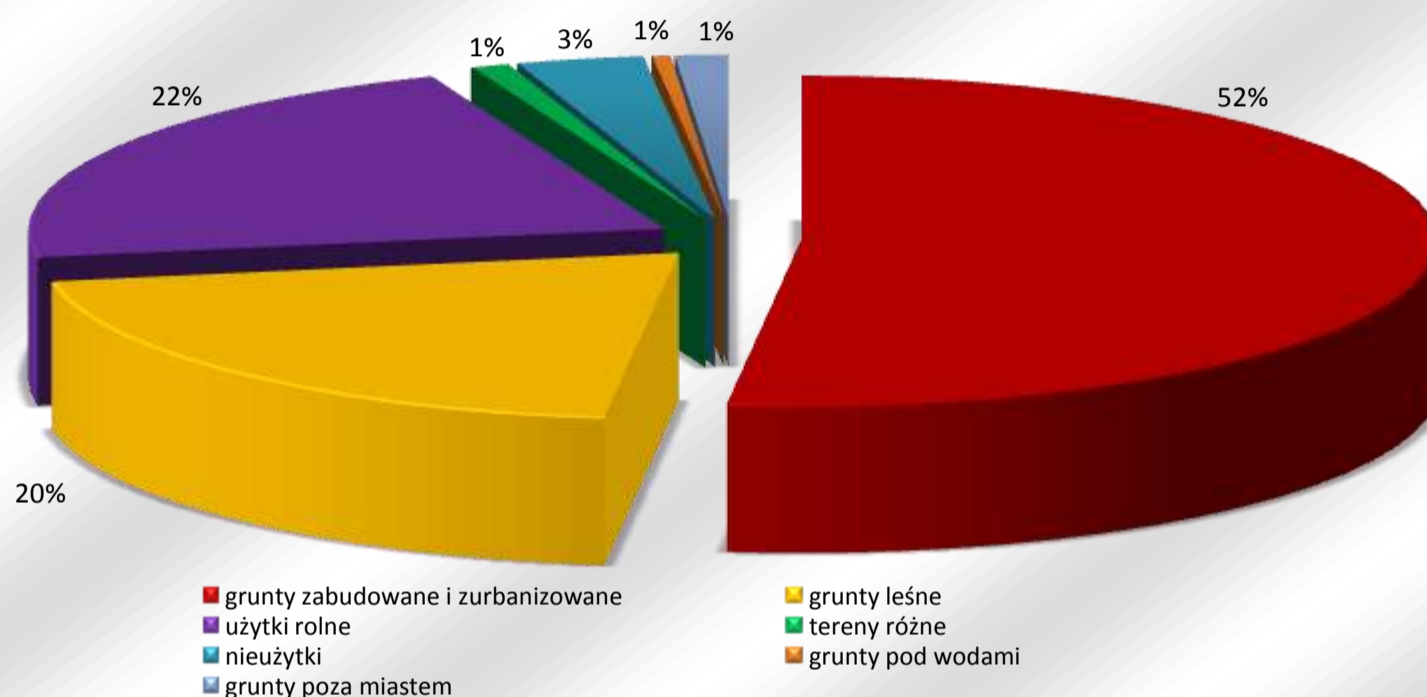
Największy rozchód gruntów (28,46 ha) nastąpił na mocy ustawy z dnia 20.07.2018r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności.

Z dniem 1 stycznia 2019 r. ustawowo przekształcono je we własność na rzecz właścicieli domów jednorodzinnych i samodzielnych lokali położonych w budynkach wielorodzinnych wraz z budynkami gospodarczymi, garażami i innymi obiektami budowlanymi i urządzeniami budowlanymi umożliwiającymi prawidłowe i racjonalne korzystanie z budynków mieszkalnych. Wydanych zostało ok. 5.100 zaświadczeń potwierdzających przekształcenie, dotyczących gruntów gminnych.

Równolegle Gmina pozyskuje nieruchomości uczestnicząc w obrocie cywilnoprawnym, poprzez ich zakup, zamianę lub przyjęcie darowizny, zazwyczaj od Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.

Rys. 1. Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Wody podziemne

W roku 2019 Toruńskie Wodociągi Spółka z o.o. kontynuowały lokalny monitoring jakości wód ujęć: Mała Nieszawka, Jedwabno i Czerniewice. Monitorowane ujęcia komunalne czerpią wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego. Monitoringiem objęto również awaryjne ujęcie wód podziemnych Nowe Bielany oraz studnie awaryjne ujmujące kredowy poziom wodonośny.

Ujęcie Mała Nieszawka

Ujęcie Mała Nieszawka, zlokalizowane w lewobrzeżnej części Torunia, jest największym ujęciem komunalnym wód podziemnych, dostarczającym w roku 2019 średnio 15,7 tys. m³ wody na dobę.

Wodę pobraną w 2019 roku z otworów na terenie ujęcia „Mała Nieszawka” oraz w jego sąsiedztwie (na terenie strefy ochronnej ujęcia) zakwalifikowano do klas I i II - wód o dobrym stanie chemicznym. W 2019 roku nie stwierdzono niekorzystnych trendów zmian jakości wód podziemnych w studniach ujęcia. Jakość wody w stosunku do roku poprzedniego nie uległa zasadniczej zmianie. W części zachodniej ujęcia nadal stwierdza się podwyższone wartości siarczanów. W roku 2019 prowadzono badania jakości wody również pod kątem zawartości fenoli i arsenu. Poziom zanieczyszczeń pozostaje w normie. W badaniach stwierdzono arsen w wodzie ujmowanej na ujęciu Mała Nieszawka w wartościach poniżej <0,001mg As/l tzn. w I klasie jakości.

Ujęcie Jedwabno

Ujęcie tworzą studnie, zlokalizowane na odcinku 600 m wzdłuż Drwęcy. W rejonie ujęcia obserwuje się infiltrację wód z rzeki do

warstwy wodonośnej. Badania wykazały, że woda powierzchniowa zasila ujęcie w 10-50%. W roku 2019 z tego ujęcia pobierano średnio 6,2 tys. m³ wody na dobę.

Wody podziemne zaklasyfikowano głównie do II i III klasy jakości, która charakteryzuje wody bardzo dobrej jakości, w których wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych, jak również wartości elementów fizykochemicznych nie wskazują na wpływ działalności człowieka albo jest to wpływ bardzo słaby. Parametrami decydującymi o klasie były żelazo, mangan, azotyny, wapń, wodorowęglany i TOC. Zawartość fenoli oznaczono w studniach w większości analiz w II klasie, pestycydy oraz WWA wystąpiły poniżej granicy oznaczalności. Przekroczenia dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi odnotowano przede wszystkim w obrębie składników dość łatwo usuwalnych z wody - żelaza i manganu.

Ujęcie Czerniewice

Ujęcie w Czerniewicach jest najmniejsze - średnio w roku 2019 pobierano 1370 m³ wody na dobę. Woda z tego ujęcia od lat charakteryzuje się najlepszą jakością spośród ujęć eksploatowanych przez Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o. i nie jest poddawana uzdatnianiu, jedynie stabilizowana bakteriologicznie za pomocą lampy UV.

Na ujęciu udokumentowano zwiększone zasoby eksploatacyjne ujęcia (do 120,0m³/h). Rozbudowa ujęcia związana była z umową na dostawę wody do Ciechocinka.

Wyniki dwóch serii badań fizykochemicznych wykonanych w 2019 roku sytuują wodę pobraną ze wszystkich obiektów ujęcia Czernie-

wice oraz dopływającą do ujęcia w I klasie jakości - woda bardzo dobrej jakości.

Nowe Bielany

W roku 2019 kontynuowano monitoring wód podziemnych ujęcia Nowe Bielany, mającego status awaryjnego ujęcia z powodu braku stacji uzdatniania. Woda z czwartorzędowej warstwy wodonośnej, o swobodnym zwierciadle, ujmowana jest przez 2 studnie. Ujęcie ma ustanowioną strefę ochrony pośredniej, na terenie której zlokalizowane są 3 otwory sieci monitoringu osłonowego. Wodę z tego ujęcia zakwalifikowano do klas II/III - dobrej/zadawalającej jakości. O klasyfikacji wody decydowały wartości stężeń manganu, chlorków wodorowęglanów i potasu. Uzyskane wyniki wskazują, że ujęcie nadal może utrzymywać status ujęcia awaryjnego.

„Kredowe” studnie publiczne

Gmina Toruń jest ponadto właścicielem 5 studni publicznych, ujmujących kredowy poziom wodonośny. Jakość wody pozyskiwanej z ujęć kredowych nie zawsze odpowiadała normom ustanowionym dla wody do picia. Z tego powodu okresowo zamykano ujęcia i przeprowadzono dezynfekcje studni, elementów sieci i innych urządzeń podchlorynem sodu. Prace te tylko na krótki czas poprawiały parametry mikrobiologiczne uzdatnionej wody. W związku z tym studnie kredowe wyłączono z bieżącej eksploatacji i pozostawiono jako awaryjne. Obecnie punkty poboru wody są podłączone do wody z sieci wodociągowej.

Ocena jakości powietrza atmosferycznego

Monitoring imisji zanieczyszczeń prowadzony na terenie Torunia przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (WIOŚ) odzwierciedla rzeczywisty poziom zanieczyszczeń pochodzących ze wszystkich źródeł. W 2019 roku pomiary imisji zanieczyszczeń powietrza wykonywane były na 3 stacjach: „Policja” (ul. Dziewulskiego 1), „Kaszownik” (ul. Przy Kaszowniku) oraz „Airpointer” (Wały Gen Sikorskiego 12). Na wszystkich stacjach oprócz pomiarów zanieczyszczenia powietrza rejestrowane były parametry meteorologiczne.

Pył zawieszony PM10

W 2019 roku nie zanotowano przekroczeń żadnego z obowiązujących normowanych poziomów pyłu zawieszonego PM10. W porównaniu z poziomem dopuszczalnym określonym jako stężenie średnie roczne ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) uzyskane w 2019 roku wartości stanowiły od 57% na stacji „Kaszownik” do 67% na stanowisku automatycznym stacji „Policja”.

Pył zawieszony PM2,5

Pył PM2,5 emitowany jest jako zanieczyszczenie pierwotne oraz powstaje w dużej mierze jako zanieczyszczenie wtórne w wyniku przemian jego prekursorów: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, amoniaku i lotnych związków organicznych. Ze względu na małe rozmiary, cząsteczki tego pyłu mogą wnikać do układu oddechowego i krwionośnego.

Na terenie Torunia WIOŚ rozpoczął wykonywanie pomiarów pyłu zawieszonego PM2,5 na stacji „Policja” w czerwcu 2009 roku.

Stężenie średnie roczne z 2019 roku obliczone z referencyjnych pomiarów manualnych wyniosło $15,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$, natomiast z pomiarów automatycznych (przy procencie ważnych danych wynoszącym 83%) $16,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Uzyskane stężenia nie przekroczyły wartości $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (docelowa i równocześnie dopuszczalna dla roku kalendarzowego).

Stężenia metali i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10

Analogicznie jak w latach ubiegłych, również w 2019 roku na stacji pomiarowej „Policja” pomiary metali ciężkich w pyłe zawieszonym PM10 nie wykazały przekroczeń:

- stężenie ołowiu $0,0063 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - 1% poziomu dopuszczalnego,

- stężenie arsenu $0,7 \text{ng}/\text{m}^3$ - 12% poziomu docelowego,
- stężenie kadmu $0,2 \text{ng}/\text{m}^3$ - 4% poziomu docelowego,
- stężenie niklu $1,5 \text{ng}/\text{m}^3$ - 8% poziomu docelowego.

Pomiary benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 WIOŚ rozpoczął w Toruniu na stacji przy ul. Dziewulskiego w 2006 roku. Początkowo pomiary wykonywano w wybrane dni tygodnia, natomiast od listopada 2008 roku stężenie benzo(a)pirenu w pyłe zaczęto oznaczać w łączonych próbach 5-dniowych, a od sierpnia 2013 roku 7-dniowych. W przypadku benzo(a)pirenu stężenie z roku 2019 wyniosło - tyle ile poziom docelowy - $1 \text{ng}/\text{m}^3$.

Dwutlenek siarki

Pomiary dwutlenku siarki wykonywane były w trzech stacjach pomiarowych: dwóch w centrum miasta i jednej na Wrzosach. Stężenie średnie roczne dwutlenku siarki wyniosło od $1,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na stacji „Kaszownik” do $2,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na stacji „Airpointer”. Maksymalne stężenie 1-godzinne osiągnęło najwyższą wartość $31 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na ul. Storczykowej, przy wartości dopuszczalnej $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Normowane jest ponadto stężenie 24-godzinne dwutlenku siarki. W roku 2019 najwyższe stężenie 24-godzinne wyniosło jedynie $14 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (11,2% poziomu dopuszczalnego $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$) na stacji „Airpointer”.

Dwutlenek azotu

Pomiary dwutlenku azotu wykonywane w trzech stacjach pomiarowych („Kaszownik”, „Airpointer” - przez cały rok oraz na stacji „Policja” od 4 lipca 2019 r.) nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych. Stężenia średnie roczne wyniosły: $18,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ („Kaszownik”), $10,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ („Airpointer”) i $14,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ („Policja”). Poziom dopuszczalny dla roku kalendarzowego wyznaczono na $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dwie stacje znajdujące się w centrum miasta oddalone są od siebie jedynie o 740 m w linii prostej, jednak stacja „Kaszownik” ze względu na swoje położenie w pobliżu drogi krajowej jest stacją oddziaływania komunikacyjnego. Dlatego uzyskany wyższy poziom stężenia dwutlenku azotu pokazuje wpływ emisji komunikacyjnej na jakość powietrza atmosferycznego. Maksymalne stężenie 1-godzinne osiągnęło najwyższą wartość $142 \mu\text{g}/\text{m}^3$ na stacji „Kaszownik”, przy dopuszczalnej $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Szybki wzrost liczby pojazdów i związany z nim wzrost emisji spalin przyczynia się w dużej mierze do zwiększenia zawartości dwutlenku azotu w powietrzu. W latach 2004-2018 liczba zarejestrowanych pojazdów ogółem w Toruniu wzrosła o 61.820 pojazdy, czyli o 71%.

Tlenek węgla

Pomiary tlenku węgla WIOŚ wykonywał na stacji „Kaszownik” oraz przy ul. Storczykowej. W przypadku tego zanieczyszczenia normowane jest stężenie 8-godzinne. W 2019 roku nie odnotowano przekroczenia normy 8-godzinnej ($10.000 \mu\text{g}/\text{m}^3$), a maksymalna wartość stężenia wyniosła $1.738 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (17% poziomu dopuszczalnego). Dobowy przebieg stężeń wskazuje na transport drogowy jako główne źródło tlenku węgla w rejonie stacji (wzrost stężeń w godzinach porannego szczytu komunikacyjnego oraz po godzinie 15).

Roczna ocena jakości powietrza dla strefy „Miasto Toruń”

W 2019 roku WIOŚ przeprowadził kolejną, już osiemnastą ocenę roczną jakości powietrza.

Na podstawie analizy wyników z roku 2019 strefa „miasto Toruń” znalazła się w najkorzystniejszej klasie A we wszystkich sklasyfikowanych zanieczyszczeniach ze względu na zdrowie ludzi, tzn.: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla, ozon, ołów, arsen, kadm, nikiel, pył zawieszony PM2,5, pył zawieszony PM10, benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10.

Klasyfikacja według poziomów celów długoterminowych dla ozonu wykazała, że miasto otrzyma klasę D2, ponieważ na stacji „Policja” w 2019 roku w ciągu 4 dni odnotowano maksymalne stężenia 8-godzinne ozonu wyższe od $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Obecnie dla miasta Torunia obowiązują następujące Programy Ochrony Powietrza:

1. Uchwała Nr XXXVII/623/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2017 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 - aktualizacja. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2025 roku.

2. Uchwała Nr XIX/349/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2016 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla 4 stref województwa kujawsko-pomorskiego ze względu na przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2023 roku.

3. Uchwała Nr LIV/834/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 października 2014 roku w sprawie określenia planu działań krótkoterminowych dla 4 stref województwa kujaw-

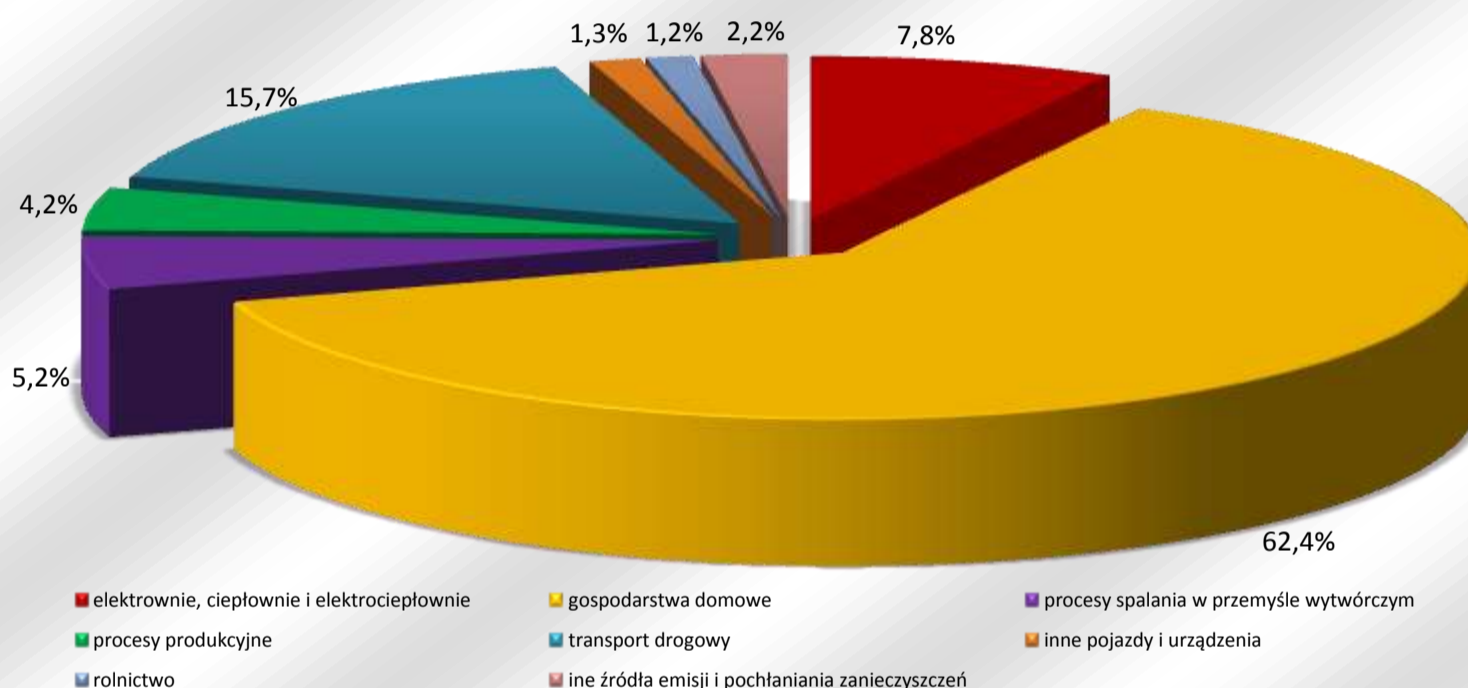
sko-pomorskiego ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia wartości docelowych benzo(a)pirenu w powietrzu.

4. Uchwała Nr XXX/535/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2013 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2020 roku.

Za podstawowe działania naprawcze wskazane do realizacji w programach ochrony powietrza uznano działania związane z redukcją niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania indywidualnego.

Ocena roczna jakości powietrza za rok 2019 nie wskazuje na konieczność wykonania kolejnych programów ochrony powietrza dla strefy „miasto Toruń”. Aktualne pozostają działania naprawcze wskazane w dotychczas uchwalonych POP-ach dla pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10.

Rys. 2. Emisja pyłu PM10 w Toruniu w 2018 roku

Tabl. 2. Roczna emisja zanieczyszczeń powietrza na terenie Torunia (mg/rok)

Stan w dniu 31 XII

Nazwa substancji	2006 ^a	2008 ^a	2009 ^a	2010 ^a	2011 ^b	2012 ^b	2013 ^b	2014 ^b	2015	2016	2017	2018	2019
Dwutlenek siarki	3.672	1.872	1.343	1.404	1.201	1.273	1.260	1.081	1.243	1.266	458	144	170
Tlenki azotu	944	569	452	497	455	385	421	415	387	427	210	176	x
Tlenek węgla	1.208	273	208	215	152	149	123	107	57	54	66	103	94
Pył ogółem	835	305	219	213	169	129	140	118	127	104	49	41	29
Dwutlenek węgla	730357	437428	387720	414625	335078	318223	345057	312027	300608	309303	259021	282622	302220
Inne zaniecz. technolog. gazowe	371	182	175	205	167	201	185	149	x	x	x	x	x

Objasnienia: Emisja „punktowa” - na podstawie danych zebranych:

^{a)}za pomocą ankiet wysyłanych do zakładów

^{b)}w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Podane wartości są zaniżone w stosunku do lat 2004-2010, ponieważ uwzględniają emisję z podmiotów, które podały jej wielkość w sprawozdaniach dotyczących opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast nie uwzględniają podmiotów, które rozliczają się na podstawie zużycia paliwa.

Hałas

Od roku 2011 podstawowym źródłem informacji na temat hałasu w mieście jest mapa akustyczna Torunia, która została utworzona w celu oceny klimatu akustycznego. Aktualizowana mapa nie jest pojedynczą mapą, ale zbiorem informacji opisowych i graficznych. W jej skład wchodzi zestaw map obrazujących długookresowe średnie poziomy dźwięku dla pory dziwno-wieczorowo-nocnej (wskaźnik L_{DWN}) oraz nocnej (wskaźnik L_N). Każdy z tych wskaźników został obliczony dla czterech rodzajów źródeł hałasu: drogowego, kolejowego, tramwajowego i przemysłowego.

Dokument pn. „Mapa akustyczna miasta Torunia” był podstawą sporządzenia „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Torunia na lata 2018-2022”, przyjętego uchwałą Nr 890/18 Rady Miasta Torunia z dnia 19 lipca 2018 roku.

Na potrzeby mapy akustycznej powstała także mapa wrażliwości hałasowej obszarów. Celem tej mapy jest wskazanie określonych

wartości dopuszczalnych poziomów hałasu dla określonych obszarów na terenie Torunia.

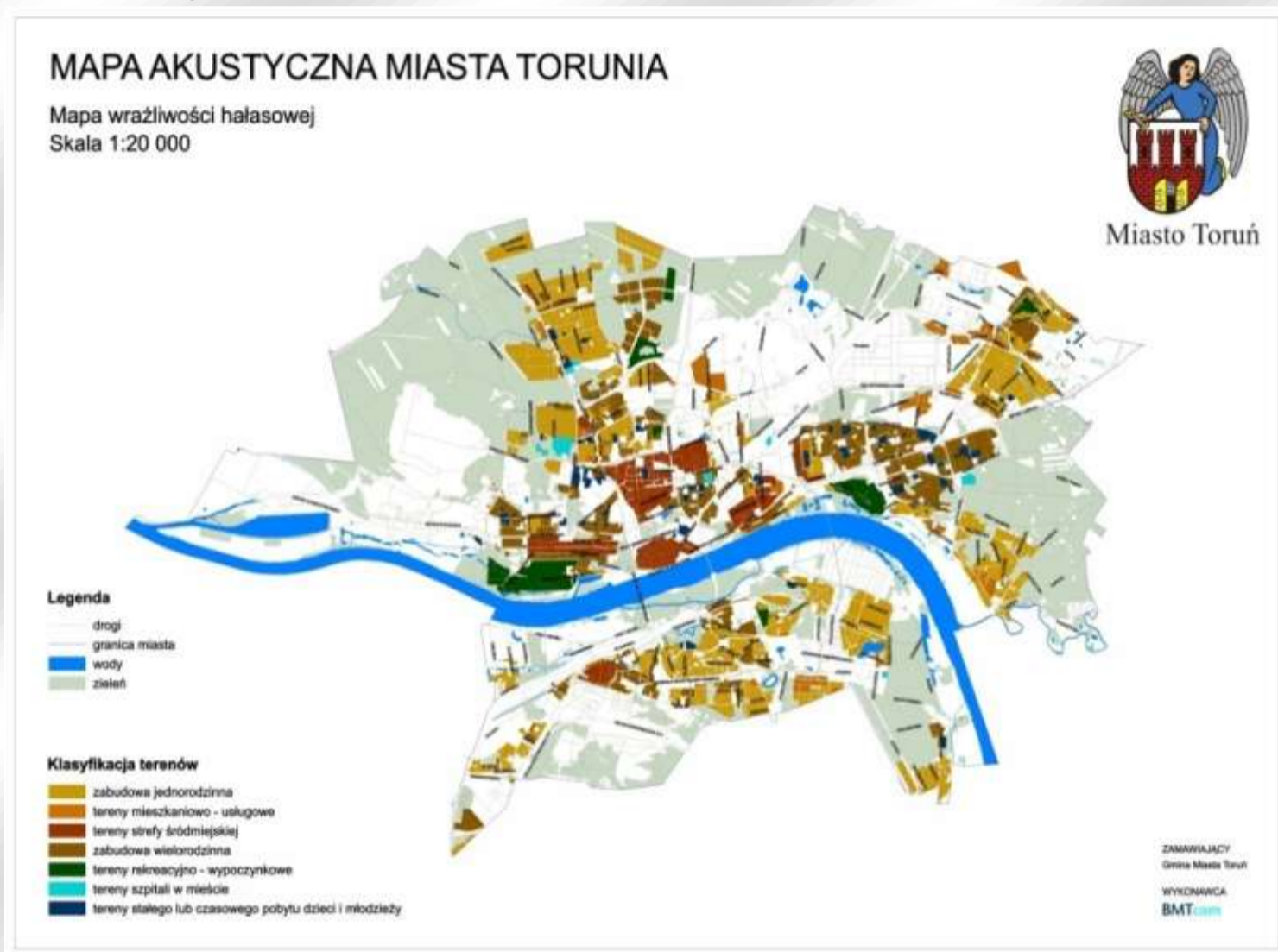
Główną przyczyną uciążliwości akustycznej w Toruniu jest hałas komunikacyjny (drogowy i kolejowy). Toruń jest znaczącym węzłem komunikacyjnym w systemie dróg krajowych obecnie głównie przez autostradę A-1 oraz drogę ekspresową S-10.

Powierzchnia terenów chronionych akustycznie wynosi łącznie 21,5 km², co stanowi 18,6% powierzchni miasta w tym:

- tereny strefy śródmiejskiej (powierzchnia: 2,5 km²),
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (8,9 km²),
- tereny mieszkaniowo-usługowe (1,6 km²),
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (6,0 km²),
- tereny szpitali w miastach (0,2 km²),
- tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytom dzieci i młodzieży (żłobki, przedszkola, szkoły, internaty itp.) (0,8 km²),
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (1,5 km²).

MAPA1

Mapa wrażliwości hałasowej

Hałas komunikacyjny

Tereny zagrożone hałasem drogowym to przede wszystkim obszary położone w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych (DK91, DK15, DK80, DW553) położone w obrębie osiedli: Bydgoskie Przedmieście, Chełmińskie Przedmieście, Jakubskie Przedmieście, Mokre Przedmieście, Podgórz, Rubinkowo, Wrzosey, Stare Miasto.

Razem: 0,84 km²(L_{DWN}) / 0,38 km²(L_N)

Tereny zagrożone hałasem kolejowym, to głównie rejon linii kolejowej nr 18, m.in. osiedla: Czerniewice, Rudak, Podgórz.

Razem: 0,18 km²(L_{DWN}) / 0,16 km²(L_N)

Terenów zagrożonych hałasem tramwajowym nie zidentyfikowano.

Wykonana ocena klimatu akustycznego miasta Torunia wykazała, że przekroczenie standardów akustycznych dotyczy: 4,5 tys. mieszkańców (2,4%) w przypadku oddziaływania hałasu drogowego, 0,95 tys. (0,5%) mieszkańców dla hałasu przemysłowego, 0,07 tys. mieszkańców dla hałasu kolejowego.

MAPA 2

Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - L_{DWN}

Pomiary hałasu drogowego

Ciągła rejestracja zmian poziomu dźwięku pochodzącego od komunikacji samochodowej w rejonie stacji monitoringu powietrza, przy ul. Przy Kaszowniku w Toruniu wykazała, że wartość rocznego długookresowego średniego poziomu dźwięku w latach 2014-2019 roku wahała się dla pory doby (L_{DWN}) od 60,4÷64,8 dB oraz dla nocy (L_N) - 51,3÷55,5 dB. Analiza cząstkowych wyników miesięcznych wskazuje, że najniższą wartość długookresowego poziomu hałasu, dla pory

doby - 59,2 dB zarejestrowano w lipcu 2014 roku, natomiast najniższy długookresowy poziom hałasu dla nocy L_N - 50,2 dB, odnotowano w lutym 2015 roku.

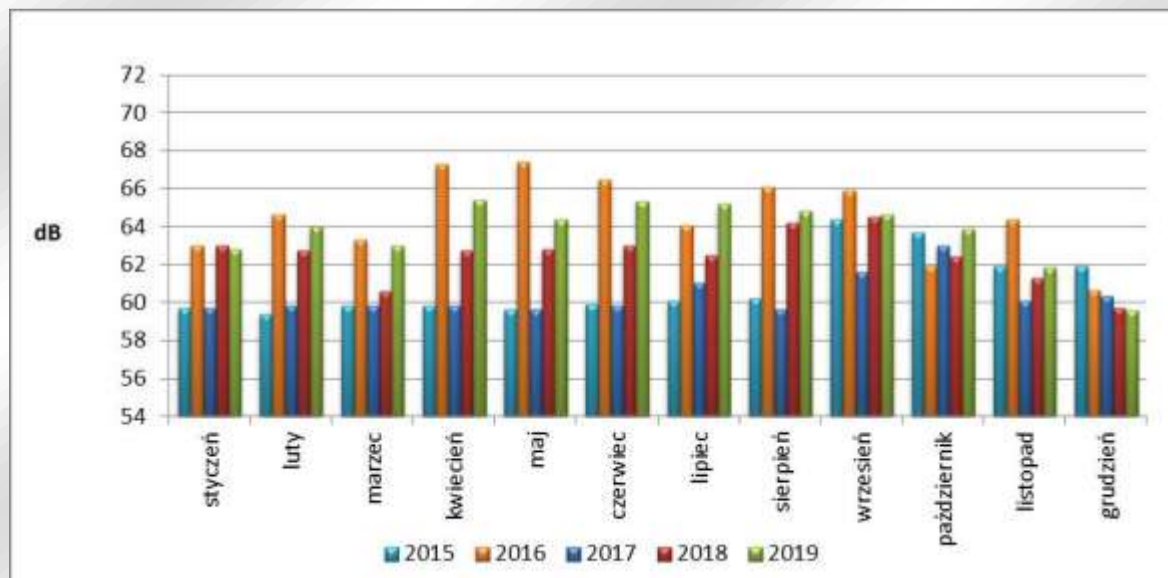
Analiza wieloletnich wyników pomiarów hałasu komunikacyjnego na stanowisku przy ul. Przy Kaszowniku w Toruniu nie wykazuje przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu drogowego zarówno w porze dziennej, jak i nocnej.

Tabl. 3. Porównanie wyników pomiaru hałasu drogowego z mapą akustyczną 2017 r.

Lokalizacja pomiarowa	L_{DWN} [dB]			L_N [dB]		
	monitoring	mapa akustyczna	różnica	monitoring	mapa akustyczna	różnica
Broniewskiego 41	70,6	71,6	-1,0	62,0	63,5	-1,5
Poznańska 232	69,4	68,0	+1,4	62,0	60,8	+1,2
Warszawska 1/5	67,2	68,9	-1,7	59,5	59,9	-0,4
Grudziądzka 82	67,6	69,5	-1,9	59,5	61,2	-1,7
Szosa Lubicka 43	71,4	70,7	+0,7	63,0	60,5	+2,5

kolor czerwony oznacza przekroczenia poziomów dopuszczalnych

Rys. 2a. Zmiany długookresowego poziomu dźwięku L_{DWN} przy ul. Przy Kaszowniku w Toruniu w latach 2015-2019

LUDNOŚĆ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o stanie ludności na terenie miasta podaje się na podstawie bilansów i struktury ludności faktycznie zamieszkującej dany obszar.
4. Przez ludność w wieku produkcyjnym (Tabl. 6) rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, a dla kobiet 18-59 lat. Pod pojęciem wieku nieprodukcyjnego rozu-

- mie się wiek przedprodukcyjny, tj. ludność do 17 lat i wiek poprodukcyjny, tj. mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat.
5. Przyrost naturalny (Tabl. 7) stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
6. Współczynnik dynamiki demograficznej jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
7. Wskaźniki podawane w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców obliczone są w stosunku do ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Tabl. 4. Ludność
Stan w dniu 31 XII

Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
1990	202.218	107.613	94.605
1996	205.120	108.831	96.289
2000	204.322	108.233	96.089
2002	210.702	112.714	97.988
2004	208.278	111.546	96.732
2006	207.190	111.116	96.074
2008	206.013	110.667	95.346
2010	205.312	110.357	94.955
2012	204.299	109.392	94.907
2013	203.447	108.932	94.515
2014	203.158	108.797	94.361
2015	202.689	108.442	94.247
2016	202.521	108.291	94.230
2017	202.562	108.293	94.269
2018	202.074	108.110	93.964
2019	201.447	107.804	93.643

Stan i struktura ludności

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku Toruń liczył 201.447 mieszkańców (107.804 kobiety i 93.643 mężczyzn). W porównaniu do roku 2018 liczba mieszkańców spadła o 627 osób (tj. o 0,31%).

W ogólnej liczbie mieszkańców miasta kobiety stanowią 53,51%. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada 115 kobiet. Wysoki współczynnik feminizacji utrzymuje się na stałym poziomie

i przewyższa współczynnik krajowy dla miast, który wynosi 111 kobiet na 100 mężczyzn.

Analizując strukturę wiekową ludności miasta należy zwrócić uwagę na najwyższy udział osób najstarszych (12,6% osób w wieku 70 i więcej lat) oraz w wieku 35-39 lat (9,1%) i 30-34 (8,1%). Najmniej liczną grupą wiekową są osoby w wieku 5-9 lat (4,6%).

Tabl. 5. Ludność według wieku
Stan w dniu 31 XII

Grupy wieku (lata)	1995	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
0-4	10.891	9.463	9.242	8.967	8.970	9.507	10.393	10.295	9.636	9.666	9.820	9.947	10.044
5-9	13.347	11.295	10.249	9.342	9.051	8.759	8.541	9.006	9.830	10.015	10.040	9.692	9.340
10-14	17.873	13.990	12.668	11.598	10.466	9.504	8.789	8.438	8.277	8.360	8.633	8.912	9.441
15-19	18.773	19.937	17.647	15.441	14.026	12.932	11.611	10.359	9.877	9.686	9.515	9.450	9.349
20-24	17.702	20.159	21.907	21.522	20.202	17.839	16.144	14.197	12.605	11.054	10.981	10.606	9.916
25-29	12.648	16.502	18.084	18.731	19.247	19.734	19.011	18.316	16.058	14.140	12.893	12.277	11.607
30-34	13.125	13.020	14.143	15.384	16.689	17.631	17.525	18.068	18.863	18.776	18.383	17.238	16.277
35-39	17.644	13.229	12.600	12.300	12.833	13.881	14.759	15.848	16.636	17.208	17.538	18.104	18.396
40-44	18.896	17.466	15.189	13.189	12.252	11.850	11.812	12.584	13.708	14.832	15.304	15.575	16.080
45-49	16.943	18.392	18.247	17.492	15.477	13.196	12.289	11.572	11.297	11.707	12.173	12.652	13.277
50-54	9.538	16.330	17.379	17.329	17.185	17.167	16.082	14.136	12.348	11.465	11.145	11.031	10.926
55-59	9.433	9.050	10.793	13.604	15.933	16.178	16.619	16.688	16.084	14.442	13.490	12.486	11.845
60-64	8.589	8.850	8.791	8.562	9.042	11.268	14.426	15.305	15.466	15.426	15.607	15.635	15.147
65-69	7.083	7.917	8.084	8.126	8.014	7.860	7.649	9.220	11.697	13.881	14.129	14.204	14.321
70 i więcej	12.175	14.594	15.679	16.691	17.803	18.707	19.479	20.267	20.776	21.863	22.911	24.265	25.481
OGÓŁEM	204.660	210.194	210.702	208.278	207.190	206.013	205.129	204.299	203.158	202.521	202.562	202.074	201.447

Rys. 3. Ludność według wieku i płci

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

W stosunku do 1995 roku największy spadek liczebności odnotowano w grupie 15-19 latków - o 9.424 osób (tj. 50,2%) oraz wśród dzieci 10-14-letnich - o 8.432 osób (tj. o 47,2%). Największe przyrosty wystąpiły zaś w gronie seniorów - o 13.306 osób (tj. o 109,3%) wśród osób w wieku 70 lat i starszych, o 7.238 osób (tj. o 102,2%) w grupie 65-69 latków oraz 6.558 osób (tj. o 76,4%) wśród mieszkańców w wieku 60-64 lata.

Na podstawie danych można zaobserwować, iż w najstarszych grupach wiekowych następuje stały wzrost liczby ludności (w liczbach bezwzględnych największy w grupie 70i więcej). Należy odnotować rosnącą w latach 2010-2017 liczbę dzieci w wieku 5-9 lat oraz zatrzymanie w 2016 roku spadku wśród najmłodszych (0-4 lata). Liczba osób w pozostałych grupach wiekowych zmienia się nieznacznie bądź podlega wahaniom.

Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 XII

Lata	Ogółem	w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1990	202.218	59.360	121.180	21.678
1996	205.120	51.537	128.915	24.668
2000	204.322	44.819	132.587	26.916
2002	210.702	41.734	140.227	28.741
2004	208.278	38.214	140.392	29.672
2006	207.190	36.403	139.917	30.870
2008	206.013	34.826	138.271	32.916
2010	205.312	33.987	136.311	35.014
2011	204.921	33.719	134.415	36.787
2012	204.299	33.421	132.841	38.037
2013	203.447	33.402	130.466	39.579
2014	203.158	33.381	128.584	41.193
2015	202.689	33.384	126.388	42.917
2016	202.521	33.620	124.391	44.510
2017	202.562	34.017	122.592	45.953
2018	202.074	34.016	120.698	47.360
2019	201.447	34.167	118.884	48.396

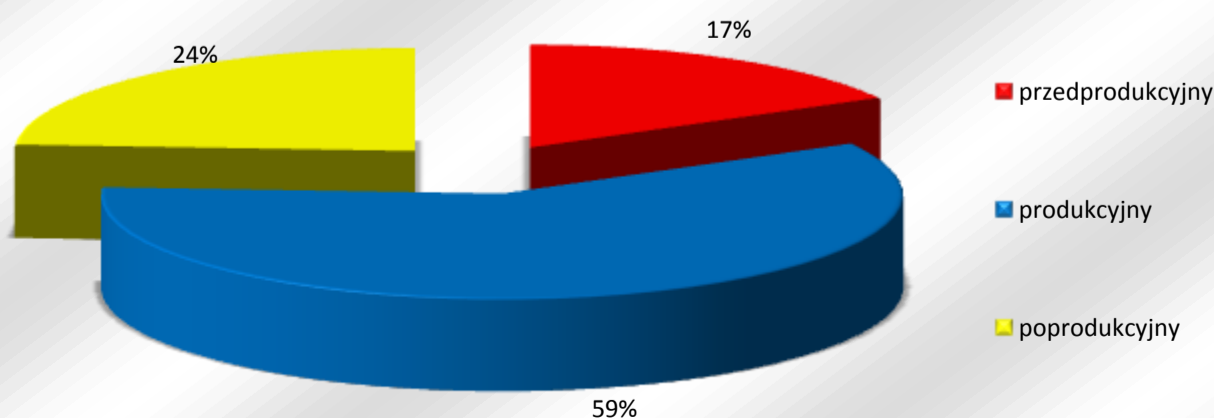
W Toruniu obserwowano stały spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, który został zatrzymany w ostatnich latach. Od 1990 roku wyniósł on jednak 25.193 osoby (tj. 42,4%). Obserwuje się natomiast stałą tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczyły potencjalny wiek zdolności do pracy (kobiety - 60 lat, mężczyźni - 65 lat). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym od 1990 roku wzrosła o 26.718 osób (tj. ponad dwukrotnie, o 123,2%). Potencjalne zasoby pracy maleją od 14 lat i w 2019 roku osiągnęły poziom najniższy od 1990 roku.

Konsekwencją zmian struktury wieku ludności jest kształtowanie się wskaźnika obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Na koniec 2019 roku wyniósł on 69,4 na 100 osób

i wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku z poziomu 67,4. Dla ludności mieszkającej w miastach Polski wskaźnik obciążenia demograficznego wyniósł na koniec 2019 roku 67. Systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 1990 roku wskaźnik ten wyniósł 17,9 a w 2019 roku 40,7.

Mimo odnotowanych zmian, struktura wieku mieszkańców Torunia jest nadal korzystna ze względu na utrzymujący się wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym i niski w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak wskazać, że udział ludności w wieku 65 lat i więcej systematycznie rośnie (od 10,7% w roku 1990 do 19,8% w 2019 roku), co świadczy o postępującym procesie starzenia się ludności miasta.

Rys. 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Ruch naturalny ludności

Ilość zawieranych małżeństw jest jednym z zasadniczych czynników wpływających na poziom urodzeń. Liczba zawieranych małżeństw w okresie 1990-2019 ulegała wahaniom osiągając najwyższy wynik w 2008 roku. Od kilku lat pozostaje na zbliżonym poziomie - w 2019 roku wyniosła 1.054, o 9 (tj. 6,6%) więcej niż w roku poprzednim.

Liczba urodzeń żywych w ostatnim ćwierćwieczu ulegała wahaniom. W latach 2013-2017 stale rosła, pozostając jednak na poziomie wyraźnie niższym niż w roku 1990. W 2019 roku była niższa niż w poprzednim o 58, tj. o 2,9%.

Od roku 1990 znacznie zmniejszył się współczynnik dynamiki demograficznej. W 1990 wynosił 1,436, a w 2019 roku 0,919. W roku 2019 odnotowano 2.134 zgony. Współczynnik zgonów na 1.000 mieszkańców wyniósł 10,57.

Przyrost naturalny na 1.000 mieszkańców był w ostatnich latach nieporównywalnie mniejszy niż w roku 1990, kiedy wyniósł 3,9. W 2019 roku był wyraźnie ujemny, wynosząc -0,85, co jest najgorszym wynikiem w badanym okresie.

Tabl. 7. Ruch naturalny ludności

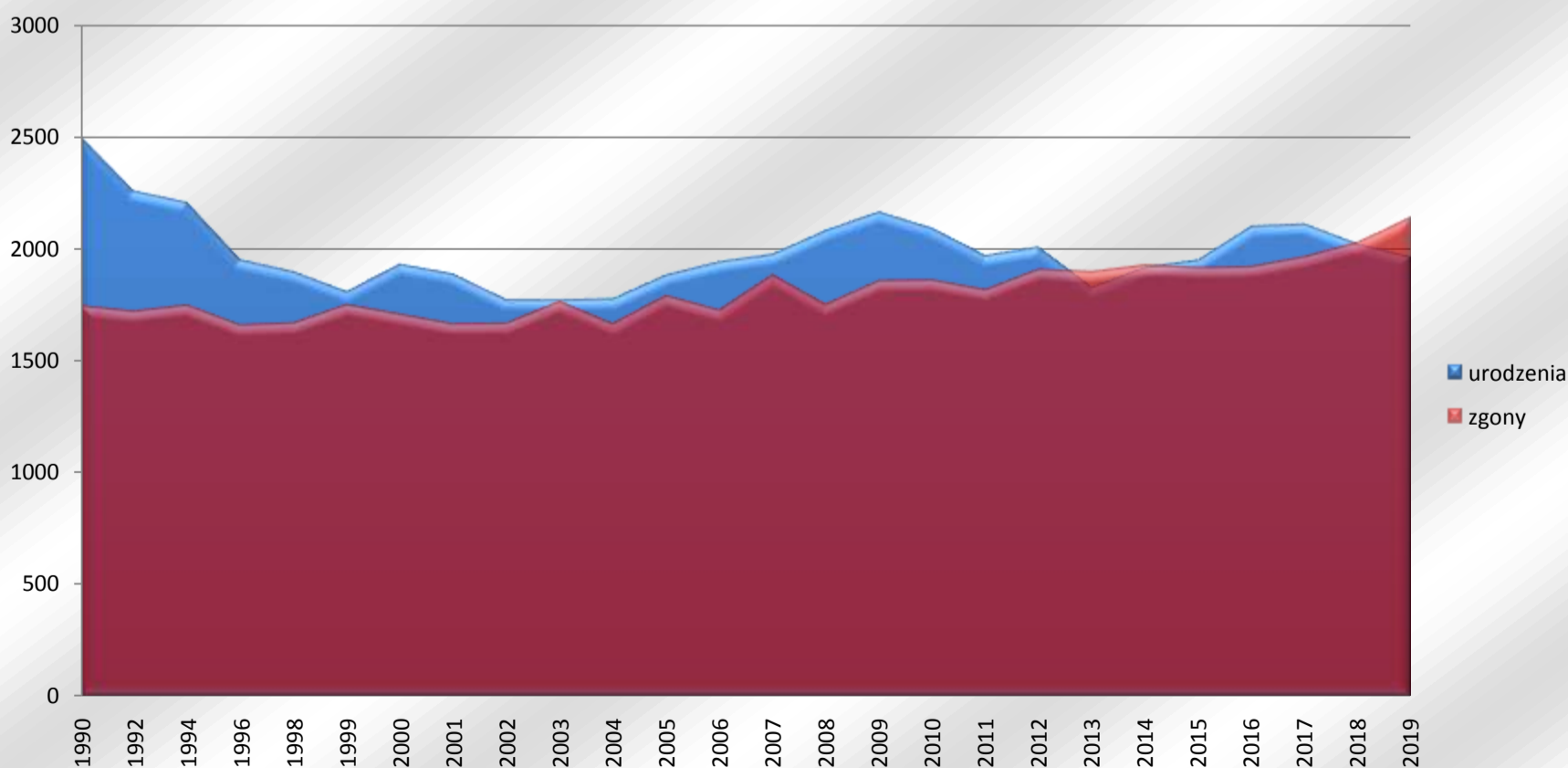
Stan w dniu 31 XII

Lata	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym: niemowląt	
1990	1.202	2.500	1.741	39	759
1996	1.037	1.950	1.655	28	295
2000	1.228	1.930	1.703	10	227
2002	1.044	1.772	1.663	8	109
2004	999	1.776	1.661	14	115
2006	1.206	1.941	1.721	6	220
2008	1.381	2.081	1.747	11	334
2009	1.348	2.164	1.852	13	312
2010	1.207	2.091	1.855	12	236
2011	1.046	1.969	1.812	8	157
2012	1.022	2.007	1.903	13	104
2013	887	1.828	1.891	4	-63
2014	934	1.916	1.921	6	-5
2015	944	1.949	1.910	10	39
2016	979	2.100	1.915	10	185
2017	998	2.110	1.959	8	151
2018	989	2.020	2.022	5	-2
2019	1.054	1.962	2.134	7	-172

W migracjach ludności w Toruniu do 1999 roku saldo było dodatnie. Od 2000 roku odpływ przeważa nad napływem ludności. W 2019 roku odpływ był większy niż napływ o 364 osoby.

W odpływie większość - 65,3% - stanowiły wymeldowania na wieś. Istotną pozycją były wymeldowania za granicę - stanowiące 2,4% wymeldowań.

Rys. 5. Ruch naturalny ludności w latach 1990-2019

RYNEK PRACY

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

3. Do pracujących zaliczono:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy,
- właściciele i współwłaściciele jednostek prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin,
- osoby wykonujące pracę nakładczą,
- agentów oraz osoby zatrudnione przez agentów,
- członków spółdzielni produkcji rolniczej.

Stan, struktura i dynamika zatrudnienia

Od 1999 roku nastąpiła zmiana sposobu agregacji danych o pracujących. Są one zbierane w jednostkach, w których liczba zatrudnionych przekracza 9 osób (do 1998 roku - 5 osób).

Od 2009 roku dane agregowane są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych w całym hory-

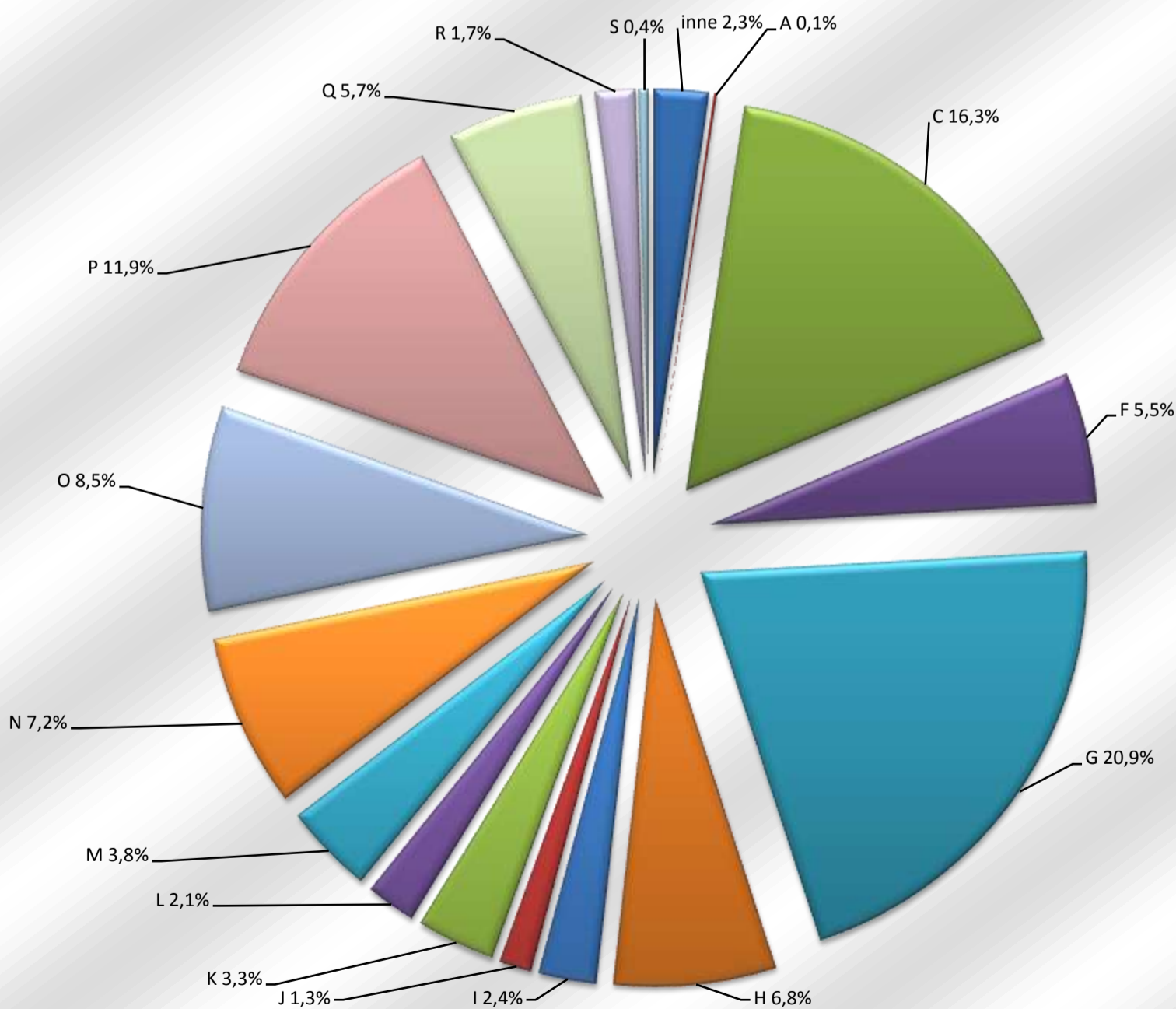
4. Dane o zatrudnionych nie obejmują osób zatrudnionych w jednostkach budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych, osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób, rolnictwa indywidualnego oraz duchowieństwa.

5. Definicja osoby bezrobotnej (Tabl. 9) podana jest w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).

zonicie czasowym, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

Jednym z mierników służących do oceny faktycznego zaangażowania ludności w procesie pracy jest wskaźnik zatrudnienia ilustrujący udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2019 wskaźnik ten wyniósł 57,2%.

Rys. 6. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII(30 IX dla roku 1998)

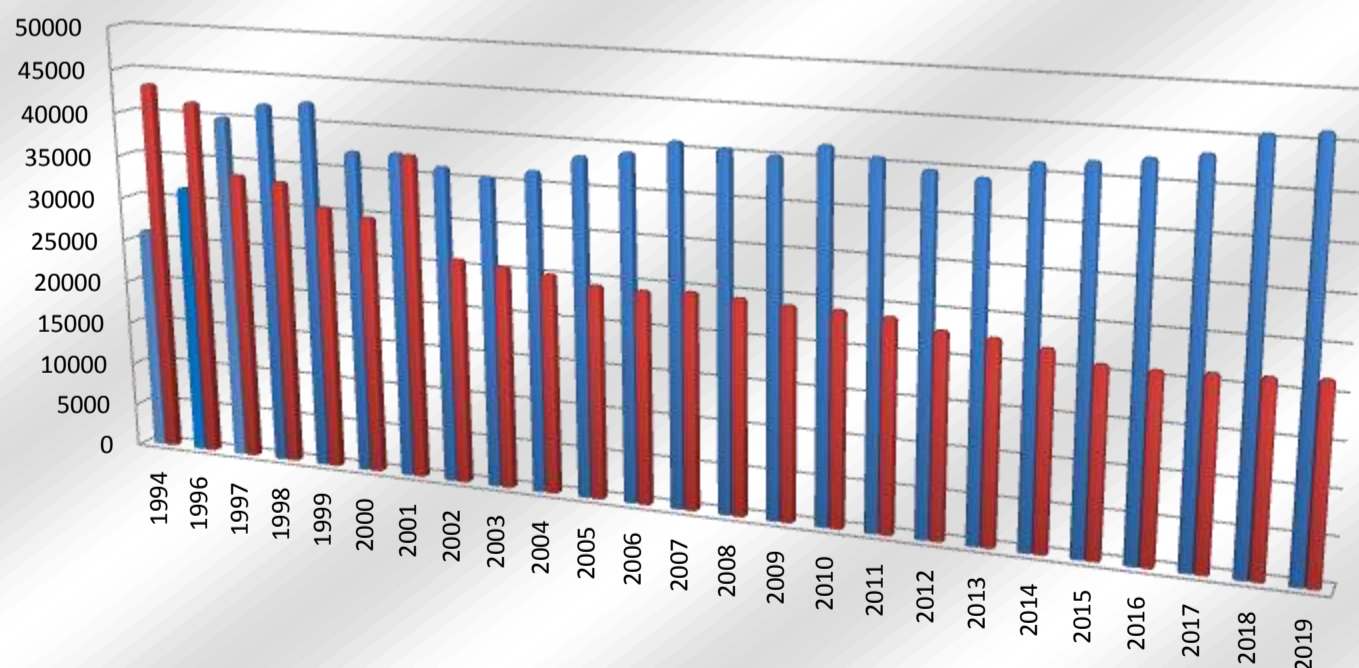
Sekcje PKD*	1994	1998	2002	2006	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	269	278	357	164	152	60	80	98	88	79	78
C Przetwórstwo przemysłowe	26.228	25.961	20.239	17.883	13.197	12.971	12.335	11.279	11.204	11.198	11.058
F Budownictwo	5.093	5.409	2.944	3.767	4.457	4.144	3.803	3.860	3.732	3.696	3.716
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5.984	8.994	7.396	9.949	12.465	12.148	12.799	12.892	12.866	13.538	14.189
H Transport i gospodarka magazynowa	5.778	5.210	4.445	3.999	3.534	3.364	3.301	3.372	3.661	5.214	4.609
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	915	1.034	798	957	1.214	1.248	1.189	1.337	1.416	1.432	1.631
J Informacja i komunikacja	-	-	-	-	609	648	778	894	886	978	914
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1.967	2.548	1.751	2.025	2.618	1.993	2.273	2.801	2.306	2.154	2.227
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3.064	4.647	4.785	5.587	1.395	1.393	1.516	1.565	1.490	1.411	1.418
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	-	2.725	2.910	2.711	2.335	2.881	2.856	2.568
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	-	-	2.707	2.614	3.164	3.797	4.457	4.526	4.897
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2.553	3.085	3.289	3.988	5.160	5.045	5.125	5.010	5.383	5.721	5.802
P Edukacja	7.528	7.790	7.801	8.060	8.271	7.844	8.169	7.993	8.088	8.020	8.119
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6.043	6.283	4.950	3.960	3.934	3.739	3.534	3.580	3.550	3.531	3.848
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	-	-	-	1.016	1.038	1.070	1.096	1.078	1.098	1.131
S Pozostała działalność usługowa	2.204	2.112	1.829	1.631	329	156	186	136	168	175	274
Ogółem	69.561	75.096	62.269	63.754	65.892	62.877	63.629	63.610	64.674	67.150	68.037

* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

W roku 2019 udział pracujących w sektorze prywatnym wyniósł 67,9%. Wykazuje on od początku dekady wyraźny rosnący trend (63% w roku 2011, 63,33% w 2012 i 2013, 65% w 2014, 66,5% w 2015, 66,9% w 2016 roku, 67,0% w 2017 roku, 68,0% w 2018 roku).

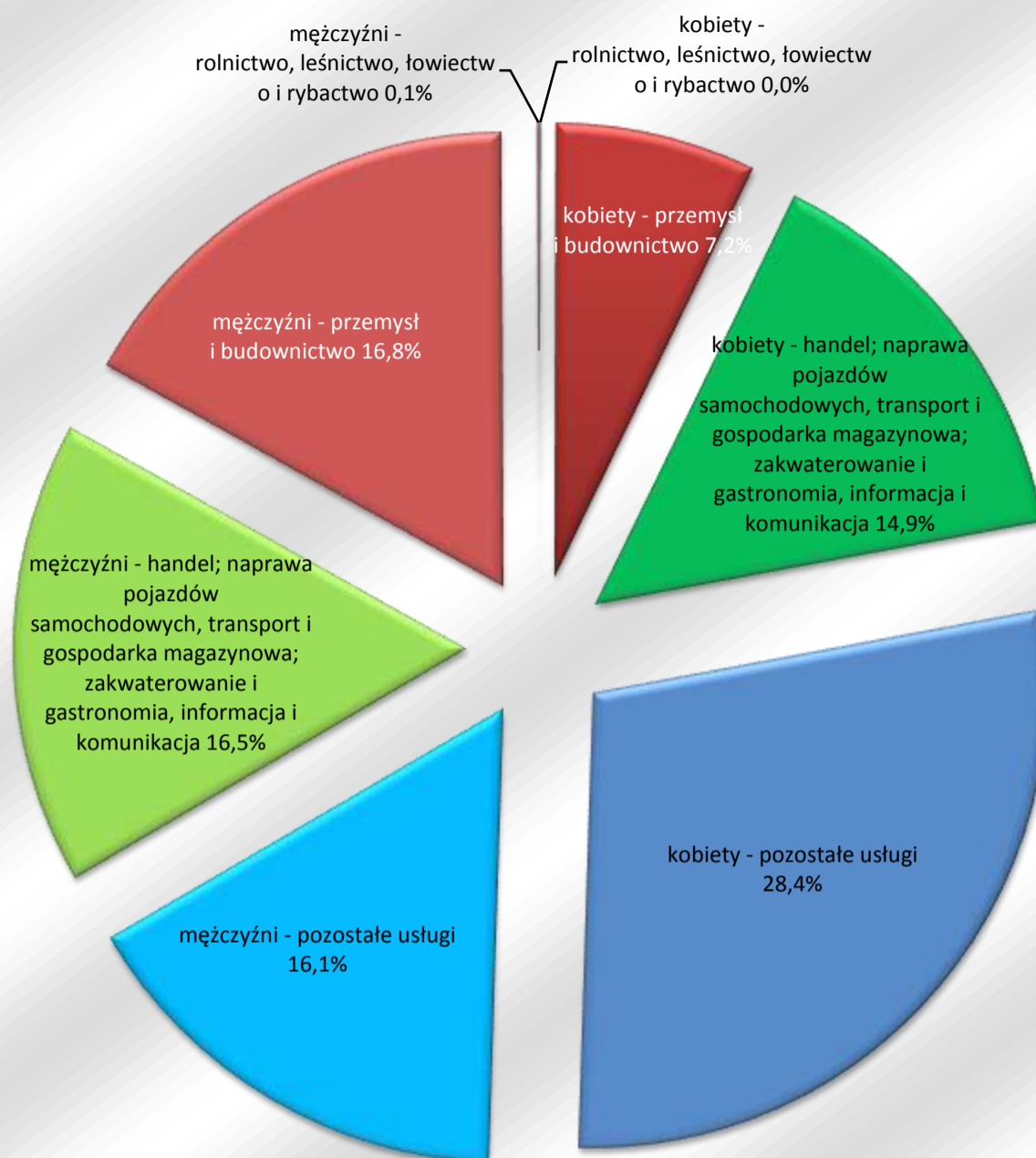
W Toruniu najczęściej osób pracuje w sekcjach: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów (20,9%), Przetwórstwo przemysłowe (16,3%), Edukacja (11,9%). Analogicznie jest w innych miastach Polski - te same sekcje zatrudniają w nich najczęściej osób.

Rys. 7. Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów w latach 1994-2019

	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
■ sektor prywatny	2612	3153	4014	4193	4250	3728	3747	3631	3557	3661	3861	3940	4097	4059	4019	4165	4077	3981	3938	4135	4185	4255	4335	4566	4620
■ sektor publiczny	4343	4163	3355	3316	3065	2988	3737	2595	2559	2519	2444	2435	2468	2450	2422	2424	2399	2305	2280	2227	2112	2105	2132	2148	2182

Rys. 8. Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Poziom i stopa bezrobocia

Liczba osób bezrobotnych w Toruniu, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia wyniosła na koniec 2019 roku 3.874. Poziom liczby bezrobotnych na koniec roku zmniejszył się w porównaniu do tego samego momentu z roku 2018 o 589 osób tj. o 13,2%.

Bezrobotne kobiety stanowiły 56% ogółu bezrobotnych, tj. na 100 osób - 44 osoby stanowili mężczyźni, a 56 kobiety.

Stopa bezrobocia w grudniu 2019 roku wyniosła w Toruniu 4,1%, mniej o 0,7 punktu procentowego w porównaniu do 4,8% rok wcześniej. Wartość ta jest istotnie mniejsza od analogicznego wskaźnika dla całego województwa kujawsko-pomorskiego, który wyniósł 7,8% na koniec 2019 roku i 8,8% w grudniu 2018 roku.

W 2019 roku zgłoszono do tutejszego Urzędu 7.072 wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej, z czego 690 pochodziło z sektora publicznego. W końcu grudnia w dyspozycji pozostawało 211 wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej.

Udział podjąć pracy w ogólnej liczbie wyłączeń wyniósł 52,1%.

Nie zmienił się znacząco procentowy udział bezrobotnych z prawem do zasiłku. Grupa ta stanowiła w końcu 2019 roku 15,0% ogółu bezrobotnych (w roku wcześniejszym - 14,0%).

Struktura bezrobotnych

Znaczny odsetek osób bezrobotnych w rejestrach PUP dla Miasta Torunia stanowiły osoby z wiodących grup (dawniej będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy). Na koniec grudnia 2019 roku było to 3.112 osób, stanowiących 80,3% ogółu bezrobotnych. Na koniec poprzedniego roku zanotowano ich 3.770 (84,5% ogółu zarejestrowanych). Ich struktura pozostała zbliżona do tej z lat poprzednich.

W poszczególnych kategoriach sytuacja kształtowała się następująco:

- bezrobotni do 30-go roku życia - 760 osób (w tym 65,3% kobiet), w ogóle osób bezrobotnych udział tej grupy wyniósł 19,6%;
- bezrobotni do 25-go roku życia - 301 osoby (w tym 62,1% kobiet), w ogóle osób bezrobotnych udział tej grupy wyniósł 7,8%;
- długotrwale bezrobotni - 1.951 osób (w tym 60,6% kobiet), stanowiące 50,4% ogółu zarejestrowanych;
- osoby powyżej 50-go roku życia - 984, w tym 361 kobiet. Stanowili oni 25,4% ogółu zarejestrowanych;
- posiadające co najmniej 1 dziecko do 6/18 roku życia - 812 osób (w tym 718 kobiet) stanowiących 21,0% ogółu bezrobotnych;
- niepełnosprawni - 266 osoby (6,9% ogółu).

Tabl. 9. Bezrobotni
Stan w dniu 31 XII

Lata	Ogółem	w tym:		
		bez prawa do zasiłku	ze zwolnień grupowych	absolwenci
1993	20.466	12.612	4.824	1.099
1995	13.965	5.147	1.569	1.248
1996	11.950	4.902	1.159	320
1998	6.727	5.202	475	454
2000	11.492	9.780	718	887
2002	13.852	12.256	1.263	1.001
2003	14.317	12.681	1.245	1.090
2004	12.180	10.935	825	-
2005	11.117	9.827	696	-
2006	8.969	7.883	511	-
2007	5.802	4.679	493	-
2008	5.589	4.466	x	-
2009	7.653	5.978	x	-
2010	7.481	6.036	264	-
2011	7.380	5.922	237	-
2012	8.808	7.220	224	421
2013	9.433	8.116	229	419
2014	7.430	6.533	0	272
2015	6.247	5.411	0	229
2016	5.569	4.827	0	190
2017	4.814	4.166	0	115
2018	4.463	3.838	0	-
2019	3.874	3.192	0	-

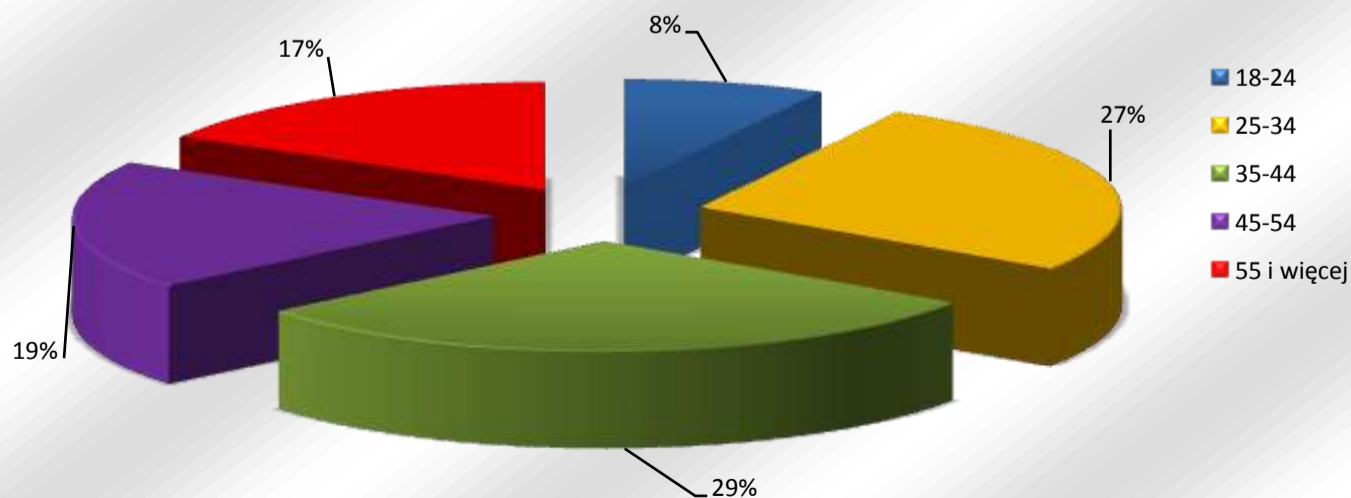
* - od 1 czerwca 2004 r. w myśl nowej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. nie ma pojęcia absolwent. Osoby te znajdują się w grupie osób do 25-go roku życia.

Analiza struktury osób bezrobotnych ze względu na wiek pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby wieku 35-44 (1.142 osób) oraz 25-34 (1.035 osób). Najmniej zarejestrowanych było osób poniżej 25 roku życia -301 (w porównaniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost o 80 osób). W poszczególnych grupach wiekowych większość stanowiły kobiety (18-24 - 62,1%; 25-34 - 67,3%; 35-44 - 62,6%; 45-54 - 53,4%) z wyjątkiem grupy najstarszej (55 i więcej - 28,4%).

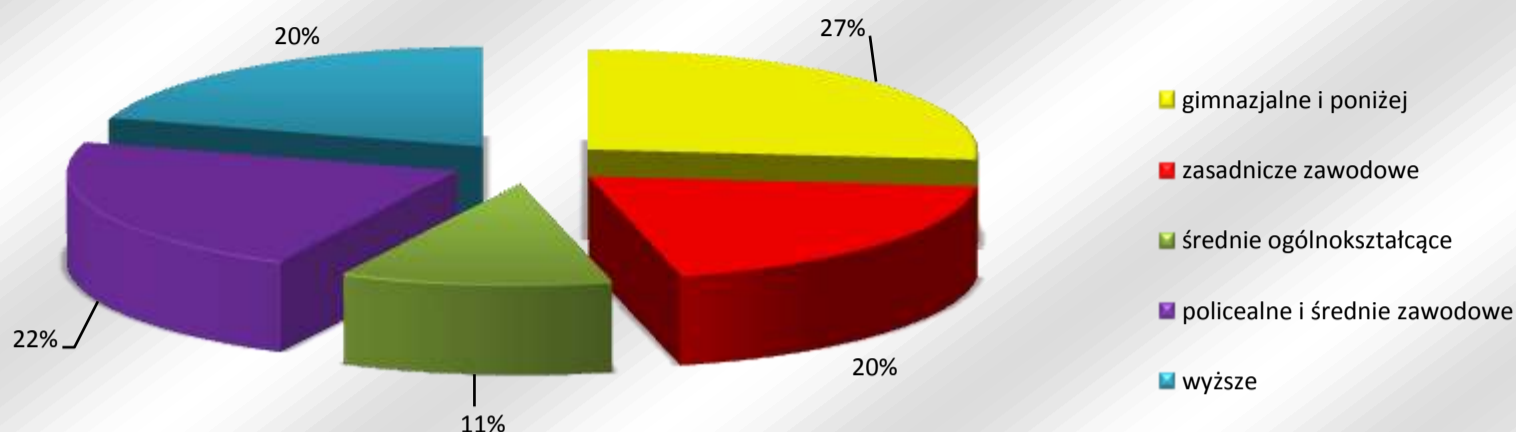
Na koniec 2019 roku najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i niższe - 1.031, najmniej wykształcenie średnie ogólnokształcące - 435 osób oraz wyższe - 789 osób. Tendencja taka utrzymuje się od 1993 roku.

Dokonując analizy osób bezrobotnych ze względu na okres pozostawania bez pracy należy zauważyć zbliżoną liczebność wszystkich grup wyspecyfikowanych według tej kategorii.

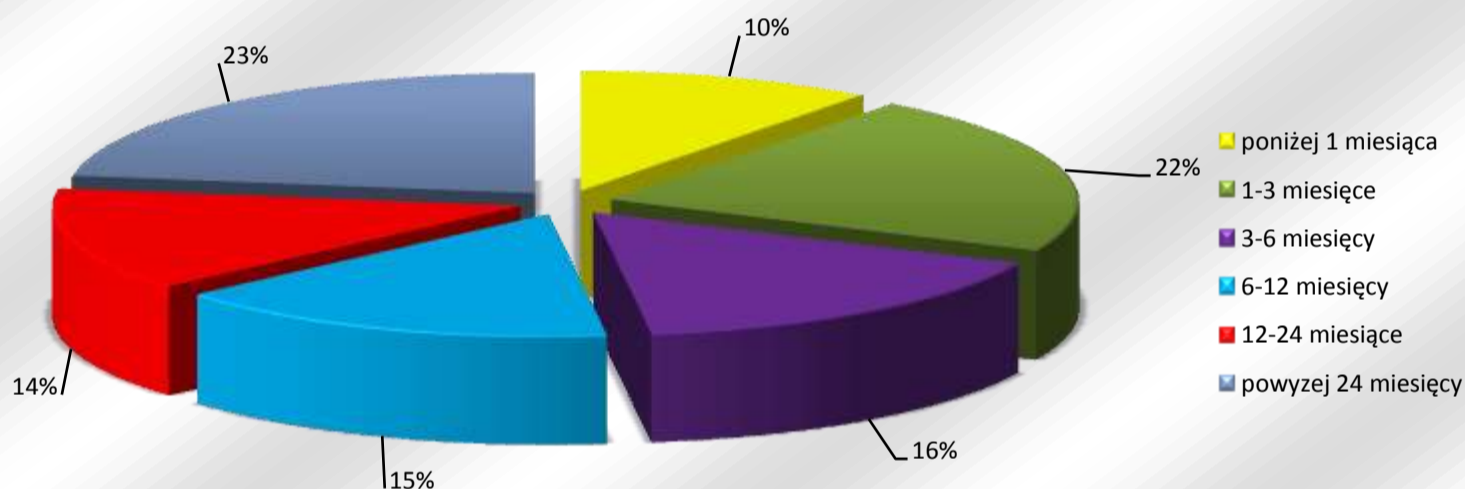
Rys. 9. Bezrobotni według wieku
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Rys. 10. Bezrobotni według poziomu wykształcenia
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Rys. 11. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Formy pomocy

W 2019 roku na realizację aktywnych form wydatowano środki Funduszu Pracy w łącznej wysokości 2.520,0 tys. zł.

W poszczególnych formach zaktywizowano:

- ze stażu skorzystało 417 osób,
- dotacji udzielono 68 osobom,
- roboty publiczne - 8 zaktywizowanych, z czego 6 zatrudnionych,
- skierowano na szkolenia 158 osób bezrobotnych,
- wyposażono 60 stanowisk oraz 8 stanowisk z PFRON,
- prace interwencyjne - 29 osób.

Europejski Fundusz Społeczny

W okresie 1 stycznia 2019 roku - 31 czerwca 2021 roku realizowany jest projekt Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 o nazwie *Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu (IV)*. W 2019 roku zrealizowano 186 staży (w całym projekcie 420), 14 szkoleń indywidualnych (31), 24 jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (54), 18 bonów a zasiedlenie (81), 9 studiów podyplomowych (9), 15 refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (28).

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 realizowany jest projekt *Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu (IV)* -

o okresie realizacji 1 stycznia 2019 roku - 31 grudnia 2020 roku. W 2019 roku zrealizowano 129 staży (w całym projekcie -281), 34 szkolenia (54), 16 jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej (40), 24 refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (53), 209 poradnictw zawodowych (260) i 193 pośrednictwa pracy (260).

Ze środków RPO realizowany jest także projekt *Aktywna Kobieta* o okresie realizacji 3 grudnia 2018 roku - 31 grudnia 2020 roku. W 2019 roku zrealizowano 20 staży (w całym projekcie - 40), 20 studiów podyplomowych (20), 10 refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (20).

Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia realizuje ponadto projekt *Młodość aktywna społecznie* (okres trwania od 1 września 2019 roku do 31 grudnia 2020 roku w ramach POWER), projekt *Nowe Możliwości* (w okresie od 1 lutego 2019 roku do 31 grudnia 2020 roku w ramach RPO) oraz projekty partnerskie.

Cudzoziemcy

W 2019 roku wpisano do ewidencji 5.238 oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi. Najbardziej popularne sektory gospodarki, w których zatrudniano cudzoziemców to: przemysł, budownictwo, działalność usługowa, transport. Dominującą grupą obcokrajowców są obywatele Ukrainy (92,7% oświadczeń).

INFRASTRUKTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz podmiotów realizujących stosowne zadania
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o długości sieci gazowej (Tabl. 14) dotyczą sieci tzw. „rozdzielczej” (bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów).
4. Przez połączenie gazowe (Tabl. 14) prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np. hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią uliczną.
5. Dane o ludności korzystającej z gazu (Tabl. 14) obejmują ludność w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu sieciowego, bez

odbiorców korzystających z gazomierzy zbiorczych oraz ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

6. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej nie obejmują gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. Dane o zużyciu energii i gazu sieciowego ustalono w oparciu o przeciętną liczbę odbiorców w roku.

7. Przez linię komunikacyjną (Tabl. 16) rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami (znakami literowymi). Długość tras jest to długość odcinków ulic, po których kursują autobusy i tramwaje.

8. Dane o przewozach pasażerów przyjęto szacunkowo w oparciu o sprzedaż biletów miesięcznych i jednorazowych.

Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Stan w dniu 31 XII

Lata	sieć wodociągowa (km)	sieć kanalizacyjna (km)
1990	189,5	156,4
1994	190,3	159,2
1998	266,6	194,7
2002	260,0	212,8
2005	454,6	297,4
2006	459,9	312,3
2008	484,2	366,7
2010	508,8	524,9
2011	549,2	538,9
2012	557,4	548,5
2013	561,1	551,7
2014	567,8	560,4
2015	569,9	566,0
2016	576,8	571,1
2017	584,1	598,3
2018	621,9	654,2
2019	624,3	663,6

A. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Jednostką zaopatrującą miasto w wodę i sprawującą nadzór nad funkcjonowaniem systemu wodno-kanalizacyjnego są Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2019 roku -98,2%, a korzystających z sieci kanalizacyjnej - 98,0%.

Struktura materiałowa sieci wodociągowej jest zróżnicowana, jednakże większość przewodów wykonana jest z żeliwa. Obecnie budowane przez Spółkę przewody wodociągowe wykonane są przede wszystkim z rur z żeliwa sferoidalnego. Istotnym problemem istniejącego systemu wodociągowego jest ich zły stan, spowodowany rosnącym wiekiem sieci wodociągowej, rodzajem materiału, z którego zostały wykonane przewody i związanymi z tym awariami, nieszczelnościami na sieci i tym samym stratami wody. Ilość przyłączy sieci wodociągowej prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania należących do przedsiębiorstwa wodociągowego wynosiła na koniec 2019 roku 9.588 szt. Natomiast łączna ilość punktów poboru wody w mieście to około 15.000 szt.

Ścieki odprowadzane są do Centralnej Oczyszczalni Ścieków głównymi kolektorami miasta tj. kolektorem A, B, C, A+B+C. Ścieki odprowadzane są w systemach grawitacyjnym oraz tłocznym. W eksploatacji Spółki znajdują się obecnie: 38 tłoczni ścieków, 21 przepompowni oraz 23 przydomowe przepompownie ścieków. W sieci kanalizacji ogólnospławnej znajduje się 10 przelewów burzowych.

Struktura materiałowa sieci kanalizacyjnej jest zróżnicowana. Istniejące przewody kanalizacyjne wykonane są z rur kamionkowych, betonowych, tworzyw i żywic, a także z cegieł. Obecnie budowane przez Spółkę przewody kanalizacyjne wykonane są przede wszystkim z rur kamionkowych.

Stan techniczny sieci kanalizacyjnej w Toruniu jest różny w zależności od daty budowy oraz zastosowanych materiałów. W wyniku wieloletniej eksploatacji stwierdzono, że przewody wybudowane w okresie przedwojennym, murowane z cegły kanalizacyjnej znajdują się w dobrym stanie technicznym i nie wymagają remontów. W różnym stanie są sieci z rur kamionkowych, są one preferowane do budowy nowych sieci kanalizacyjnych. Przewody betonowe bardzo często są splekane z wyraźnymi objawami korozji i praktycznie kwalifikują się do pilnego remontu. Ilość podłączeń do sieci kanalizacyjnej na koniec 2019 roku wynosiła 9.845 szt.

Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Stan w dniu 31 XII

Lata	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna
2001	83	44
2002	94	33
2003	71	33
2004	54	44
2005	91	21
2006	178	35
2007	130	29
2008	109	29
2010	89	23
2011	175	25
2012	149	24
2013	113	23
2014	185	22
2015	176	18
2016	63	14
2017	63	24
2018	94	16
2019	63	14

Zaopatrzenie w wodę

W Toruńskich Wodociągach Sp. z o.o. w 2019 roku wyprodukowano 15.236 tys. m³ wody. Produkcja wody z ujęcia powierzchniowego na Drwęcy wyniosła 5.436 tys. m³, a z ujęć podziemnych (w tym infiltracyjnego) 9.800 tys. m³, co stanowiło odpowiednio 36% i 64% wody wyprodukowanej ogółem.

W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost produkcji wody o 153 tys. m³, tj. o 1%. Najlepsze wykorzystanie zdolności produkcyjnej ujęć charakteryzuje Mała Nieszawkę (85%). Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o. dysponują nadwyżką zdolności produkcyjnej i wysokim poziomem rezerwy. Umożliwia to szybką reakcję w sytuacjach awaryjnych. Spółka dąży do możliwie wysokiego wykorzystania ujęć wód podziemnych - gruntowych ze względu na niższe koszty produkcji i wysoką jakość wody.

Sprzedaż wody w 2019 roku wyniosła 12.927 tys. m³, w stosunku do roku 2018 więcej o 230 tys. m³, tj. o 18%. Wzrost sprzedaży generują odbiorcy hurtowi, tj. Inowrocław (o 4%), Gmina Lubicz (o 4%), Gmina Zławieś Wielka (o 14%), Ciechocinek (o 88%). Gmina Łysomice w roku 2019 zakupiła o 26% wody mniej niż w roku 2018.

Zaopatrzenie miasta w wodę zapewnione jest z czterech źródeł:

- ujęcia powierzchniowego i infiltracyjnego stacji uzdatniania wody Drwęca-Jedwabno,
- ujęcia wód gruntowych i stacji uzdatniania wody Mała Nieszawka,
- ujęcia wód gruntowych Czerniewice - bez uzdatniania.

W 2019 roku Stacja Uzdatniania Wody "Drwęca-Jedwabno" funkcjonowała bez istotnych zakłóceń. Woda spełniała wszystkie wymagania jakościowe określone stosownymi przepisami. W dalszym ciągu stację eksploatowano w układzie maksymalnego wykorzystania wody pochodzącej z ujęcia infiltracyjnego w Jedwabnie.

Woda uzdatniona z ujęcia „Mała Nieszawka” to produkt o bardzo wysokiej jakości, spełniający najbardziej rygorystyczne normy Unii Europejskiej. Po zakończonej realizacji projektu modernizacji stacji istotnie zwiększyły się możliwości dostarczania wody dla mieszkańców Torunia. Ponadto budowa magistrali wodociągowej pod dnem Wisły pozwoliła na zwiększenie dostaw wody o najwyższej jakości i lepsze wykorzystanie możliwości produkcyjnych stacji.

Odprowadzanie ścieków

W 2019 roku odprowadzono 11.035 tys. m³ ścieków zafakturowanych (włącznie ze ściekami z innych gmin, których odprowadzono 1.646 tys. m³ - nie zostały ujęte w poniższej tabeli). Nastąpiło zwiększenie ilości odprowadzonych ścieków ogółem o 84 tys. m³, tj. o 0,7% w stosunku do roku 2018. Wzrost wynika z większej ilości ścieków odprowadzonych z sąsiednich gmin (o 12%). Zwiększenie ilości ścieków odprowadzonych z gmin jest efektem większej ilości ścieków odprowadzonych ze Złejwsi Wielkiej (o 48%) oraz Gminy Obrowo (o 61%).

W Toruniu ścieki komunalne dostarczane są do oczyszczalni kolektorem głównym A+B+C o średnicy 1,8 m z przeważającą częścią Torunia oraz dowożone z miasta i okolic. Poza ściekami bytowo-gospodarczymi, do oczyszczalni doływają wody infiltracyjne oraz część wód deszczowych z kanalizacji deszczowej i ogólnospławnej. Ilość oczyszczonych ścieków w 2019 roku była wyższa w porównaniu z poprzednim o 71,2 tys. m³. Ilość ścieków dowożonych do punktu zlewnego oczyszczalni zmniejszyła się o 1,3%. Największy udział w odprowadzaniu ścieków posiada mieszkalnictwo. W roku 2019 udział ten wyniósł 70%.

Miejska oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest przy Szosie Bydgoskiej. Została oddana do użytku w 1999 roku. Jej maksymalna przepustowość - 90 tys. m³ na dobę (447.000 RLM) w pełni pokrywa zapotrzebowanie miasta i gmin ościennych. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Posiada automatyczny system sterowania procesami technologicznymi. Oczyszczalnia ponadto dysponuje układem przeróbki biogazu pochodzącego z fermentacji osadów powstających w oczyszczalni. Biogaz jako biopaliwo spalany jest w agregatach prądowórczych celem uzyskania energii elektrycznej i ciepłej. Oczyszczalnia posiada również system zagospodarowania osadu pościekowego (suszenie i kompostowanie). W 2019 roku zakończono modernizację obiektów technologicznych oczyszczalni ścieków: system przeróbki osadów, sieci i urządzenia elektroenergetyczne, system sterowania procesami technologicznymi.

Tabl. 12. Produkcja wody

Stan w dniu 31 XII w tysiącach metrów sześciennych

Lata	Ogółem	Ujęcia				
		Drwęca	Jedwabno	Mała Nieszawka	Wrzosy II	Czerniewice
1990	39.123,0	33.909,8	144,8	3.762,8	1.305,6	-
1992	35.842,5	25.921,6	2.773,2	5.626,4	1.512,1	9,2
1994	32.727,8	18.355,5	5.099,8	7.228,3	2.006,7	37,5
1996	28.814,1	16.666,9	3.641,4	6.712,2	1.749,1	44,5
1998	24.989,6	14.161,6	2.619,2	6.412,1	1.723,9	72,8
2000	24.810,1	12.607,3	3.979,1	6.365,9	1.802,3	55,5
2002	21.011,3	11.103,8	2.361,6	5.748,8	1.728,6	68,5
2003	19.430,2	10.161,3	2.006,5	5.699,9	1.463,4	99,1
2004	18.517,7	9.886,1	2.183,3	4.796,6	1.543,0	108,7
2005	17.717,2	7.944,3	2.249,5	5.799,3	1.592,4	131,7
2006	21.080,7	12.904,4	1.645,6	5.004,4	1.363,9	162,4
2007	18.080,5	8.557,6	2.638,8	5.182,4	1.564,9	136,8
2008	17.706,2	7.995,1	3.568,0	4.668,6	1.342,7	131,8
2009	17.059,7	7.724,6	3.231,7	4.558,9	1.416,6	127,9
2010	16.642,8	7.055,5	3.672,4	4.434,1	1.339,2	141,6
2011	15.321,1	6.324,3	3.236,1	4.063,6	1.561,0	136,1
2012	14.183,8	4.896,0	2.856,4	4.903,3	1.399,8	128,3
2013	13.072,5	4.001,8	2.835,3	5.173,7	950,8	110,9
2014	13.199,3	4.071,4	3.105,5	5.211,2	698,5	112,7
2015	13.577,1	4.612,6	3.045,5	5.800,0	0,0	119,0
2016	14.286,8	5.095,8	2.992,2	6.075,7	0,0	123,1
2017	13.533,2	3.870,3	3.226,9	6.331,9	0,0	124,1
2018	15.082,6	5.299,5	3.331,6	6.126,7	0,0	324,8
2019	15.236,0	5.435,7	3.158,6	6.001,0	0,0	640,8

Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców

Stan w dniu 31 XII w tysiącach metrów sześciennych

Lata	Ogółem	Grupa dostawców		
		mieszkalnictwo	przemysł	pozostali
1990	29.396,3	14.538,1	11.063,6	3.794,6
1992	27.023,0	15.803,8	8.166,4	3.052,8
1994	24.062,8	13.333,1	7.975,1	2.754,6
1996	21.108,1	11.248,2	7.355,9	2.504,0
1998	18.055,6	8.965,2	6.725,5	2.364,9
2000	16.362,2	8.067,8	6.362,0	1.932,4
2002	15.008,9	7.746,4	5.527,8	1.734,7
2003	14.778,8	7.602,9	5.651,6	1.524,3
2004	13.364,9	7.522,8	4.589,2	1.252,9
2005	12.328,2	6.955,8	3.894,1	1.478,3
2006	12.332,3	6.894,2	3.798,7	1.639,4
2007	11.902,0	6.795,7	3.569,3	1.537,0
2008	10.881,8	6.872,8	2.501,0	1.508,0
2009	10.277,8	6.985,8	1.861,1	1.430,9
2010	9.957,0	6.964,3	1.574,9	1.417,8
2011	9.592,9	6.775,9	1.405,2	1.411,8
2012	9.672,0	6.697,7	1.540,9	1.433,4
2013	9.351,1	6.524,4	1.319,2	1.507,5
2014	9.390,2	6.539,2	1.321,0	1.530,0
2015	9.268,9	6.505,3	1.205,7	1.557,9
2016	9.247,9	6.488,1	1.194,1	1.565,7
2017	9.170,1	6.413,9	1.187,8	1.568,4
2018	9.481,1	6.611,7	1.198,4	1.671,0
2019	9.658,0	6.967,8	1.118,9	1.571,3

Rys. 12. Ścieki odprowadzone według grup dostawców

Stan w dniu 31 XII 2019

Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Sieć rozdzielcza w km	232,6	274,1	293,0	322,5	316,9	325,0	353,9	383,1	404,3	411,3	416,5	421,6	427,9	435,2
Przyłącza do budynków	5.902	7.193	7.589	8.391	8.836	8.801	9.351	10.095	10.520	10.772	10.958	11.217	11.435	11.617
Odbiorcy gazu sieciowego (tys.)	55,2	61,9	63,6	64,8	65,4	65,5	65,9	65,8	66,2	64,6	65,5	65,2	65,6	65,4
Zużycie gazu na 1 odbiorcę w m ³	820,0	1.024	354,0	321,6	345,2	342,4	324,3	350,5	346,9	339,6	381,4	370,5	395,2	375,9

Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy (tys.)	60,4	65,6	73,3	75,6	76,5	76,6	80,3	81,7	82,7	87,0	87,3	86,3	89,8	93,4
Zużycie na 1 odbiorcę w kWh	1.891	1.706	1.759	1.746	1.847	1.884	1.854	1.870	1.584	1.451	1.691	1.703	1.634	1.570
Zużycie na 1 mieszkańca w kWh	571,0	542,0	621,6	624,9	677,8	696,2	721,0	742,5	641,6	714,2	729,0	725,8	725,2	726,0

Tabl. 16. Komunikacja miejska

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Czynne trasy autobusowe w km	94	107	114	116	114	116	127	127	130	140	145	145	147	147
Czynne trasy tramwajowe w km	25	22	22	22	22	22	22	22	21	24	24	24	24	24
Tabor autobusowy	127	140	147	145	138	130	130	125	135	144	140	142	152	152
Tabor tramwajowy	68	56	56	55	55	55	55	55	55	60	70	62	62	62
Miejsca w autobusach	13.970	15.244	15.730	15.455	14.664	13.829	13.882	13.277	13.991	14.827	14.230	14.639	14.627	13.714
Miejsca w tramwajach	8.836	6.975	6.915	6.875	6.731	6.731	6.719	6.464	6.671	7.903	9.367	8.215	8.215	8.215

B. ZAOPATRZENIE W GAZ

Dostawy gazu na terenie miasta realizowane są przez Pomorską Spółkę Gazownictwa -Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy - Rejon Dystrybucji Gazu w Toruniu, który rozprowadza gaz wysokometanowy „GZ-50”. Zdolność przesyłowa miejskiej sieci rozdzielczej ograniczona jest przepustowością istniejących dwóch stacji redukcyjno-przesyłowych I-go stopnia i wynosi 21.000 m³ gazu na godzinę. Największym odbiorcą gazu w mieście są gospodarstwa domowe.

Długość sieci gazowej w porównaniu z 1990 rokiem wzrosła o 202,6 km (tj. o 87,1%), natomiast liczba przyłączy zwiększyła się o 5.715 (tj. o 96,8%). Liczba odbiorców gazu sieciowego systematycznie rosła, ale w ostatnich latach ustabilizowała się. W stosunku do 1990 roku liczba odbiorców wzrosła o 12.400 (tj. o 22,5%). Odsetek ludności korzystających z sieci gazowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2019 roku -79,8%. W analizowanym okresie roczne zużycie gazu na 1 odbiorcę ulegało znacznym wahaniom. W 2019 roku wyniosło 375,9 m³.

C. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Jednostką zaopatrującą miasto w energię elektryczną jest Koncern Energetyczny Energa SA Oddział w Toruniu(dawny Zakład Energetyczny Toruń SA).Obejmuje swym zasięgiem byłe województwo toruńskie i wrocławskie o powierzchni 9.634,4 km².

Energetyka zawodowa nie posiada w Toruniu własnych źródeł energii elektrycznej i prąd dostarczany jest przede wszystkim z krajowego systemu elektroenergetycznego.

W strukturze sprzedaży energii największy udział ma przemysł, a gospodarstwa domowe zajmują drugą pozycję.

Od 1990 roku liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej wzrosła o 54,6%, tj. o 33 tys. odbiorców. Wielkość zużycia energii na 1 odbiorcę ulegała wahaniom i w 2019 roku wyniosła 1.570 kWh. Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 roku wzrosło w stosunku do zużycia w roku poprzednim (725,2KWh) i wyniosło 726,0 kWh. Obie wielkości są niższe w porównaniu z wynikami ogólnymi dla polskich miast.

D. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ

W 2019 roku producentem i dostawcą ciepła do ponad 100 tys. mieszkańców Torunia, lokalnych przedsiębiorstw i instytucji była spółka PGE Toruń SA. Spółka zapewniała całoroczne dostawy ciepła na potrzeby centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej i wentylacji. Spółka pokrywała 99% potrzeb miejskiej sieci ciepłowniczej, natomiast pozostałą część (ok. 1%) ciepła dostarczał Biogaz Inwestor Sp. z o. o., wykorzystując ciepło ze spalania biogazu uzyskanego z miejskiego wysypiska śmieci.

E. KOMUNIKACJA MIEJSKA

Jednostką realizującą zadania z zakresu komunikacji publicznej jest Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. Komunikacją miejską objęte są wszystkie osiedla miasta. Gęsta sieć tras zapewnia dogodny dostęp do transportu publicznego. Strefydojścia do przystanków i odległości międzyprzystankowe wahają się od 500 m do 1000 w obszarach o ekstensywnej zabudowie. W 2019 roku w granicach administracyjnych miasta było wyznaczonych 491 przystanków autobusowych i 94 przystanki tramwajowe.

Od 1990 roku odnotowano przyrost długości tras autobusowych o 53 km (tj. o 56,4%). Wybudowanie nowej trasy tramwajowej w 2014 roku spowodowało powiększenie sieci tras tramwajowych do 24 km. W tym okresie systematycznie obejmowano komunikacją prawie wszystkie obszary miasta, w tym osiedla mieszkaniowe o niskiej intensywności zabudowy.

Ogólna liczba taboru podlega wahaniom, co spowodowane jest zużyciem już istniejących jednostek i zakupem nowych autobusów i tramwajów. W związku z tym, że autobusy nowej generacji charakteryzują się mniejszą pojemnością od taboru wycofanego z eksploatacji, pomimo zwiększenia ilości autobusów liczba miejsc znacząco nie uległa zmianie.

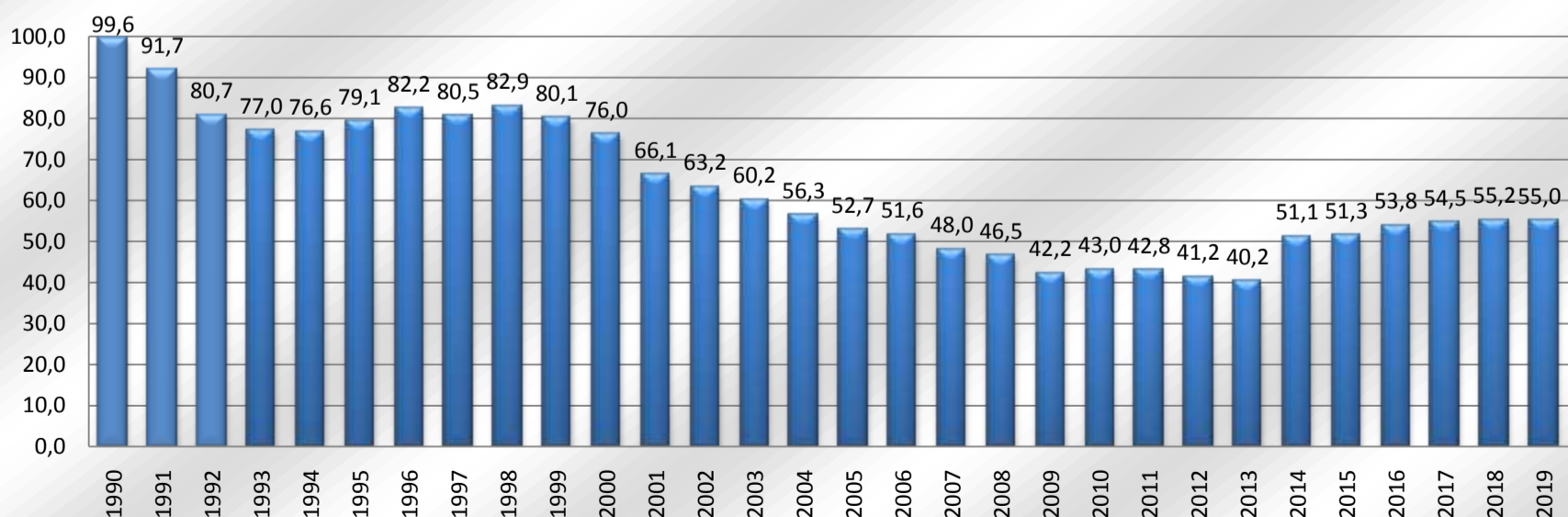
Od roku 1990 znacząco spadała liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej. Trend ten został zatrzymany w 2014 roku m. in. dzięki inwestycjom w rozwój transportu zbiorowego.

W 2019 roku rozpoczęte zostały prace budowlane związane z realizacją projektu „Przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu - BiT-City II”. W ramach projektu wybudowany zostanie nowoczesny węzeł przesiadkowy w centrum miasta (al. św. Jana Pawła II), powstanie nowy odcinek torowiska (al. św. Jana Pawła II od pl. Artylerii Polskiej do pl. Niepodległości), a dotychczasowe zostaną zmodernizowane. Projekt obejmuje także budowę węzła torowego na pl. Niepodległości z połączeniem nowego odcinka torowiska w al. św. Jana Pawła II oraz przebudowę istniejącego torowiska wzdłuż ul. Kraszewskiego i Czerwonej Drogi. Pasażerowie będą mogli korzystać z jednej platformy przesiadkowej integrującej transport autobusowy i tramwajowy.

W ramach projektu „Poprawa funkcjonowania komunikacji miejskiej w Toruniu - BiT-City II” w roku 2019 opracowywano dokumentację projektową i przetargową dla budowy linii tramwajowej do tzw. osiedla Jar, zakup 5 szt. nowego taboru tramwajowego, modernizację torowisk tramwajowych oraz zakup 6 autobusów elektrycznych.

Rys. 13. Przewozy pasażerów w latach 1990-2019

w mln osób

F. ODPADY

Jednostką odpowiedzialną za odbiór i zagospodarowanie odpadów oraz utrzymanie czystości jest głównie Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. Pomimo, iż na toruńskim rynku funkcjonuje ponad 20 podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbioru odpadów, ich skala świadczonych usług znacząco odbiega od MPO. Spółka poza odbiorem odpadów jest właścicielem i zarządzającym funkcjonującym od 2009 roku Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK) w Toruniu, który posiada status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. ZUOK jest nowoczesnym, kompleksowym obiektem przetwarzania odpadów komunalnych, a główne jego elementy to: sortownia odpadów zbieranych selektywnie oraz zmieszanych odpadów komunalnych, dwie kompostownie bioodpadów, instalacja do biologicznej stabilizacji frakcji organicznej wydzielonej ze zmieszanych odpadów komunalnych oraz składowisko odpadów.

Ilość odpadów przyjętych do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w 2019 roku wyniosła 143.847 Mg (o 7,5% więcej niż w 2018 roku). Wśród odpadów dostarczanych do ZUOK dominują zmieszane odpady komunalne, odpady surowcowe (papier, tworzywa, szkło, metale), bioodpady czyli odpady zielone i kuchenne z gospodarstw domowych oraz zbliżone do nich składem i właściwościami z obiektów handlowych, usługowych, produkcyjnych oraz użyteczności publicznej, a także odpady budowlane, wielkogabary-

towe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady niebezpieczne.

W ZUOK przetworzonych zostało 73,6% zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta, które po wydzieleniu frakcji surowcowej (papier, tworzywa, szkło, metale) i ustabilizowaniu frakcji ulegającej biodegradacji w procesie kompostowania, skierowane zostały na składowisko odpadów. Od połowy 2016 roku część zmieszanych odpadów komunalnych jest kierowana do Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Bydgoszczy (ZTPOK). W 2019 roku do ZTPOK skierowanych zostało 15.000 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. Ilość składowanych odpadów w 2019 roku wyniosła 52.660 Mg.

Od ponad 25 lat na terenie miasta prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, która obejmuje frakcje: papier, tworzywa sztuczne, metale, szkło, opakowania wielomateriałowe, bioodpady w postaci odpadów zielonych i odpadów kuchennych oraz odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, opony, baterie, leki, chemikalia.

Selektywna zbiórka odpadów, w wyniku rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa, rokrocznie rośnie - w 2019 roku uzyskano wzrost ilości zebranych odpadów o blisko 10% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Mg									
Odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metale)	3.775	3.930	4.285	4.974	6.017	6.757	7.570	8.154	8.673	9.670
Szkło	952	1.136	1.230	1.578	2.051	2.286	2.296	2.460	2.519	2.806
Odpady mokre (bioodpady)	4.142	4.300	4.435	4.836	5.972	5.992	6.572	6.955	6.891	7.402
Razem	8.869	9.366	9.950	11.388	14.040	15.035	16.438	17.569	18.033	19.878

G. TRANSPORT

System transportowy jest jednym z podstawowych czynników warunkujących sprawne funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju miasta. Jednostką zajmującą się nadzorem nad stanem i funkcjonowaniem miejskiej sieci drogowo-ulicznej jest Miejski Zarząd Dróg.

W okolicach miasta przebiega autostrada A1 będąca częścią Transeuropejskiego Korytarza Transportowego „Bałtyk-Adriatyk” (sieci bazowej TEN-T), biegnącego z Gdańska do Cieszyna i dalej przez Słowację i Czechy na Bałkany.

Poza tym przez miasto przebiegają cztery drogi krajowe:

S10 - droga szybkiego ruchu w kierunku Bydgoszczy, Szczecina i Warszawy,

15 - w kierunku Inowrocławia, Poznania, Wrocławia i Olsztyna,

80 - w kierunku Bydgoszczy po prawej stronie Wisły,

91 - w kierunku Gdańska i Łodzi;

oraz 11 dróg wojewódzkich:

200 - Wielka Nieszawka - Cierpice,

257 - Toruń Przybyszewskiego - Toruń - rzeka Wisła - Mała Nieszawka,

258 - Toruń - Złotoria - Silno - rz. Wisła - Wygoda - Toruń Czerniewice,

273 - Mała Nieszawka - Wielka Nieszawka - Cierpice,

552 - Różankowo - Lubicz,

553 - w kierunku Różankowa,

572 - Lubicz - stacja PKP,

585 - Podgórska - Dybowska,

654 - Toruń - Złotoria - Silno,

657 - Złotoria - Lubicz,

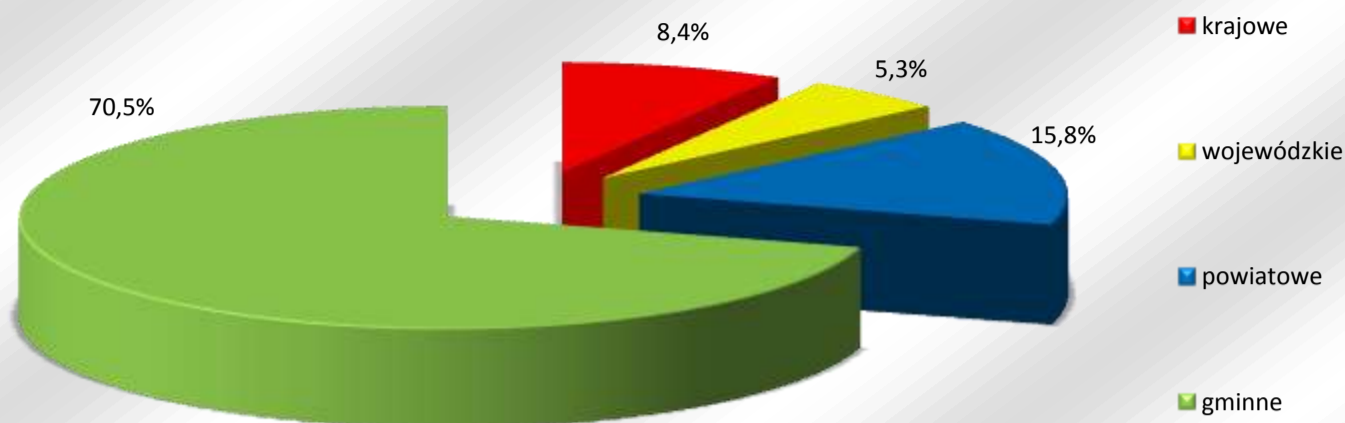
bez nr - Trasa Średnicowa Północna - Trasa Prezydenta Władysława Raczkiewicza.

Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019
Ogółem w km	344,2	397,4	430,2	440,8	454,2	453,3	455,3	461,0	476,6	481,6	481,9	481,9
Drogi krajowe w km	41,5	39,2	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,4	40,9	40,6	40,6	40,6
Drogi wojewódzkie w km	13,9	18,3	18,3	18,2	18,2	18,2	18,2	17,9	18,0	22,1	25,6	25,6
Drogi powiatowe w km	71,6	71,5	75,1	75,1	75,1	76,3	79,0	77,6	79,3	78,5	76,0	76,0
Drogi gminne w km	217,2	268,6	297,5	308,1	321,5	319,4	318,8	326,1	338,3	340,4	339,7	339,7

Rys. 14. Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Długość dróg krajowych na terenie Torunia na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła 40,6 km, a dróg wojewódzkich 25,6 km. Wszystkie drogi krajowe, wojewódzkie oraz powiatowe posiadają nawierzchnię utwardzoną, w przeważającej większości bitumiczną.

Na koniec 2019 roku zarejestrowanych było 148.940 pojazdów, w tym 112.319 osobowych. Liczba samochodów osobowych wzrosła od 1990 roku niemal sześciokrotnie (o 96.017 pojazdów). W porównaniu do roku poprzedniego liczba pojazdów osobowych wzrosła o 4.211 (tj. o 3,9%).

W Toruniu stale rozbudowywana jest infrastruktura rowerowa. Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów) rocznie rośnie o kilka lub kilkanaście kilometrów. Na koniec roku 2019 wyniosła ona ok. 123 km, tj. o 7 km więcej niż rok wcześniej.

Przez miasto przebiegają linie kolejowe w czterech kierunkach: Kutno - Piła, Poznań - Skandawa. Stacją obsługującą ten czterokierunkowy ruch jest Toruń Główny. Obie linie są liniami pierwszorzędnymi, dwutorowymi i zelektryfikowanymi. Część transportu kolejowego obsługiwana jest również przez stację Toruń Wschodni.

Jednym z kluczowych problemów infrastrukturalnych Torunia jest system transportowy warunkujący sprawne funkcjonowanie oraz

możliwości rozwoju miasta. Najistotniejszymi mankamentami dzisiejszego układu komunikacyjnego Torunia są:

- mały udział ulic dwujezdniowych,
- niewystarczająca sieć ulic związanych z trasami wylotowymi.

Istotnym elementem komunikacji jest transport zbiorowy. Dąży się do sytuacji, w której transport zbiorowy będzie sprawnie funkcjonował, będzie atrakcyjnym środkiem podróżowania, a przez to poprawiał stan bezpieczeństwa w transporcie drogowym i optymalizował rozkładu ruchu z preferencją dla transportu zbiorowego. Podejmuje się przedsięwzięcia takie jak: budowa systemu zarządzania ruchem drogowym, przebudowa systemu sygnalizacji świetlnej uwzględniającego priorytet dla komunikacji tramwajowej oraz modernizacja przystanków tramwajowych dla potrzeb obsługi osób niepełnosprawnych, optymalizacja transportu lokalnego i przeciwdziałanie zmniejszającej się liczbie osób korzystających ze środków komunikacji publicznej.

MIESZKANIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Informacje o zasobach mieszkaniowych (Tabl. 19) i mieszkaniach oddanych do użytku dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (np. hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej) oraz pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a okresowo zamieszkałych (np. pomieszczenia inwentarskie, piwnice, barakowozy, statki, wagony).
4. Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni, bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

5. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

6. Dane o mieszkaniach oddanych do użytku (Tabl. 20) dotyczą mieszkań w budynkach nowowytbudowanych i rozbudowanych oraz uzyskanych w wyniku adaptacji inwestycyjnej. Jako kryterium opracowania informacji przyjęto przynależność organizacyjną inwestora, a nie właściciela lub użytkownika.

Zasoby mieszkaniowe

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku zasób mieszkaniowy Torunia stanowiło 92.168 mieszkań. Do 2003 roku ponad 50% zasobów mieszkaniowych stanowiły mieszkania spółdzielcze. Od roku 2004 zmieniono sposób agregacji danych zliczając razem wszystkie ich rodzaje poza indywidualnymi.

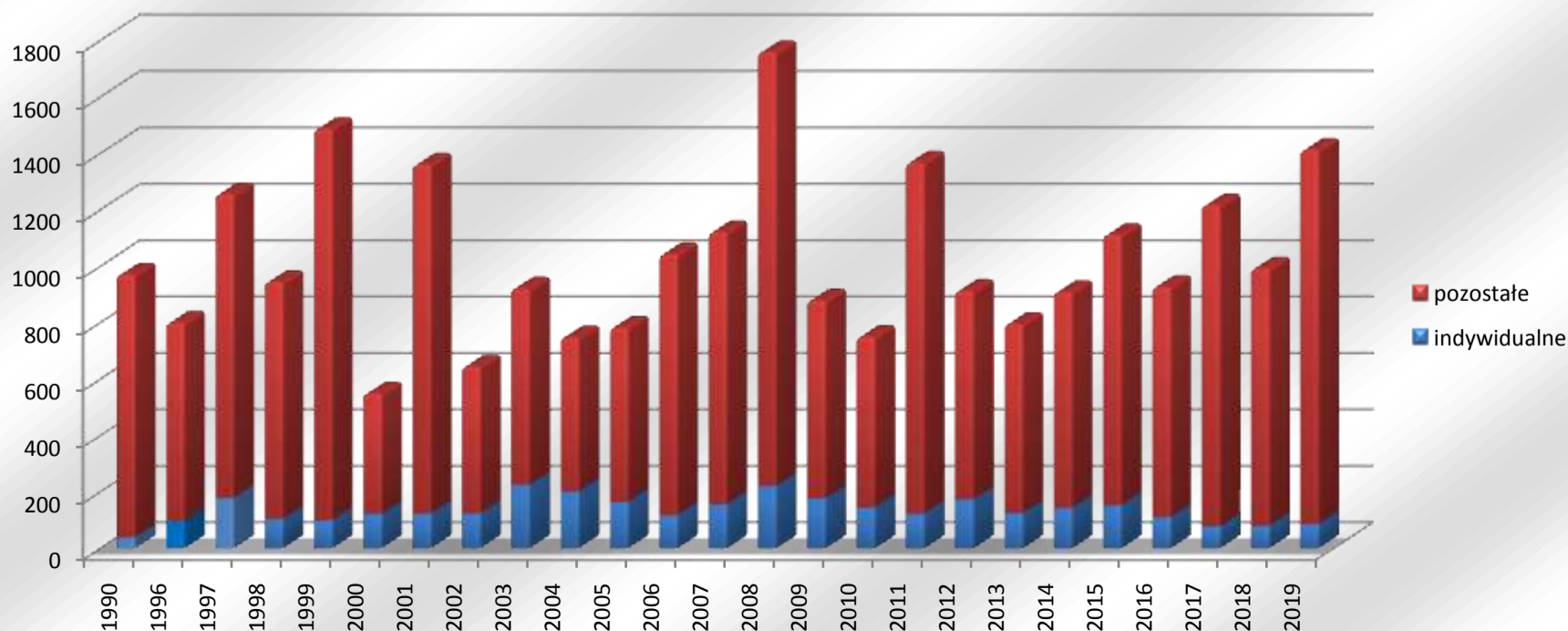
Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych jest słabe. W stosunku do 1990 roku liczba mieszkań wzrosła o 32.111 (tj. o 53,5%). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie - w 2019 roku było to 58,7 m².

Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane

Stan w dniu 31 XII

Lata	Mieszkania	Przeciętna liczba osób w mieszkaniu	Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m ²
1990	60.057	3,22	52,5
1996	66.763	2,93	53,7
2000	70.820	2,76	54,3
2002	74.780	2,76	56,7
2004	76.351	2,73	57,0
2006	78.065	2,65	57,2
2008	80.901	2,55	57,5
2010	82.526	2,49	58,0
2012	84.966	2,40	58,5
2013	85.727	2,37	58,6
2014	86.586	2,35	58,6
2015	87.679	2,31	58,6
2016	88.589	2,29	58,7
2017	89.785	2,26	58,7
2018	90.767	2,23	58,7
2019	92.168	2,19	58,7

Rys. 15. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów w latach 1996-2019

Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów

Stan w dniu 31 XII

Lata	Ogółem	Budownictwo				
		indywidualne	spółdzielcze	społeczne czynszowe	komunalne	Inne
1990	969	39	894	-	22	X
1996	798	97	352	-	-	349
2000	547	122	77	90	-	258
2002	643	124	137	168	10	204
2004	746	201	152	42	0	351
2006	1.041	117	94	70	157	603
2008	1.757	221	0	40	192	1.304
2009	877	172	0	0	107	598
2010	748	126	0	114	40	468
2011	1.365	98	0	0	151	1.116
2012	911	97	0	144	40	630
2013	794	105	0	0	82	607
2014	907	87	0	126	0	694
2015	1.109	90	0	147	35	837
2016	925	82	0	65	20	758
2017	1.214	78	59	62	92	923
2018	990	80	0	68	58	784
2019	1.410	86	29	88	84	1.123

Mieszkania oddane do użytku

Liczba mieszkań oddawanych do użytku w latach 1990-2019 ulegała wahaniom. Na przykład po rekordowym 2008 roku w kolejnym oddano do użytku ponad połowę mniej mieszkań. Rok 2019 przyniósł z kolei wzrost liczby oddanych mieszkań w stosunku do roku poprzedniego o 42,4%. Na przestrzeni lat wzrósł udział budownictwa indywidualnego - z 4,0% w roku 1990 do 6,1% w roku 2019.

Zasoby komunalne

Jednostką zarządzającą w imieniu Gminy całością substancji mieszkaniowej w budynkach stanowiących własność komunalną, a od 1995 roku stanowiących także własność wspólnot mieszkaniowych, jest Zakład Gospodarki Mieszkaniowej. ZGM zarządza tylko tymi wspólnotami mieszkaniowymi, w których Gmina posiada swoje zasoby. Zarządzanie nieruchomościami Gminy Toruń oraz nieruchomościami stanowiącymi własność wspólnot mieszkaniowych odbywa się przez terenowe Biura Obsługi Mieszkańców. Aktualnie na terenie miasta działają cztery BOM-y.

Od roku 1995, tj. od czasu wejścia w życie ustawy o własności lokali, zarządzane zasoby dzieli się na własność Gminy i własność wspólnot mieszkaniowych. Od 1990 roku odnotowano spadek o 420 (tj. o 45,5%) liczby budynków administrowanych przez BOM. W 1996 roku budynki będące własnością wspólnot mieszkaniowych, którymi zarządza BOM stanowiły 31,9% ogółu budynków. W 2019 roku udział ten wyniósł 40,4%.

W latach 1990-2019 ilość lokali mieszkalnych administrowanych przez ZGM spadła, zmniejszając się w ostatnim z analizowanych lat o 118, tj. o 1,7%. Udział lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy w ogólnej liczbie lokali administrowanych przez BOM wynosił w 1996 roku 87,8%, a w roku 2019 spadł do 74,5%.

W grudniu 2019 roku ZGM otrzymał w administrowanie nowopowstały budynek przy ul. Rolniczej 9A z 15 lokalami mieszkalnymi.

W celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkaniowych Rada Miasta Torunia w 1996 roku podjęła decyzję o utworzeniu przez Gminę Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. Towarzystwo rozpoczęło działalność w czerwcu 1997 roku, a przedmiotem jego działania jest budowa domów mieszkalnych i ich eksploatacja na zasadach najmu.

TTBS realizuje budownictwo mieszkaniowe o umiarkowanych czynszach, skierowane do osób średnio zarabiających. W swej działalności inwestycyjnej preferuje rozwiązania zapewniające umiarkowane koszty budowy i eksploatacji zasobu mieszkaniowego przy zachowaniu środowiska przyjaznego człowiekowi. Toruńskie TBS realizuje politykę mieszkaniową Gminy.

W 2019 roku oddano 69 mieszkań przy ul. Poznańskiej 294H, 40 mieszkań przy ul. Hubego 2-2b, 48 mieszkań przy ul. Watzenrodego 15, 15a.

Tabl. 21. Zasoby komunalne

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	2000	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Budynki	923	928	895	889	859	791	779	751	734	669	544	515	507	517	503
Budynki wspólnot mieszkaniowych				284	327	316	304	294	282	258		221	208	205	203
Budynki komunalne				605	532	490	486	457	452	411		308	299	312	300
Lokale mieszkalne	9.307	9.480	9.296	9.285	9.491	8.513	8.655	8.978	8.842	8.451	7.578	7.269	7.173	6.985	6.867
Lokale wspólnot mieszkaniowych				1.133	2.609	2.688	2.689	2.794	2.723	2.461		1.843	1.747	1.704	1.753
Lokale komunalne				8.152	6.882	6.298	5.744	6.184	6.119	5.990		5.612	5.426	5.281	5.114
Pow. użytkowa mieszkań w m ² :	424.758	428.342	422.279	436.208	426.948	384.953	392.002	413.924	421.912	398.38	-	-	-	-	-
Powierzchnia mieszkań wspólnot mieszkaniowych				72.228	129.871	136.980	139.049	138.386	146.400	127.428		-	-	-	-
Powierzchnia mieszkań komunalnych				363.980	297.077	247.972	252.952	275.538	275.511	270.958		-	-	-	-
Kategoria I	121.142	128.627	131.845	112.834	79.716	80.487	79.716	82.661	92.432	100.749	-	-	-	-	-
Kategoria I a	68.588	68.588	68.588	58.236	29.719	26.707	29.719	24.440	22.754	21.311	-	-	-	-	-
Kategoria I b	43.763	41.222	41.044	36.398	25.326	23.573	25.326	27.389	25.903	24.820	-	-	-	-	-
Kategoria II	135.536	131.919	126.296	105.555	94.402	119.070	94.402	112.199	110.249	99.125	-	-	-	-	-
Kategoria III	55.729	57.986	54.506	50.957	17.829	27.224	17.829	28.849	27.952	24.953	-	-	-	-	-

PRZEMYSŁ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Przemysł (sekcje: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

4. Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej jak i nieprzemysłowej. Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje: wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji; wartość robót i usług świadczonych odpłatnie zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych; zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia; pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej.
5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w pełnym oraz niepełnym wymiarze czasu pracy, po przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	912.067,1	-	-
1996	2.111.125,9	26.703	885
2000	2.934.283,7	23.889	1.835
2002	3.021.976,7	22.887	1.979
2004	5.201.887,4	26.640	2.206
2006	4.150.156,6	21.634	2.489
2008	4.290.002,2	19.695	2.913
2010	4.360.264,4	17.087	3.041
2012	5.498.024,1	15.525	3.408
2014	4.985.751,1	14.288	3.777
2015	5.121.537,4	13.961	3.890
2016	5.476.247,4	13.957	4.121
2017	6.099.796,2	14.179	4.425
2018	5.909.533,4	14.040	4.648
2019	6.193.558,6	14.053	4.944

Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	873.637,8	-	-
1996	1.856.503,2	24.323	853
2000	2.600.793,8	21.498	1.777
2002	2.584.592,3	20.379	1.882
2004	4.514.308,7	24.203	2.128
2006	3.945.652,8	20.605	2.460
2008	4.063.695,8	18.833	2.885
2010	4.045.565,9	15.418	3.026
2012	5.171.574,7	14.140	3.383
2014	4.663.164,7	13.044	3.767
2015	4.777.257,2	12.775	3.880
2016	5.128.118,0	12.708	4.135
2017	5.668.985,3	13.010	4.450
2018	5.410.396,2	12.916	4.683
2019	5.679.938,6	12.922	4.982

Produkcja sprzedana

W związku ze zmianą sposobu agregacji danych nie ma możliwości porównania danych w poszczególnych latach, w szczególności danych od 2017 roku z danymi wcześniejszymi.

Udział sekcji przetwórstwo przemysłowe w wartości produkcji sprzedanej przemysłu ulegał nieznacznym wahaniom - w 2019 roku

udział ten wyniósł 91,7%. W ramach tej sekcji największą wartość produkcji sprzedanej odnotowuje się w podsekcji produkcja artykułów spożywczych (47,0%).

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez wypłat z zysku) w przemyśle wyniosło 4.944 zł. W sekcji produkcja artykułów spożywczych było ono najwyższe i wyniosło 6.503 zł.

BUDOWNICTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Budownictwo, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
4. Do produkcji podstawowej zaliczono wykonywane na terenie kraju roboty budowlano-montażowe w zakresie inwestycji, remontów,

konserwacji, budownictwa tymczasowego na placach budów. Wartość robót produkcji podstawowej obejmuje produkcję własną, tj. wykonaną siłami własnymi jednostki.

5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu dotyczą pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Dane nie obejmują uczniów.

Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie

Stan w dniu 31 XII

Lata	Produkcja budowlano-montażowa tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	63.369,0	3.891	314
1996	130.903,3	2.674	743
2000	426.604,0	4.128	1.730
2002	254.076,3	3.028	1.836
2004	236.093,2	2.593	1.796
2006	432.734,6	2.993	1.981
2008	619.767,0	3.652	2.902
2010	549.848,2	3.852	2.667
2012	670.168,5	3.880	3.270
2014	717.960,5	3.194	3.580
2015	724.607,4	3.102	3.745
2016	524.751,6	2.993	3.914
2017	696.240,0	2.866	4.117
2018	810.710,6	2.821	4.124
2019	994.267,8	2.785	4.623

Produkcja budowlano-montażowa

W związku ze zmianą sposobu agregacji danych nie ma możliwości porównania danych w poszczególnych latach, w szczególności danych od 2017 roku z danymi wcześniejszymi.

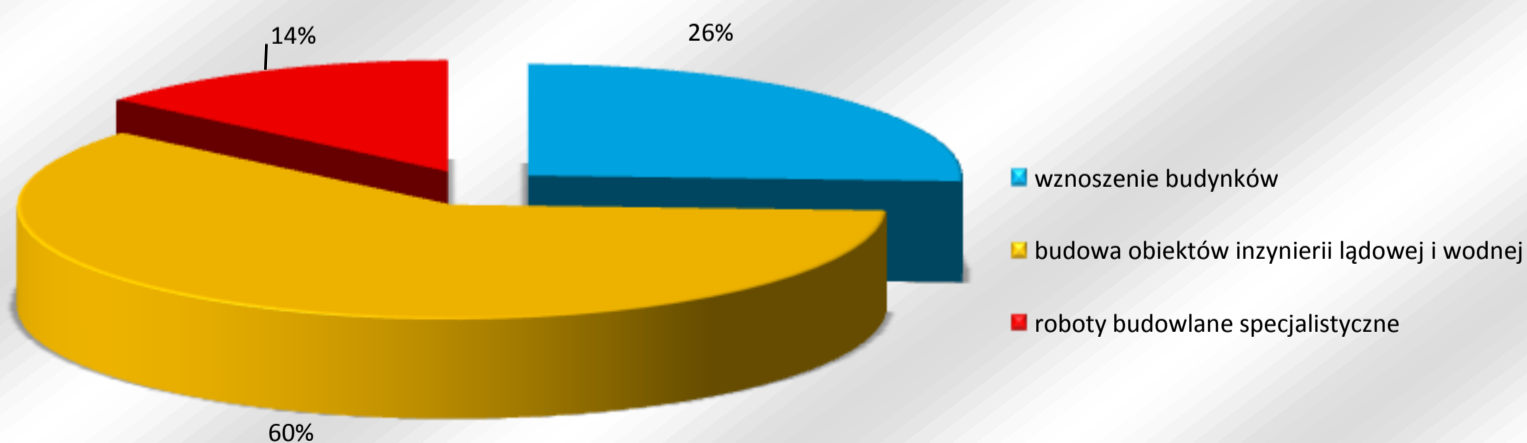
W 2019 roku w strukturze produkcji dominowały roboty związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, których wartość wyniosła 600.113,2 tys. zł.

Wartość robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków wyniosła 256.543,6 tys. zł.

Pozostałą wartość tj. 137.611,0 tys. zł stanowiły roboty budowlane specjalistyczne, w tym wykonywanie instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych 96.665,2 tys. zł.

Rys. 16. Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Od roku 1993 zatrudnienie w przedsiębiorstwach budowlanych podlega istotnym wahaniom - obecnie od kilku lat obserwujemy jego malejący trend.

Najwięcej zatrudnionych pracowało przy wznoszeniu budynków-45,6%. Sektor prywatny zatrudnia 100% ogółu zatrudnionych

w przedsiębiorstwach budowlanych. W 1993 roku odsetek ten kształtował się na poziomie 42,1%.

Wynagrodzenia w ostatnich latach w branży systematycznie rosną, mimo to pozostają poniżej poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Dane obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób i które prowadzą księgi handlowe (z wyłączeniem banków, instytucji ubezpieczeniowych i szkół wyższych oraz osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne).
4. Przychody z działalności gospodarczej obejmują otrzymane i należne kwoty: ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów, składników majątkowych (środków trwałych, materiałów, wyposażenia, inwestycji itp.), z operacji finansowych, z dotacji przedmiotowych i innych zwiększeń przychodów.
5. Koszty uzyskania przychodów obejmują: koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), wartość w cenach zakupu (nabycia) sprzedanych towarów i materiałów, pozostałe koszty operacyjne, koszty finansowe (odsetki, prowizje od pożyczek i kredytów itp.).
6. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) stanowi różnicę pomiędzy przychodami z działalności gospodarczej a kosztami uzyskania tych przychodów skorygowaną o saldo strat i zysków nadzwyczajnych.
7. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) wynika z pomniejszenia zysku brutto o obowiązkowe odpisy (w szczególności podatek do-

chodowy) lub powiększenia straty brutto o obowiązkowe odpisy na rzecz budżetu państwa.

Przychody, koszty i wyniki finansowe

Od 1993 roku przychody z działalności gospodarczej przedsiębiorstw wyraźnie wzrosły, jednak dane w poszczególnych latach są nieporównywalne z uwagi na zmiany w sposobie agregacji danych. W 2019 roku największy udział w wartości przychodów przedsiębiorstw miały: handel i naprawy (69,1%) oraz przetwórstwo przemysłowe (19,5%).

Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach (relacja kosztów uzyskania przychodów z całością działalności do przychodów z całością działalności) w 2019 roku wyniósł 96,3%.

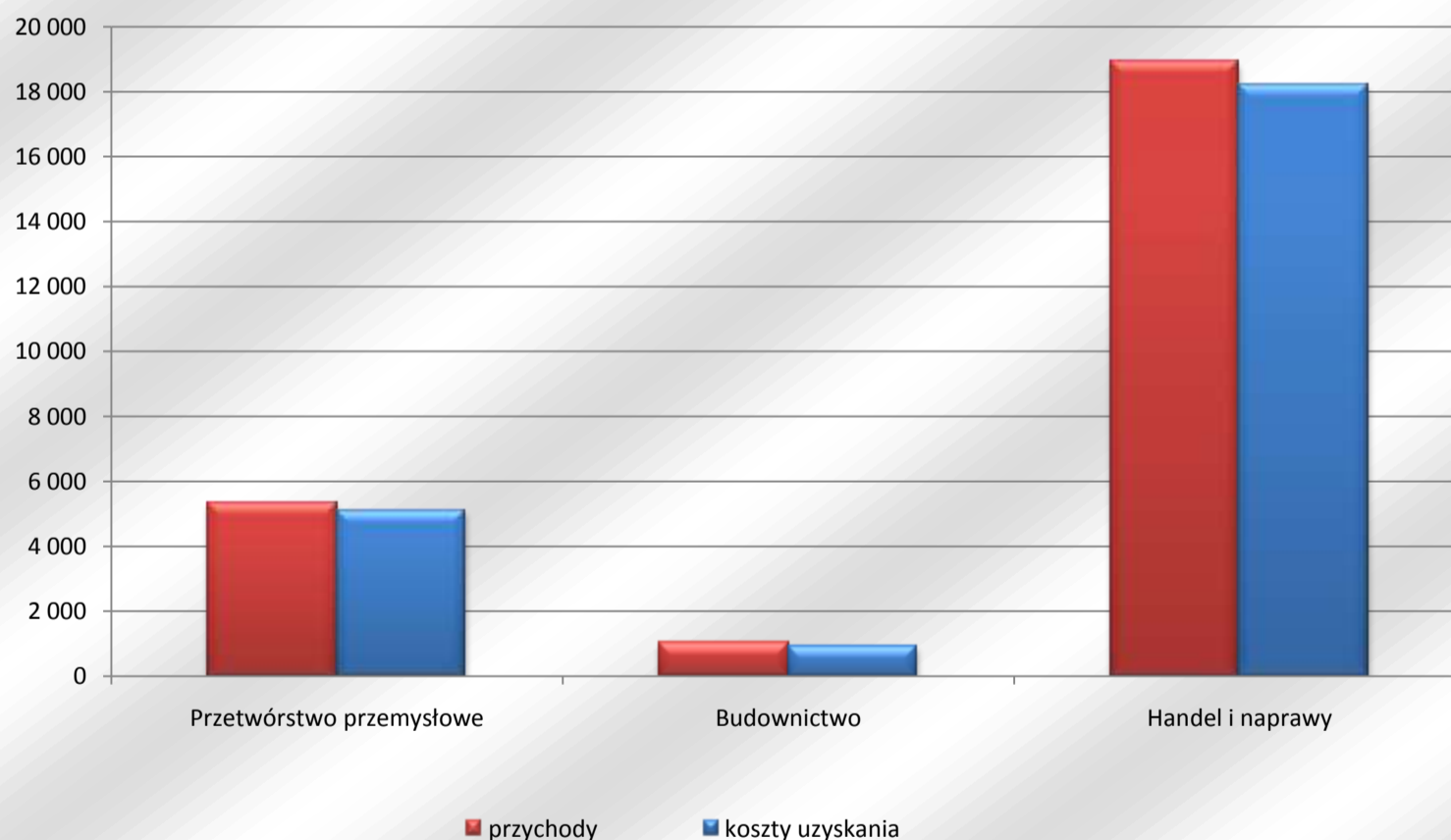
Najlepsze wyniki finansowe wypracowane zostały w sekcji budownictwo, która osiągnęła wskaźnik rentowności obrotu netto (relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całością działalności) na poziomie 5,3%.

Majątek obrotowy, kredyty i zobowiązania przedsiębiorstw

Majątek obrotowy przedsiębiorstw spadł w 2019 po raz pierwszy od 1993 roku - był niższy w stosunku do roku poprzedniego o 190.862 tys. zł, tj. o 1,9%. W strukturze majątku obrotowego w 2019 roku najwięcej stanowiły zapasy - ich udział wyniósł 41,1%.

Największy udział w wartości majątku obrotowego przedsiębiorstw miała sekcja Handel i naprawy - 78,4%. W 2019 roku wzrosły wartości zobowiązań oraz należności, a spadła wartość zapasów. Saldo kredytów i pożyczek stanowiło 7,1% wartości zobowiązań.

Rys. 17. Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2019 roku (w mln zł)

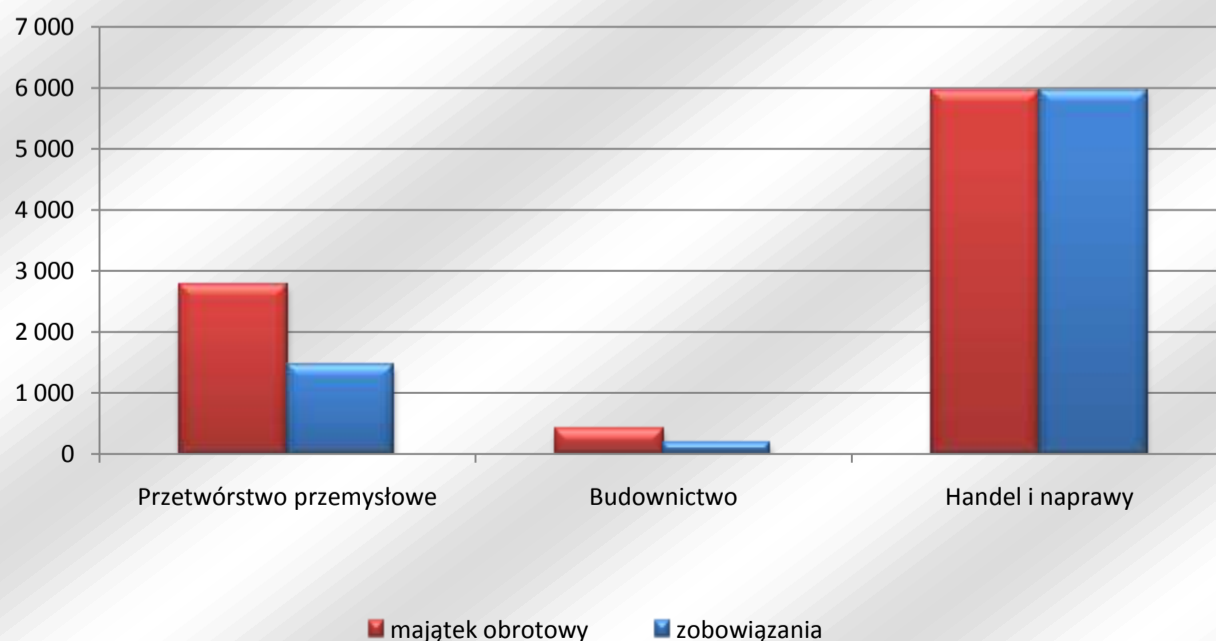
Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie		1993	1998	2002	2006	2010	2014	2016	2017	2018	2019
		w tys. zł									
Ogółem	przychody	1.634.286	6.250.260	8.324.214	13.657.965	18.128.343	21.462.016	23.140.940	25.283.680	25.917.756	27.357.599
	Koszty	1.527.942	6.040.945	7.959.734	12.985.804	17.367.265	20.713.195	21.886.636	24.182.034	25.133.113	26.351.872
	wynik brutto	101.885	211.466	365.871	673.086	763.576	748.821	1.254.304	1.101.646	784.643	1.005.727
	Wynik netto	32.318	114.483	257.405	522.354	572.014	629.604	1.050.402	898.536	644.609	858.472
Przetwórstwo przemysłowe	przychody	932.205	2.800.310	5.045.629	5.844.176	4.301.304	4.625.584	5.088.637	5.544.978	4.906.179	5.335.715
	koszty	859.430	2.701.793	4.728.564	5.469.499	3.928.862	4.381.820	4.420.823	5.044.282	4.676.557	5.095.929
	wynik brutto	72.775	98.517	317.065	375.604	372.233	243.765	667.814	500.696	229.622	239.786
	wynik netto	15.575	50.794	224.237	276.680	264.639	199.815	559.979	410.940	190.608	189.002
Budownictwo	przychody	76.008	369.843	321.969	438.647	687.172	703.621	620.580	778.263	844.443	1.001.506
	koszty	77.921	337.130	323.535	407.557	693.763	675.055	595.682	740.513	806.055	937.120
	wynik brutto	-1.913	32.713	-1.566	31.090	-6.591	28.566	24.898	37.750	38.388	64.386
	wynik netto	-5.121	21.389	-3.761	25.478	-8.727	22.818	20.179	31.305	32.639	53.427
Handel i naprawy	przychody	221.401	1.848.738	2.529.680	6.445.914	11.768.768	14.399.156	15.209.952	16.606.742	17.986.790	18.901.214
	koszty	220.019	1.816.759	2.492.850	6.212.878	11.450.479	14.043.768	14.753.372	16.108.874	17.516.353	18.213.225
	wynik brutto	1.382	31.979	36.830	233.040	320.987	355.387	456.580	497.868	470.437	687.989
	wynik netto	-1.237	20.304	28.158	196.729	263.441	304.161	386.782	412.890	390.993	612.933

Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1993	1998	2002	2006	2010	2014	2016	2017	2018	2019
	w tys. zł									
Majątek obrotowy ogółem	481.033	1.629.499	2.370.182	5.012.880	6.327.630	7.722.090	8.952.339	9.943.502	10.055.382	9.864.520
w tym:										
- należności i roszczenia	263.641	899.875	1.437.855	2.182.214	2.980.921	3.048.575	3.336.529	3.658.177	3.724.560	3.821.084
- zapasy	159.306	556.056	672.821	2.292.082	2.265.060	3.269.285	3.335.333	3.580.108	4.126.732	4.058.579
Zobowiązania ogółem	521.123	1.392.546	2.266.888	3.995.933	4.961.299	6.374.815	7.027.424	8.259.341	8.822.393	8.963.752
w tym:										
- kredyty i pożyczki	179.863	457.445	735.413	1.300.261	1.243.109	1.185.607	547.015	621.274	630.710	639.424

Rys. 18. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2019 roku (w mln zł)

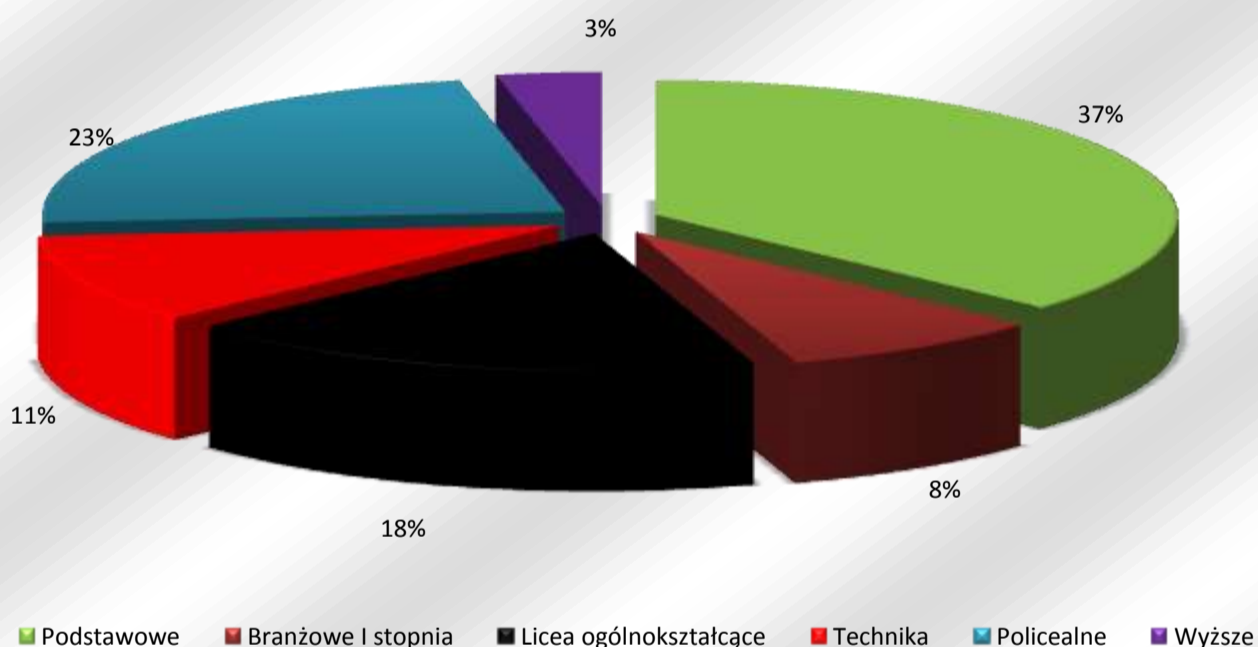
EDUKACJA I WYCHOWANIE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Z dniem 1 września 1999 roku wprowadzono reformę ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z 8 stycznia 1999 roku - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U.Nr 12, poz. 96). W roku szkolnym 1999/2000 w miejsce dotychczasowych ośmioletnich szkół podstawowych powstały sześciolatte szkoły podstawowe i trzyletnie gimnazja, w których nauka jest obowiązkowa.
4. Z dniem 1 września 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku - Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59), która wprowadza nową reformę systemu oświaty polegającą na stopniowej likwidacji gimnazjów, przywróceniu 8-letnich szkół podstawowych, 4-letnich liceów ogólnokształcących i 5-letnich techników oraz przekształceniu zasadniczych szkół zawodowych w szkoły branżowe I stopnia.
5. Dane dotyczące szkół podstawowych, gimnazjów, szkół zawodowych oraz liceów ogólnokształcących - jeśli nie zaznaczono inaczej - wykazano łącznie ze szkołami specjalnymi.

6. Dane dla szkół branżowych I stopnia przedstawiono łącznie z danymi dotyczącymi zasadniczych szkół zawodowych. Dane dla techników przedstawiono łącznie z danymi dotyczącymi liceów profilowanych (funkcjonujących w latach 2002-2014) oraz ogólnokształcących szkół artystycznych.
7. Pomieszczenia do nauczania nie obejmują pomieszczeń w szkołach specjalnych.
8. Dane o absolwentach szkół ogólnokształcących i zawodowych dotyczą poprzedniego roku szkolnego, szkół wyższych - roku kalendarzowego. Informacje o absolwentach szkół wykazano łącznie z eksternami. Dane o absolwentach szkół wyższych dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych zawodowych i magisterskich (jednolitych i uzupełniających).
9. Informacje dotyczące szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego podano według stanu na początku roku szkolnego, a dotyczące szkolnictwa wyższego według stanu w dniu 31 XII.
10. W związku z zaprzestaniem agregacji danych dotyczących nauczycieli oraz szkolnictwa zawodowego nie są one prezentowane w niniejszym opracowaniu. Wcześniejsze znajdują się w poprzednich edycjach „Raportu o stanie miasta”.

Rys. 19. Szkolnictwo według typów szkół

Rok szkolny 2019/2020

A. DANE ZBIORCZE

W roku szkolnym 2019/2020, po wcześniejszym zmniejszeniu z uwagi na likwidację gimnazjów, liczba placówek pozostała na zbliżonym poziomie. W strukturze szkół dominują szkoły podstawowe i policealne.

Nie zanotowano również istotnych zmian w strukturze uczniów i studentów, poza tą wynikającą z pozostawienia uczniów w VII i VIII klasie szkoły podstawowej. Uczniowie klas gimnazjalnych przypisani są w latach 2017/18 i 2018/2019 do gimnazjów.

Udział liczby studentów w ogólnej liczbie uczących się w Toruniu był najwyższy w roku szkolnym 2005/06 osiągając 47,7% (wobec 15,9% w 1990/91 roku). W ostatnim analizowanym roku szkolnym udział ten wyniósł 41,3%. Wyraźnie zmieniały się ilości uczniów w szkołach średnich (obecnie ponadgimnazjalnych) - do roku 1998/99 więcej uczniów uczyło się w szkołach zawodowych, od roku 1999/2000 większy udział mają uczniowie liceów ogólnokształcących. Systematycznie spada również udział uczniów szkół branżowych I stopnia (dawniej zasadniczych zawodowych) z 12,9% w 1990/91 roku do 2,2% w roku 2019/20. Odnotowano również spadek liczby osób stu-

diujących w roku akademickim 2019/2020. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta spadła o 3.956 osoby (tj. o 15,1%).

Od roku szkolnego 2002/03 znacząco wzrosła liczba absolwentów w wyniku pojawienia się pierwszego rocznika absolwentów gimnazjów. W kolejnych latach malała ona jednak wraz ze spadkiem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. W roku 2019/20 była wysoka z powodu pojawienia się zarówno absolwentów szkół podstawowych, jak i ostatnich absolwentów gimnazjów.

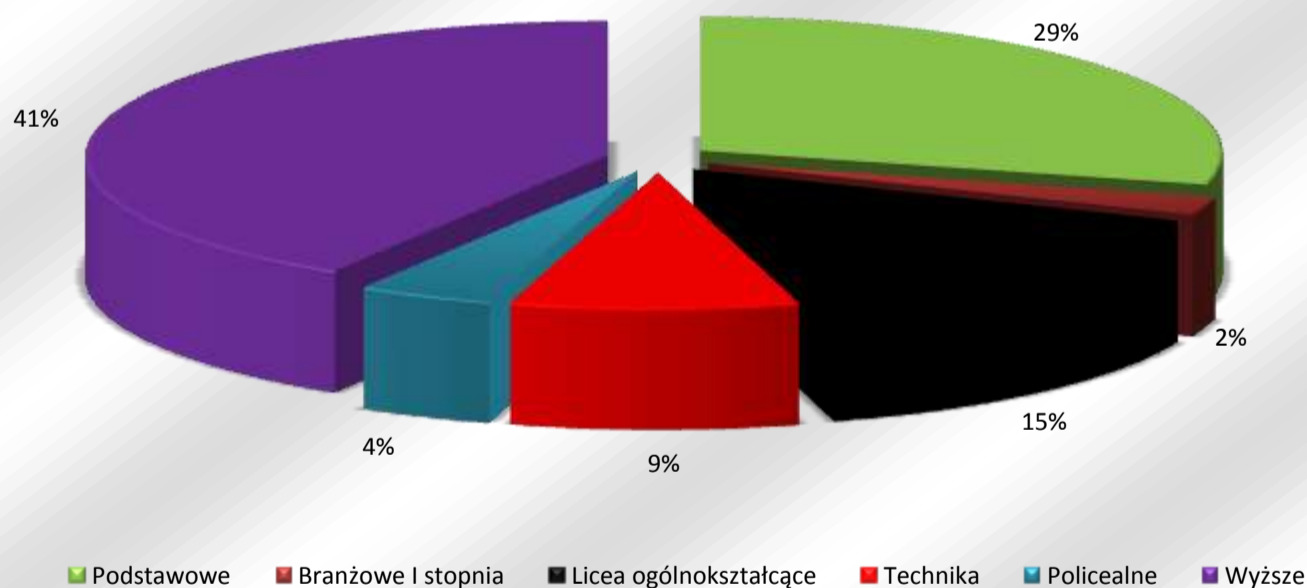
W porównaniu z rokiem 1990/91 największy przyrost absolwentów - prawie sześciokrotny - zanotowały szkoły wyższe. W odniesieniu do roku ubiegłego nastąpił jednak spadek liczby absolwentów szkół wyższych o 227 osób (tj. o 3,7%).

Szkoły wyższe zdecydowanie dominują także w strukturze absolwentów, wydając w ostatnim roku 46,3% wszystkich absolwentów. W strukturze tej odnotowano od początku lat dziewięćdziesiątych zasadnicze zmiany. Udział absolwentów szkół wyższych wzrósł z 18%. Spadł natomiast znacząco udział absolwentów szkół branżowych I stopnia (dawniej zasadniczych zawodowych) z 35,4% do 1,9% w roku 2018.

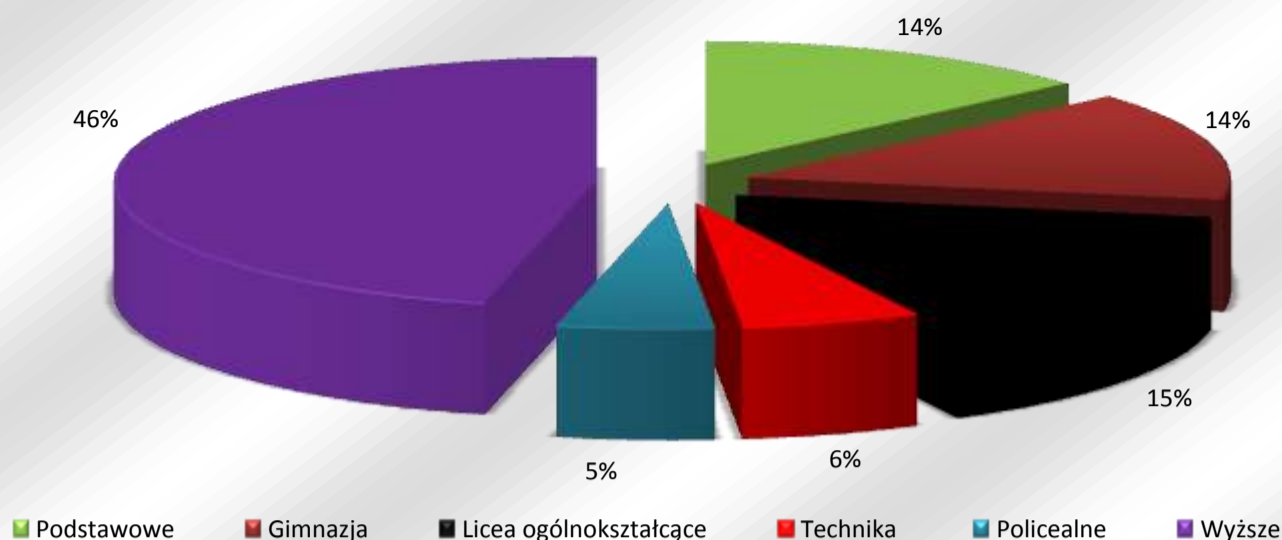
Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci

Wyszczególnienie		1990/91	92/93	98/99	2000/01	02/03	04/05	06/07	08/09	10/11	12/13	14/15	16/17	17/18	18/19	2019/20
SZKOŁY	Podstawowe	31	37	44	39	38	32	31	31	33	35	36	38	40	42	45
	Gimnazja	-	-	-	34	35	36	34	34	34	31	31	30	5	5	-
	Branżowe I st.	29	17	17	17	19	12	11	11	11	11	9	8	8	9	10
	Licea ogólnokszt.	8	13	15	19	26	27	31	28	28	28	31	24	21	22	22
	Technika	36	34	41	42	48	43	27	20	19	19	10	13	13	12	13
	Policealne	16	14	31	38	37	58	60	54	45	41	39	33	35	29	28
	Wyższe	1	1	2	2	3	4	5	5	7	7	8	7	4	4	4
UCZNIOWIE I STUDENCI	Podstawowe	27.943	28.538	23.952	15.241	14.156	12.854	11.633	10.890	10.549	10.754	11.383	11.657	13.494	15.341	15.637
	Gimnazja	-	-	-	6.131	8.718	8.355	7.460	6.799	6.095	5.815	5.812	5.556	3.690	1.919	-
	Branżowe I stopnia	7.478	6.447	4.933	4.574	2.097	1.457	1.338	1.313	1.306	1.196	856	892	877	903	1.172
	Licea ogólnokszt.	3.654	4.690	8.239	9.732	8.187	8.448	8.391	8.099	5.758	7.124	6.755	6.362	6.102	6.131	7.787
	Technika	7.800	7.584	8.347	8.040	7.209	6.480	5.048	5.076	4.340	4.442	3.487	3.580	3.657	3.789	4.781
	Policealne	1.970	1.805	2.961	2.992	3.947	4.639	5.481	5.171	4.621	4.663	3.882	3.213	2.929	2.714	2.252
	Wyższe	9.207	10.250	27.996	30.468	34.034	36.545	34.552	31.954	32.184	30.385	26.354	24.092	26.972	26.180	22.224
ABSOLWENCI	Podstawowe	3.020	3.301	3.663	6.194	2.650	2.385	2.171	1.976	1.768	1.634	1.714	1.652	-	-	1.737
	Gimnazja	-	-	-	-	2.949	2.690	2.648	2.271	2.149	1.859	1.774	1.831	1.772	1.726	1.829
	Branżowe I stopnia	2.084	2.059	1.373	1.399	1.296	349	396	389	492	441	155	264	213	216	-
	Licea ogólnokszt.	745	902	1.685	1.904	2.282	2.451	2.775	2.473	2.265	2.182	1.296	1.827	1.933	1.686	1.866
	Technika	1.362	1.421	1.936	1.697	1.816	2.086	1.637	986	1.122	1.016	353	750	717	732	772
	Policealne	630	988	1.516	1.463	1.370	1.837	1.812	1.228	1.169	1.067	1.175	1.034	1.072	852	672
	Wyższe	1.067	1.431	4.105	6.236	7.333	7.602	8.209	7.807	8.792	8.351	7.830	6.358	7.442	6.154	5.927

Rys. 20. Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów
Rok szkolny 2019/2020

Rys. 21. Szkolnictwo według liczby absolwentów
Rok szkolny 2019/2020

Tabl. 28. Przedszkola

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	34	34	35	34	33	32	33	38	42	46	48	47	50	52	53	55
Gminne	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	18
miejsca	4.117	4.318	4.381	4.128	4.069	4.022	4.360	4.780	5.206	5.612	5.482	5.340	5.933	6.349	6.429	6.637
dzieci	5.067	5.042	4.894	4.567	4.155	4.115	4.414	4.603	4.928	5.222	4.984	5.441	5.551	5.812	5.872	6.128

B. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W roku 2019 funkcjonowało w Toruniu 55 przedszkoli. W porównaniu do 1995 nastąpił wzrost o 21 tego typu placówek. Liczba jednostek samorządu gminnego, wzrosła w 2019 roku o jedną. Stabilna w ostatnich latach sytuacja - zarówno w zakresie liczby placówek jak i liczby uczęszczających dzieci - skutkowałą wskaźnikiem 111 dzieci przypadających na jedno przedszkole w roku szkolnym 2019/20.

C. SZKOLNICTWO OGÓLNOKSZTAŁCĄCE (bez specjalnych)

Szkolnictwo podstawowe

W roku szkolnym 2019/2020 w Toruniu funkcjonowało 38 szkół podstawowych. Liczba uczniów uczęszczających do tych szkół wynosiła 15.224 osoby.

W szkołach podstawowych miał miejsce rosnący trend liczby uczniów zatrzymany jedynie zniesieniem obowiązku szkolnego dla 6-latków.

W ostatnim roku liczba szkół podstawowych wzrosła o jedną. Liczba absolwentów szkół podstawowych ulega wahaniom. W ostatnim roku szkoły podstawowe wydały absolwentów po trzech latach przerwy.

Wskaźnik liczby uczniów na oddział wykazywał w analizowanym okresie tendencję malejącą. Od roku 1990/91 spadł on z 27 do 21.

Gimnazja

Rok szkolny 1999/2000 był pierwszym rokiem, w którym - zgodnie z wprowadzoną reformą oświaty - zaczęły funkcjonować gimnazja. Gimnazja liczyły wtedy 3.164 uczniów w klasach pierwszych. W latach funkcjonowania trzech klas liczba uczniów stopniowo spadała. W ostatnich latach zmniejszała się w wyniku braku naboru do klas pierwszych aż do ich likwidacji.

Licea ogólnokształcące

W stosunku do roku szkolnego 1990/91 liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży wzrosła ponad dwukrotnie. Była rekordowa w roku 2004/05 i ponownie w roku 2019/20.

W tym samym czasie wahała się liczba uczniów i oddziałów. Wartości te były największe w roku szkolnym 2000/01. Mimo spadku w kolejnych latach nadal są wyraźnie większe od wielkości z początku lat 90-tych, zwłaszcza w sytuacji powrotu liczby klas do czterech.

Wskaźnik liczby uczniów na oddział pozostawał w całym analizowanym okresie na zbliżonym poziomie.

Od 1998 roku pod patronatem UMK działa Uniwersyteckie Liceum Ogólnokształcące (wcześniej Gimnazjum i Liceum Akademickie) kształcące szczególnie uzdolnioną młodzież.

Tabl. 29. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1999/00	2000/01	02/03	04/05	06/07	08/09	10/11	12/13	14/15	16/17	18/19	2019/20
Szkoły	26	27	35	35	35	29	28	28	30	31	32	33	37	38
Pomieszczenia do nauczania	612	658	762	629	582	546	556	728	680	693	bd.	bd.	bd.	bd.
Oddziały	992	1.010	797	656	616	535	478	458	453	462	506	539	714	725
Uczniowie	27.117	27.382	18.912	14.941	13.874	12.566	11.346	10.639	10.325	10.570	11.197	11.448	15.043	15.224
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	2.875	3.069	3.460	6.041	2.605	2.338	2.136	1.941	1.738	1.596	1.685	1.619	-	1.729
Liczba uczniów na szkołę	1.043	1.014	540	427	396	433	405	380	344	341	350	347	407	401
Liczba uczniów na oddział	27	27	24	23	23	23	24	23	23	23	22	21	21	21

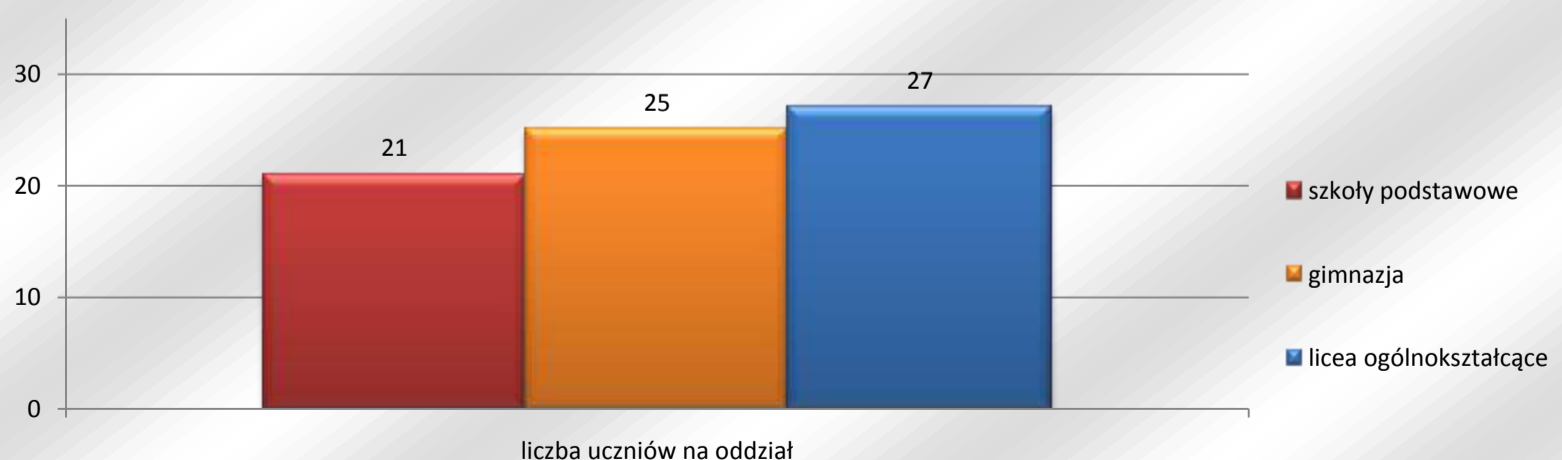
Tabl. 30. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1999/00	2000/01	2002/03	2004/05	2006/07	2008/09	2010/11	2012/13	2014/15	2016/17	2017/18	2018/19
Szkoły	29	30	32	32	29	29	29	26	25	27	3	2
Pomieszczenia do nauczania	205	220	300	384	354	337	334	293	bd.	bd.	bd.	bd.
Oddziały	124	224	350	326	287	271	251	234	222	222	145	72
Uczniowie	3.164	5.944	8.507	8.103	7.171	6.559	5.925	5.535	5.532	5.448	3.530	1.779
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego			2.893	2.643	2.639	2.187	2.085	1.808	1.681	1.788	1.718	1.676
Liczba uczniów na szkołę	109	198	266	253	247	226	204	212	221	202	x	x
Liczba uczniów na oddział	26	24	24	25	25	24	24	24	25	25	24	25

Tabl. 31. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1999/00	2000/01	02/03	04/05	06/07	08/09	10/11	12/13	14/15	16/17	18/19	2018/19
Szkoły	7	12	15	15	16	17	16	16	15	15	15	15	16	17
Pomieszczenia do nauczania	115	134	270	304	359	302	291	322	325	366	bd.	bd.	bd.	bd.
Oddziały	113	139	269	289	242	250	222	210	198	183	170	164	168	248
Uczniowie	3.392	4.271	8.408	9.069	7.460	7.453	6.822	6.256	5.758	5.347	5.136	5.022	5.053	6.751
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	676	831	1.464	1.593	2.060	2.302	2.308	2.163	1.916	1.794	1.693	1.589	1.469	1.573
Liczba uczniów na szkołę	485	356	561	605	466	438	426	391	384	356	342	335	316	397
Liczba uczniów na oddział	30	31	31	31	31	30	31	30	29	29	30	31	30	27

Rys. 22. Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących (bez specjalnych)

D. SZKOLNICTWO WYŻSZE

W Toruniu w 2019 roku działały dwie wyższe uczelnie publiczne - Uniwersytet Mikołaja Kopernika i nieujmowane w statystyce współpracujące z Wydziałem Teologicznym UMK Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Toruńskiej, a także trzy niepubliczne - Wyższa Szkoła Bankowa, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej oraz Kolegium Jagiellońskie - Toruńska Szkoła Wyższa.

W latach 1990-2019 wzrosła liczba studentów zarówno na studiach stacjonarnych (wcześniej określanych jako dzienne) jak i na studiach niestacjonarnych (wcześniej określanych jako studia dla pracujących - wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne), co spowodowało znaczny przyrost liczby studentów ogółem (o 21.931 osób). W ostatnim roku liczba studentów spadła jednak w porównaniu z rokiem poprzednim o 693 osób.

Studujący na studiach stacjonarnych stanowili w roku akademickim 2019/20-62,6% ogółu studentów. W roku akademickim 1990/91 udział ten kształtował się na poziomie 72,9%. Studiujące w Toruniu kobiety stanowiły 64,8% ogółu studentów.

Przyrost liczby studentów skutkował wzrostem liczby absolwentów. W latach 1990-2013 nastąpił dziesięciokrotny przyrost liczby absolwentów ogółem, po czym nastąpił spadek do wartości 7-krotnie wyższych w ostatnim roku w porównaniu do roku 1990.

W latach 1998-2008 liczba absolwentów studiów niestacjonarnych stanowiła większość ogółu absolwentów. W roku 2019 przeważali absolwenci studiów stacjonarnych stanowiąc 65,0%. W 2019 roku kobiety stanowiły 73,7% ogólnej liczby absolwentów.

Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990/91	96/97	98/99	2000/01	02/03	04/05	06/07	08/09	10/11	12/13	14/15	16/17	17/18	18/19	2019/20
	Ogółem														
Studenci	9.207	23.661	27.899	30.468	34.034	36.545	34.552	38.243	39.850	38.494	35.365	24.092	26.972	31.831	31.138
Absolwenci	1.067	2.856	4.166	6.236	7.333	7.602	8.209	9.111	10.419	10.687	10.083	6.358	7.442	7.577	7.552
	Studia stacjonarne														
Studenci	6.709	11.054	12.938	14.749	17.745	19.538	18.561	21.820	24.180	25.163	23.494	16.872	20.391	20.364	19.479
Absolwenci	793	1.662	2.058	2.566	2.947	3.080	3.609	4.352	5.882	6.259	6.378	4.372	5.564	4.888	4.909
	Studia niestacjonarne														
Studenci	2.498	12.607	14.961	15.719	16.289	17.007	15.991	16.423	15.670	13.331	11.871	7.220	6.581	11.467	11.659
Absolwenci	274	1.194	2.108	3.670	4.386	4.522	4.600	4.759	4.537	4.428	3.705	1.986	1.878	2.689	2.643

Tabl. 33. Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni UMK

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990/91	1998/99	2000/01	02/03	04/05*	06/07*	08/09*	10/11*	12/13*	14/15*	16/17*	17/18*	18/19*	2019/20*
Ogółem w tym:	987	1.187	1.253	1.329	1.879	1.980	2.058	2.000	2.011	1.945	1.929	1.933	2.271	1.980
- profesorowie	159	270	288	319	444	469	486	482	487	462	450	483	501	768
- docenci, adiunkci dr hab.	73	77	80	94	109	111	129	131	173	233	247	242	309	36
- pozostali	755	840	885	916	1.326	1.400	1.443	1.387	1.351	1.250	1.232	1.208	1.461	1.176

* w tym Collegium Medicum w Bydgoszczy

OCHRONA ZDROWIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy Wydziału Zdrowia - Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

3. Od 2012 roku badaniami statystycznymi zostały objęte oprócz jednostek ochrony zdrowia podległych Ministerstwu Zdrowia również jednostki podległe Ministerstwu Obrony Narodowej. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej określa zarówno podmioty tworzące jak i formy prowadzenia podmiotów leczniczych.

4. Dane dotyczące kadry medycznej obejmują pracujących bez względu na rodzaj umowy, na podstawie, której wykonywana jest praca w podmiotach realizujących świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych. Dane o pracownikach medycznych nie obejmują osób pracujących w placówkach naukowo-badawczych, uczelniach medycznych, oraz innych szkołach wyższych szkolących kadrę medyczną, jednostkach administracji rządowej lub samorządowej i NFZ.

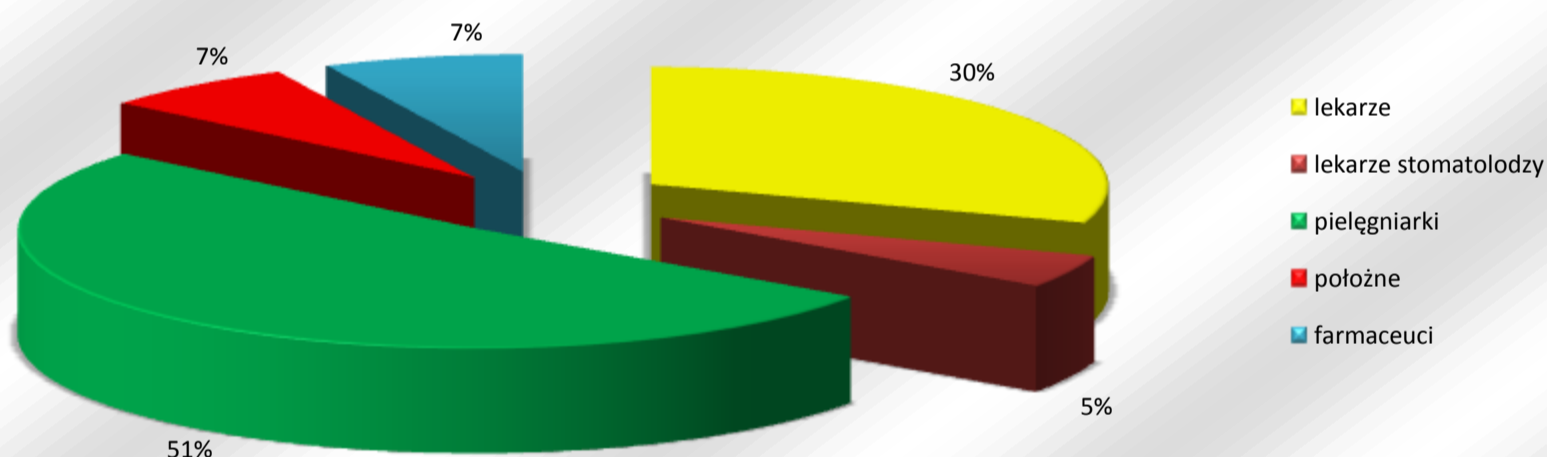
Personel służby zdrowia

W latach 2000-2019 występowały wahania wielkości zatrudnienia we wszystkich grupach personelu służby zdrowia. W ostatnim analizowanym okresie w stosunku do roku poprzedniego ubyło pielęgniarek, zanotowano natomiast przyrost zatrudnienia lekarzy i lekarzy dentyistów. Zatrudnienie położnych było na tym samym poziomie. W stosunku do 2000 roku liczba lekarzy wzrosła o 22,3%, liczba lekarzy dentyistów o 16,8%, liczba pielęgniarek o 3,2%, a liczba położnych o 20,1%.

W 2019 roku wskaźnik na 10 tys. ludności liczby lekarzy wzrósł do poziomu 39,8 natomiast liczby lekarzy dentyistów do poziomu 5,9. Analogiczny wskaźniki dla pielęgniarek spadł do poziomu 67,3 natomiast w przypadku położnych pozostał na poziomie 9,1.

Rys. 23. Personel służby zdrowia

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Tabl. 34. Personel służby zdrowia

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Lekarze	538	572	557	578	632	622	642	655	586	608	601	697	651	792	757	784	801
Lek. stomatolodzy	125	109	108	97	121	99	94	99	100	101	88	106	97	116	124	113	119
Pielęgniarki	1.182	1.176	1.205	1.237	1.297	1.313	1.393	1.419	1.366	1.399	1.446	1.401	1.379	1.391	1.390	1.386	1.356
Położne	143	158	141	141	150	147	150	148	146	161	153	151	159	179	177	184	184
	na 10.000 ludności																
Lekarze	26,6	28,3	27,3	28,2	30,7	30,4	30,5	31,4	28,3	29,5	29,3	34,1	32,0	39,1	37,4	38,8	39,8
Lek. stomatolodzy	6,2	5,4	5,3	4,7	5,9	4,8	4,5	4,8	4,8	4,9	4,3	5,2	4,8	5,7	6,1	5,6	5,9
Pielęgniarki	58,5	58,3	59,1	60,3	62,9	64,3	66,1	68,1	65,9	67,9	70,4	68,6	67,9	68,7	68,6	68,6	67,3
Położne	7,1	7,8	6,9	6,9	7,3	7,2	7,1	7,1	7,0	7,8	7,5	7,7	7,8	8,8	8,7	9,1	9,1

Tabl. 35. Apteki
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1994	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Apteki	23	34	44	53	60	59	62	63	60	64	64	72	73	76	72
Liczba ludności w tys. na 1 aptekę	8,8	6,0	4,7	3,9	3,5	3,5	3,3	3,3	3,4	3,1	3,1	2,8	2,8	2,7	2,8

Stacjonarna opieka zdrowotna

W Toruniu funkcjonują 3 szpitale: Szpital Miejski im. Mikołaja Kopernika, Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera, MATOPAT Szpital Specjalistyczny Niepubliczny. W ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej w Toruniu działa również Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Psychiatrycznego.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Lecznictwo ambulatoryjne realizowane jest w warunkach niewymagających udzielania świadczeń w trybie stacjonarnym i całodobowym w ramach:

- podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), tj. świadczeń zdrowotnych z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii. W 2019 roku w 31 poradniach POZ udzielono 987.540 porad.
- świadczeń specjalistycznych, tj. świadczeń opieki zdrowotnej we wszystkich dziedzinach medycyny z wyłączeniem świadczeń udzielanych w zakresie POZ. W 2019 roku w 330 poradniach udzielono 1.017.540 porad.

Apteki

Od 1990 roku liczba aptek wzrosła ponad 3-krotnie. W wyniku wzrostu liczby aptek spadła liczba ludności przypadającej na aptekę. W 2019 roku wyniosła 2,8 tys. i spadła w porównaniu z rokiem 1990 o 6,0 tys. (tj. o 68%).

Żłobki

Funkcję opiekuńczo-wychowawczą dla najmłodszych dzieci sprawują w Toruniu żłobki. Do 2010 roku funkcjonowały w Toruniu jedynie żłobki miejskie. Od 2011 roku stale przybywa żłobków niepublicznych. Na koniec 2019 roku funkcjonowały w Toruniu 34 żłobki (3 miejskie i 31 prywatnych) na łączną liczbę 1.572 miejsc. Gmina Miasta Toruń dotuje prywatne żłobki w wysokości 400 zł miesięcznie na dziecko objęte opieką i 500 zł miesięcznie na objęte opieką dziecko posiadające orzeczenie o niepełnosprawności.

Tabl. 36. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1994	1998	Wyszczególnienie	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
ZAKŁADY (przychodnie)														
- rejonowe	15	15	- ogólne	47	60	67	65	71	74	80	99	103	108	110
- specjalistyczne	11	14	- medycyny pracy	8	13	11	18	x	x	x	x	x	x	x
- inne	6	5	- praktyki lekarskie*	43	35	43	34	41	39	34	32	31	28	26
PORADY UDZIELONE W PRZYCHODNIACH (w tysiącach)														
- rejonowe	624	702	- ogólne	1.365	1.677	2.306	1.736	1.907	1.809	1.880	1.928	2.234	2.067	2.060
- specjalistyczne	358	523	- medycyny pracy	77	87	-	114	x	x	x	x	x	x	x
- inne	77	65	- praktyki lekarskie	160	147	-	89	136	-	-	-	-	-	-

*) działające na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia

Tabl. 37. Żłobki

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Żłobki	12	4	4	4	3	3	3	3	6	8	11	17	19	20	26	33	34
Miejsca rzeczywiste	680	280	280	285	235	220	220	240	392	443	564	704	788	848	996	1.508	1.572
Dzieci przebywające	-	492	525	518	423	445	400	439	527	642	915	993	1.111	1.181	1.448	-	-

Statystyczna ocena stanu zdrowia mieszkańców

Do oceny wykorzystano negatywne mierniki zdrowia - umieralność, chorobowość i zachorowalność. Prezentowane w materiale dane pochodzą z opracowań Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Bydgoszczy.

Zestawienia danych dokonano w oparciu o dane publicznych i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej udzielających świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o dane indywidualnych, indywidualnych specjalistycznych i grupowych praktyk lekarskich, pielęgniarek i położnych udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach środków publicznych.

Podstawowymi przyczynami zgonów w Toruniu, tak jak w woj. kujawsko-pomorskim i całej Polsce, są nowotwory, stanowiące w naszym mieście 31,5% oraz choroby układu krążenia stanowiące ok. 30,5% ogółu przyczyn. Wśród nowotworów dominują umiejscowione w obrębie narządów oddechowych (oskrzela i płuca), narządów

narządów trawiennych oraz piersi i narządów płciowych kobiet. W chorobach układu krążenia najczęściej jest zgonów z powodu miażdżycy, choroby niedokrwiennej serca, zawału serca oraz chorób naczyń mózgowych.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2019 roku pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, u których stwierdzono schorzenia było 90.783 osób w wieku 0-18 i 729.941 osób w wieku 19 lat i więcej.

Podobnie jak w latach poprzednich najczęstszymi problemami zdrowotnymi dzieci i młodzieży były dychawica oskrzelowa, zniekształcenia kręgosłupa, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka oraz otyłość. Natomiast wśród osób dorosłych były to choroby układu krążenia, choroby układu mięśniowo-kostnego, przewlekłe choroby układu trawiennego i choroby obwodowego układu nerwowego.

Tabl. 38. Zgony wg głównych przyczyn (wybranych grup chorób) i współczynnik zgonów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Toruniu

Stan w dniu 31 XII

Rok	Zgony ogółem		Choroby ukł. krążenia		Nowotwory		Choroby ukł. Oddechowego		Choroby ukł. trawiennego	
	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.
1999	1.746	87,2	718	35,9	489	24,4	139	6,9	69	3,5
2000	1.703	84,9	675	33,6	490	24,4	118	5,9	72	3,6
2002	1.663	80,6	677	32,8	494	23,9	83	4,0	70	3,4
2004	1.661	81,2	678	33,1	513	25,1	89	4,4	57	2,8
2006	1.721	85,2	669	33,1	526	26,1	95	4,7	87	4,3
2007	1.879	93,3	688	34,2	566	28,1	143	7,1	90	4,5
2008	1.747	86,8	691	34,3	519	25,8	90	4,5	93	4,6
2009	1.852	92,1	755	37,6	572	28,5	140	7,0	76	3,8
2010	1.855	90,3	711	34,6	601	29,3	144	7,0	60	2,9
2011	1.812	88,4	653	31,8	551	26,9	168	8,2	79	3,9
2012	1.903	92,9	708	34,8	621	30,6	165	8,1	80	3,9
2013	1.890	92,7	726	35,7	581	28,5	136	6,7	84	4,1
2014	1.921	94,6	720	35,4	587	28,9	105	5,2	59	2,9
2015	1.910	94,1	793	39,1	577	28,4	123	6,1	56	2,8
2016	1.915	94,5	646	33,7	619	32,3	120	6,3	81	4,0
2017	1.959	96,7	630	31,1	642	31,7	144	7,1	85	4,2
2018	2.022	99,9	617	30,5	636	31,4	164	8,1	114	5,6
2019	2.134	105,7	682	32,0	666	31,2	194	9,1	111	5,2

Tabl. 39. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej

(u których stwierdzono schorzenie będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w Toruniu)

Rozpoznanie	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017
Nowotwory	780	1.020	1.286	1.334	2.133	2.822	3.910	5.381	6.233	7.432
Gruźlica	75	87	103	79	59	140	56	46	48	55
Choroby tarczycy	1.822	2.334	2.809	2.552	3.944	4.326	6.144	7.451	8.079	9.491
Cukrzyca	3.274	4.176	5.339	6.300	7.348	8.002	8.390	8.956	9.344	10.267
Niedokrwistość	1.140	1.040	1.443	1.110	1.284	1.728	2.175	2.810	3.132	2.919
Choroby obwodowego układu nerwowego	3.886	4.116	5.002	4.618	6.740	8.372	10.209	11.741	13.125	14.267
Choroby układu krążenia w tym:	19.961	25.517	28.553	29.002	38.314	41.916	52.531	45.579	47.658	49.113
- przewlekła choroba reumatyczna	1.610	1.460	1.589	1.446	1.213	1.169	522	507	564	513
- choroba nadciśnieniowa	9.576	13.664	16.253	19.081	25.360	29.394	39.134	33.891	34.984	35.405
- choroby naczyń mózgowych	1.835	1.606	1.536	1.892	1.444	1.455	1.521	1.856	1.813	1.926
- niedokrwienność serca	6.242	7.927	9.468	10.502	8.236	8.635	8.254	7.076	7.201	7.341
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	2.683	4.363	4.497	4.436	6.479	6.088	6.305	6.679	7.045	7.156
Przewlekłe choroby układu trawiennego	3.843	4.808	5.041	5.322	7.635	10.485	13.328	16.115	17.692	19.814
Choroby ukł. mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	7.268	8.252	9.029	9.284	13.268	16.987	23.672	30.181	32.669	37.565
Inne schorzenia wymagające opieki czynnej	2.153	2.287	3.457	2.963	3.127	3.031	3.716	4.232	3.854	4.059
Ogółem	41.378	49.750	58.223	56.232	68.303	77.622	96.577	89.614	90.121	95.090

Źródło: Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

Tabl. 40. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia

Stan w dniu 31 XII

Jednostka chorobowa	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019
Salmonellozy	135	166	93	85	52	51	47	91	82	44
Ospa wietrzna	749	1.172	1.525	918	801	1.217	913	830	591	629
Różyczka	27	63	21	20	23	167	8	2	-	-
Wirusowe zapalenie wątroby	33	49	28	25	11	40	99	77	46	64
Świnka	x	110	23	18	18	20	10	7	7	-
Zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy										132
Borelioza										40
Płonica										397

W 2019 roku w Toruniu wskaźniki zachorowań na 100 tys. ludności dla poszczególnych jednostek chorobowych kształtowały się następująco:

- wskaźnik zachorowań na salmonellozy (wskaźnik wojewódzki - 18,4; wskaźnik toruński - 21,8),
- wskaźnik zachorowań na ospę wietrzną (wskaźnik wojewódzki -

478,9; wskaźnik toruński - 311,7),

- wskaźnik zachorowań na płonicę (wskaźnik wojewódzki - 66,9; wskaźnik toruński - 196,7),
- wskaźnik zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby: typu B (wskaźnik wojewódzki - 11,8; wskaźnik toruński - 12,9).

POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje w Toruniu Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, który jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Toruń, powołaną do realizacji zadań określonych przez ustawę o pomocy społecznej i inne ustawy.

W dniu 21 listopada 2013 roku została przyjęta „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Torunia na lata 2014-2020”. Strategia jest jednym z kluczowych dokumentów, na podstawie których realizowana jest polityka społeczna w gminie. Zawiera ona cele strategiczne i operacyjne oraz wskaźniki służące do monitorowania działań podejmowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia niekorzystnych dla nich sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Zadania realizowane są poprzez wykwalifikowaną kadrę pracowników socjalnych.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, poza trudną sytuacją materialną, dotknięte są różnymi dysfunkcjami jak: bezrobocie, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, sieroctwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, samotności osób starszych, różnego rodzaju dysfunkcje i trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Pomocą w formie zadań zleconych i zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania w roku 2019 obję-

to ogółem 4.399 rodzin, tj. o 3,96% rodzin mniej w porównaniu do roku poprzedniego - na ogólną liczbę osób w tych rodzinach 7.499.

W roku 2019 pomocą w różnych formach objęto:

- w formie świadczeń pieniężnych - 3.817 rodzin, tj. o 0,13% mniej niż w roku 2018, o liczbie osób w tych rodzinach - 6.662,

- w formie świadczeń niepieniężnych - 1.847 rodzin, tj. o 53,50% mniej niż w 2018 roku, o liczbie osób w tych rodzinach - 3.798.

W ramach zadań własnych Ośrodek objął pomocą 4.358 rodzin, którym przyznano świadczenie w trybie decyzji, na ogólną liczbę 7.364 osób w tych rodzinach. Stanowi to o 4,20% rodzin mniej niż w roku poprzednim.

Pomocą w ramach zadań zleconych objęto 58 rodzin, na ogólną liczbę 190 osób w tych rodzinach. Rodzinom tym świadczone pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te wykonywane są przez osoby posiadające odpowiednie przygotowanie specjalistyczne (psycholog, pedagog, rehabilitant, oligofrenopedagog), a także doświadczenie w pracy z osobami dotkniętymi chorobą psychiczną. W porównaniu do roku 2018 nastąpił wzrost o 3,57% w liczbie świadczeniobiorców.

Szczegółowa analiza wykazała, że spośród wszystkich osób korzystających w 2019 roku z różnych form pomocy i wsparcia liczbę 1.444 stanowią osoby w wieku emerytalnym (1.079 kobiet po 60 roku życia i 366 mężczyzn w wieku po 65 roku życia). W grupie tej 451 środowisk stanowią rodziny emerytów i rencistów o łącznej liczbie 635 osób.

Tabl. 41. Zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej

Stan w dniu 31 XII

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zadania własne										
Liczba rodzin	6.270	5.527	5.512	5.909	5.621	5.442	5.158	4.901	4.549	4.358
Liczba osób	13.529	11.697	11.416	12.257	11.499	10.732	9.672	8.822	8.069	7.364
Zadania zlecone										
Liczba rodzin	11	8	10	10	14	18	28	40	56	58
Liczba osób	13	14	27	24	33	52	87	127	185	190

Tabl. 42. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych w latach 2018-2019 pomocą społeczną

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2018			2019		
	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	7.632	4.580	8.172	6.944	4.399	7.499
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	57	56	185	58	58	190
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	7.600	4.549	8.069	6.902	4.358	7.364
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej (pomoc finansowa i praca socjalna)	-	3.285	5.927	-	5.076	8.711
W tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	-	768	1.157	-	677	1.212
Praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny	Liczba kontraktów socjalnych - część A - 459* Liczba kontraktów socjalnych - część B - 0 Liczba osób objęta kontr. socjalnymi - cz. A - 462 Liczba osób objęta kontr. socjalnymi - cz. B - 0			Liczba kontraktów socjalnych - część A - 341* Liczba kontraktów socjalnych - część B - 197 Liczba osób objęta kontr. socjalnymi - cz. A - 341 Liczba osób objęta kontr. socjalnymi - cz. B - 197		

*od 2017 r. w sprawozdaniu MRPiPS dane dotyczące kontraktów są prezentowane w podziale na kontrakty A i B. Kontrakt A dotyczy osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej; kontrakt B dotyczy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

W roku 2019 wśród najczęstszych powodów ubiegania się o pomoc wymienia się: długotrwałą chorobę (2.506 środowisk i w stosunku do roku 2018 nastąpił wzrost o 1,99%), niepełnosprawność (1.432

środowisk i w stosunku do roku poprzedniego wzrost o 1,99%) oraz bezrobocie (1.216 środowisk i w stosunku do 2018 roku spadek o 20,79%).

Tabl. 43. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	3.801	6.309
Sieroctwo	1	1
Bezdomność	371	402
Potrzeba ochrony macierzyństwa	653	2.525
w tym: wielodzietność	75	412
Bezrobocie	1.216	2.482
Niepełnosprawność	1.432	2.064
Długotrwała lub ciężka choroba	2.506	3.528
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	672	1.915
w tym: rodziny niepełne	268	784
rodziny wielodzietne	48	267
Przemoc w rodzinie	17	38
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	211	244
Narkomania	43	47
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	94	122
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	2	5
Zdarzenie losowe	7	12
Sytuacja kryzysowa	50	111
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	-	-

W roku 2019 z różnych form pomocy i wsparcia skorzystało łącznie 4.399 rodzin, a do najczęściej udzielanych form pomocy należały: zasiłki celowe i w naturze - 3.586 rodzin, zasiłki okresowe - 2.816 rodzin, zasiłki stałe - 801 rodzin, świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności - 2.571 rodzin, posiłku w naturze - 659 rodzin, usług opiekuńczych - 938 rodzin. Od kilku lat obserwuje się spadek

liczby środowisk korzystających z różnych form pomocy i wsparcia, na co wpływ mają przede wszystkim: spadek poziomu bezrobocia w gminie, zwiększenie ofert aktywizujących osoby korzystające z pomocy do poprawy własnej, niekorzystnej sytuacji oraz poprawa sytuacji materialnej rodzin w związku z możliwością korzystania z innych programów osłonowych.

Tabl. 44. Typy rodzin objętych pomocą w latach 2018-2019

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018		2019	
	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RODZINY OGÓŁEM	5.348	9.329	5.076	8.711
liczba osób w rodzinie	1	3.529	3.405	3.405
	2	740	709	1.418
	3	464	419	1.257
	4	345	278	1.112
	5	171	163	815
	6.i.więcej	99	693	102
w tym rodziny z dziećmi ogółem	1.436	4.935	1.380	4.618
o liczbie dzieci	1	563	600	1.301
	2	509	426	1.456
	3	241	214	970
	4	71	82	455
	5	35	39	260
	6	10	9	70
	7.i.więcej	7	66	10
Rodziny niepełne ogółem	779	2.238	741	2.145
o liczbie dzieci	1	355	345	705
	2	279	241	731
	3	100	99	403
	4.i.więcej	45	56	306
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	451	635	704	993
o liczbie osób	1	325	521	521
	2	94	120	240
	3	20	40	120
	4.i.więcej	12	62	23

W 2019 roku na terenie Gminy Miasta Torunia funkcjonowało 309 rodzin zastępczych i 13 rodzinnych domów dziecka, w których umieszczonych było łącznie 509 dzieci, w tym 46 dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

1. Rodziny zastępcze:

a) spokrewnione - 221 (275 dzieci)

b) niezawodowe - 76 (95 dzieci)

c) rodziny zawodowe - 12 (47 dzieci), w tym:

- specjalistyczne - 3 rodziny (7 dzieci),

- pełniące zadania pogotowia rodzinnego - 4 rodziny (22 dzieci),

- zawodowe - 5 rodzin (18 dzieci).

2. Rodzinne Domy Dziecka - 13 (92 dzieci).

Ustanowionych zostało 30 nowych rodzin zastępczych (21 spokrewnionych i 9 niezawodowych), w których umieszczono łącznie 38 dzieci.

Tabl. 45. Rodzinna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2019 roku

Lp.	FORMA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	ILOŚĆ RODZIN*	ILOŚĆ DZIECI*	ILOŚĆ NOWO UTWORZONYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH W 2019 r.
1.	Rodziny spokrewnione	221	275	21
2.	Rodziny niezawodowe	76	95	9
3.	Rodziny zawodowe - pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	4	22	-
4.	Rodziny zawodowe specjalistyczne	3	7	-
5.	Rodziny zastępcze zawodowe	5	18	1
6.	Rodzinne Domy Dziecka	13	92	1
Razem		322	509	32

* stan na dzień 31.12.2019 r.

Tabl. 46. Instytucjonalna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2019 roku

Lp.	Wyszczególnienie	W okresie od 01.01.2019 r. do 30.06.2019 r.*	W okresie od 01.07.2019 r. do 31.12.2019 r.**
1.	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym pełniących funkcję:	9	9
1.1.	socjalizacyjną	4	4
1.2.	interwencyjną	2	2
1.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
1.4.	rodzinną	3	3
2.	Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (przeciętnie), z tego pełniących funkcję:	106	106
2.1.	socjalizacyjną	68	68
2.2.	interwencyjną	14	14
2.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
2.4.	rodzinną	24	24
3.	Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (przeciętnie), z tego pełniące funkcję:	94	96
3.1.	socjalizacyjną	66	67
3.2.	interwencyjną	14	15
3.3.	specjalistyczno-terapeutyczną	0	0
3.4.	rodzinną	14	14
4.	Osoby zatrudnione w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	76	76
4.1.	zajmujące się opieką i wychowaniem	56	53

*stan na dzień 30.06.2019 r.

**stan na dzień 31.12.2019 r.

KULTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz informacji Wydziału Kultury Urzędu Miasta.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Stan księgozbioru w bibliotekach wykazany jest w woluminach (tomach). Do księgozbioru zaliczono druki zwarte (książki i broszury) oraz gazety i czasopisma.
4. Muzea - dane dotyczą muzeów podległych samorządowi wojewódzkiemu i gminnemu oraz Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika.

Instytucje kultury

Miasto Toruń jest organizatorem w stosunku do dwóch placówek edukacyjnych tj. Młodzieżowego Domu Kultury i Ogniska Pracy Pozaszkolnej „Dom Harcerza” oraz instytucji kultury: Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej, Centrum Kultury Zamek Krzyżacki, Toruńskiej Agencji Kulturalnej, Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy oraz Centrum Kultury Dwór Artusa i Domu Muz. W dniu 19 grudnia 2019 roku Rada Miasta Torunia przyjęła uchwałę w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury: Centrum Kultury „Dwór Artusa” w Toruniu oraz Dom Muz w Toruniu w jedną instytucję kultury o nazwie Centrum Kultury „Dwór Artusa” w Toruniu oraz nadania jej statutu.

Działalność galeryjną w Toruniu prowadziły w 2019 roku ponadto Galeria Sztuki Wozownia, Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka (instytucje samorządu województwa kujawsko-pomorskiego) oraz Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (współprowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, samorząd województwa kujawsko-pomorskiego oraz samorząd Miasta Toruń).

Działalność instytucji kultury uzupełniają przedsięwzięcia artystyczne przygotowywane przez organizacje pozarządowe oraz realizowane przez związki twórcze, kluby kultury oraz placówki edukacyjne. Na szczególne wyróżnienie zasługuje Akademickie Centrum Kultury i Sztuki „Od Nowa” należące do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Teatry

W Toruniu istnieją trzy teatry samorządowe, tj. Teatr Baj Pomorski, dla którego organizatorem jest Gmina Miasta Toruń oraz Teatr im. W. Horzycy i Impresaryjny Teatr Muzyczny podległe samorządowi województwa kujawsko-pomorskiego. Ofertę kulturalną wzbogacają Teatr VAŠKA i Teatr Objazdowy Pomarańczowy Cylinder.

Teatr Baj Pomorski

Do zakresu działania Teatru należy zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, tworzenie i upowszechnianie kultury teatralnej, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, upowszechnianie narodowego dziedzictwa kulturalnego oraz godne reprezentowanie kultury polskiej za granicą.

W roku 2019 teatr przygotował 4 premiery teatralne, w tym Niedźwiedź i Masza czyli gdzie moja kasza?, Brzydkie Kaczętko, Gwiazdeczka oraz Sonety wg Wiliama Szekspira. Łącznie wystawiono 503 widowiska dla 69.673 widzów, realizowane były działania edukacyjne i popularyzatorskie (warsztaty, spotkania, zajęcia teatralne), konferencje dla nauczycieli, działania okolicznościowe.

Teatr zorganizował 2 festiwale. W ramach październikowego 26. Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Lalek SPOTKANIA zaprezentowano dziewiętnaście spektakli w wykonaniu grup teatralnych z Polski, a także twórców z zagranicy. Festiwalowi towarzyszyły także warsztaty, dyskusje, wystawy, kiermasz książek oraz prezentacje szkół teatralnych i przegląd twórczości osób niepełnosprawnych. Dwie nagrody - Związku Artystów Scen Polskich i Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego zdobył warszawski Teatr Baj za spektakl "Minutka", natomiast nagrodę Grand Prix Prezydenta Toru-

nia za najlepszy spektakl przyznano łódzkiemu teatrowi Pinokio za "Don Kichota". W listopadowej 34. edycji Toruńskich Spotkań Teatrów Jednego Aktora wystąpili m.in. Ewa Błaszczuk, Irena Jun, Wiesław Komasa, Dorota Stalińska, Wojciech Kowalski, Krzysztof Gordon, Aleksandra Rubinovas. Podczas gali zamknięcia na Dużej Scenie osobiste nagrody odebrali m.in. Irena Jun za spektakl „Matka Makryna” oraz Wiesław Komasa za „Jak się dziwnie wszystko plecie”. Po raz kolejny wręczono także tzw. Szczebel do Kariery. Otrzymał go Bartosz Rułka za wybitne umiejętności i aspiracje do wejścia w artystyczne grono wybitnych artystów. Ponadto, realizując zadanie w ramach budżetu obywatelskiego zatytułowane Mamo, Tato, idziemy do Teatru - niedzielne poranki teatralne na Wrzosach w sali widowiskowej Zespołu Szkół Muzycznych im. K. Szymanowskiego, teatr zaprezentował 8 spektakli dla najmłodszych mieszkańców miasta.

Instytucje muzyczne

Głównym organizatorem życia muzycznego w Toruniu jest Toruńska Orkiestra Symfoniczna, której nowa siedziba w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki stała się najważniejszą salą koncertową Torunia. Program muzyczny Torunia wzbogacają koncerty i festiwale organizowane przez inne instytucje oraz organizacje pozarządowe. W 2019 roku 28. sezon koncertowy zainaugurował również Zespół Kameralny MULTICAMERATA.

Toruńska Orkiestra Symfoniczna

Do zakresu działania Orkiestry należy rozwijanie i zaspokajanie potrzeb muzycznych, upowszechnianie muzyki, rozwój kultury, pozyskiwanie i przygotowywanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości. Począwszy od 12 grudnia 2015 roku zespół koncertuje w swojej nowej siedzibie w CKK Jordanki, a we wrześniu 2019 roku zainaugurowała swój 41. sezon artystyczny. Zrealizowano 100 wydarzeń dla 38.225 słuchaczy. Kontynuowano cykle koncertowe: koncerty wielopokoleniowe „Czas dla nas”, Symfonia Familijna, koncerty z najzdolniejszymi uczniami Zespołu Szkół Muzycznych w Toruniu, zorganizowano konkurs z cyklu „Kompozytor - życie twórczość”, wykonane zostały specjalne koncerty m.in. z okazji urodzin Mikołaja Kopernika. Prowadzona była współpraca z organizatorami Festiwalu Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA. Aktywnie realizowano programy edukacyjne dla dzieci ze szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli oraz dla młodzieży licealnej, których efektem były 544 audycje muzyczne dla 75.877 uczniów. Podczas 23. edycji Międzynarodowego Festiwalu „Nova Muzyka i Architektura” odbyło się łącznie 18 wydarzeń, w tym 12 koncertów. Ponadto włączając się w organizację Kulturalnego Lata orkiestra wykonała w sierpniu 2 koncerty na barce zacumowanej przy nadbrzeżu Wisły. W ramach kontynuacji cyklu Symfonia Familijna odbyły się kolejne koncerty dla młodych słuchaczy. Orkiestra włączyła się również w obchody 200 rocznicy urodzin Stanisława Moniuszki realizując łącznie 34 wydarzenia w ramach Dni Moniuszkowskich. Zabrzmiały nie tylko koncerty symfoniczne oraz opera Flis, ale odbywały się także zabawy edukacyjne i konkurs dla uczniów szkół podstawowych oraz wydarzenia plenerowe. Otwierając swój sezon artystyczny 2019/2020 Toruńska Orkiestra Symfoniczna dokonała prawykonania zamówionego dla orkiestry utworu „Hommage à Lipinski” skomponowany przez Macieja Bałenkowskiego. Najważniejszym wydarzeniem zrealizowanym przez instytucję był październikowy V Międzynarodowy Festiwal i Konkurs Skrzypcowy im. Karola Lipińskiego. Wzięło w nim udział 24 uczestników z 13 krajów. Jury przyznało nagrodę główną Grand Prix Astrolabium Mikołaja Kopernika Eliasowi Davidowi Moncado z Niemiec, drugą nagrodę Robertowi Łaguniakowi z Polski, a trzecią Yumiko Yumiba z Japonii.

Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki

Celem działalności spółki jest realizacja zadania własnego Gminy polegającego na zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej

poprzez umożliwienie organizowania różnorodnych spotkań biznesowych, kongresów, targów i koncertów.

Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”

Podstawowym celem Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” jest realizacja, tworzenie, zarządzanie i udostępnianie regionalnej kolekcji sztuki współczesnej zapoczątkowanej Narodowym Programem Kultury „Znaki Czasu”, a także prowadzenie działalności wystawienniczej i wydawniczej, prowadzenie działalności edukacyjnej i promocyjnej na rzecz sztuki współczesnej, organizowanie krajowej i międzynarodowej wymiany artystycznej oraz festiwali, koncertów, wykładów, warsztatów, konferencji, seminariów i programu filmowego, prowadzenie biblioteki oraz bazy danych dotyczących twórców i dzieł sztuki współczesnej. Instytucja, prowadząc swą działalność, współpracuje ze środowiskami twórczymi oraz z polskimi i zagranicznymi podmiotami publicznymi i prywatnymi w zakresie rozwoju sztuki współczesnej. Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu od 1 stycznia 2010 roku jest instytucją kultury, wpisaną do rejestru prowadzonego przez Gminę Miasta Toruń. Centrum prowadzone jest jako wspólna instytucja przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Województwo Kujawsko-Pomorskie i Gminę Miasta Toruń.

W roku 2019 zostało zaprezentowanych łącznie 10 wystaw, w których wzięło udział łącznie 64.392 osoby. Odbyły się również trzy festiwale 11. CoCArt Music Festival, 10. PLASTER - Międzynarodowy Festiwal Grafiki Projektowej oraz IV Międzynarodowy Festiwal Sztuk Performatywnych i Przestrzennych TERYTORIA, które zgromadziły łącznie 16.611 osób. W działającym w CSW Centrum Sztuki Filmowej odbywały się seanse i tematyczne przeglądy filmów, spotkania w łącznej liczbie 1.025, gromadząc 24.709 widzów. Ponadto centrum zrealizowano 432 wydarzenia edukacyjne, w których wzięło udział 10.447 uczestników. Warto również wspomnieć, że w Centrum Literatury odbyło się 88 wydarzeń (poza działaniami edukacyjnymi), w których wzięło udział 3.977 osób.

Najważniejszym wydarzeniem wystawienniczym w 2019 roku był styczniowy finał unikalnej na skalę europejską wystawy Malarstwo wciąż żywe... w poszukiwaniu nowoczesności, prezentującej ok. 200 prac z kolekcji Michaela Haasa. Od marca do sierpnia prezentowana była wyjątkowa, przekrojowa wystawa poświęcona twórczości Mariny Abramovic Do czysta / The Cleaner, której otwarcia dokonała sama artystka. Wystawa zorganizowana w CSW była największą odsłoną w Europie retrospektywy działającej od niemal pięciu dekad wybitnej artystki, ikony performansu i niezwyklej postaci sztuki współczesnej. Złożyło się na nią 120 dzieł - rysunki, obrazy, rzeźby, filmy wideo, a nawet rekonstrukcje wybranych akcji Abramovic.

Kolejnym ważnym międzynarodowym wydarzeniem wystawienniczym była wystawa Artuum Mobile Świat Saskii Boddeke & Petera Greenawaya, zbudowana wokół twórczości tego wybitnego reżysera, malarza i artysty sztuk wizualnych Petera Greenawaya, stanowiąca artystyczną całość z przeglądem filmowym.

Łącznie wszystkie działania przygotowane przez Centrum Sztuki Współczesnej zgromadziły 125.404 odbiorców.

Centrum Kultury Dwór Artusa

Do zakresu działalności Dworu Artusa należy inicjowanie i wspieranie działalności kulturalnej sprzyjającej kreowaniu postaw twórczych oraz powstawaniu różnorodnych form i przejawów aktywności twórczej, a tym samym zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa. W 2019 roku instytucja zrealizowała łącznie 494 imprezy własne i z udziałem innych organizatorów, w których uczestniczyło łącznie 72.888 widzów, w tym: 88 koncertów, spektakli, występów kabaretowych; 62 innych imprez takich spotkań z twórcami, wykłady; 11 wystaw; 101 imprez zewnętrznych organizatorów z udziałem 20.415 osób; 82 imprezy kinowe z udziałem 3.428 osób ponadto: działania edukacyjne 229 lekcje z historii sztuki i warsztaty.

W programie kulturalnym zrealizowanym przez centrum warto odnotować w szczególności 25. edycję Toruńskiego Festiwalu Książki, w ramach którego odbyło się w czerwcu 37 wydarzeń. Kolejnym ważnym wydarzeniem cyklicznym był wakacyjny Festiwal pod Gwiazdami podczas którego organizatorzy zaprosili na 11 wydarzeń festiwalowych, w tym: koncerty Muńka Staszczyka, Julii Pietruchy i Renaty Przemyskiej, wydarzenia muzyczne, spektakl teatralny, występ kabaretowy, audiofilskie pokazy koncertów w kinie Artus Cinema. Na 33. Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O liść konwalii” im. Z. Herberta nadesłano łącznie 320 zestawów wierszy składających się 1.600 utworów poetyckich. Natomiast w ramach Festiwalu Improwizacji JO podczas trzech lipcowych dni zaprezentowano 24 spektakle teatralne i 20 warsztatów improwizacji. Największą gwiazdą jesiennego Artus Festival była Basia Trzetrzelewska.

Dom Muz

Wypełniając działalność statutową Dom Muz w 2019 roku organizował imprezy artystyczne, popularyzował i prezentował dokonania amatorskiego ruchu artystycznego. Zorganizowano 85 imprez własnych, koncertów i wystaw oraz 147 imprez edukacyjnych, a z oferty Domu Muz skorzystało 12.156 osób. W „Domu Muz” przy ul. Podmurnej odbywały się: próby zespołów muzycznych, otwarte zajęcia, wystawy m.in. malarstwa, grafiki, koncerty, imprezy cykliczne. W filii „Domu Muz” przy ul. Poznańskiej oraz przy ul. Okólnej realizowano zajęcia i spotkania skierowane do wszystkich grup wiekowych. Odbywały się one w formie zajęć stałych (próby zespołów wokalnych, tanecznych, muzycznych), warsztatów teatralnych, wystaw, koncertów, klubów zainteresowań. W filiach Domu Muz przy ul. Poznańskiej i przy ul. Okólnej zorganizowano m.in. wystawy prac plastycznych (w tym uczestników zajęć), koncerty, przedstawienia teatralne, spotkania tematyczne i okolicznościowe. W filii przy ul. Okólnej czynna była świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, działająca w ramach kontynuowanego projektu z zakresu psychoprophylaktyki, finansowanego przez Gminę Miasta Toruń. W sierpniu instytucja zorganizowała XIX edycję Międzynarodowego Festiwalu Harmonijki Ustnej w Toruniu, w ramach którego odbyło się 9 koncertów, a także warsztaty gry na harmonijce ustnej i konkurs harmonijkowy, podczas których zaprezentowali się wykonawcy z Polski, Niemiec, Włoch, Słowenii, Finlandii, Wielkiej Brytanii i USA.

Centrum Kultury Zamek Krzyżacki

Do zakresu działania Centrum Kultury Zamek Krzyżacki należy kulturalne i turystyczne zagospodarowanie terenu ruin zamku krzyżackiego wraz z otoczeniem, trwała ochrona powierzonego dziedzictwa kulturowego oraz promocja tego miejsca. W 2019 roku jednostka realizowała imprezy plenerowe popularyzujące miejsce i jego historię, m.in. wykłady, „żywe lekcje historii”, animowane zwiedzanie zamku, średniowieczny turniej rycerski, festyny i spektakle historyczne, festyny rodzinne, pokazy walk rycerskich, warsztaty mediewistyczne, konkursy, pokazy filmowe w ramach Kina Letniego, 3-dniową Majówkę Rycerską, spektakle w ramach Teatru Historycznego, Zamkowe Spotkania z Poezją, a także kolejną edycję festynu średniowiecznego Toruńskie Mediewalia. Zamek Krzyżacki zwiedziły 62.633 osoby, a w imprezach organizowanych przez Centrum Kultury wzięło udział 79.002 osoby.

Toruńska Agenda Kulturalna

Do zakresu działania Toruńskiej Agendy Kulturalnej należy prowadzenie działalności w zakresie kreowania i rozwijania działalności kulturalnej prowadzonej na terenie miasta, w tym promocja Torunia ukierunkowana na zbudowanie kulturalnej marki miasta.

W roku 2019 Agenda współorganizowała i koordynowała realizacją m.in. Kulturalną Majówkę, Święto Muzyki, Święto Miasta, Kulturalne Lato-Scena Letnia i oprawę artystyczną Wigilii Miejskiej. W ramach realizowanego programu „Mikrowsparcie” wpłynęło łącznie 48 wniosków. Wsparcie uzyskało 21 projektów, z których

zrealizowano 19, w tym m.in. warsztaty typograficzno-graficzne skierowane do dzieci i młodzieży typoGRAFO, FLUOpark, czyli fluorescencyjny, luminescencyjny, ultrafioletowy i oświetlony park przed Domem Muz na ul. Poznańskiej, cykl warsztatów artystyczno-literackich skierowanych dla uczniów „Toruń cały w aniołach”, Czerniewickie miniatury - warsztaty międzypokoleniowe, serię przedsięwzięć warsztatowych, nastawionych na edukację kulturalną, realizujących się w działaniach z pogranicza mody oraz design #TAGYOURSELF/3OTAGUJSIĘ i wiele innych.

W czerwcu Agenda zorganizowała po raz drugi Toruński Festiwal Dla Dzieci Archipelag Zabawy - dwudniowe, otwarte wydarzenie dedykowane przede wszystkim dzieciom. Na terenie Auli UMK oraz na terenach przyległych do Auli przygotowane były specjalne strefy - Wyspy Archipelagu - na których były rozmieszczone tematycznie atrakcje sportowe, plastyczne, teatralne, muzyczne, naukowe oraz związane z tematyką bezpieczeństwa. Festiwal dla Dzieci był miejscem, które oprócz zabawy zapewniło także możliwość rozwoju dla najmłodszych.

W okresie wakacyjnym odbyła się 5. edycja Festiwalu Teatrów Ulicznych. W ramach festiwalu odbyło się 12 zróżnicowanych spektakli i widowisk ulicznych prezentowanych przez artystów z Polski, Hiszpanii, Austrii, Rosji, Niemiec, Grecji i Włoch.

11. edycja festiwalu światła Bella SkywayFestival, odbyła się w dniach 20-25.08.2019 r., a jej tematem przewodnim była Różnorodność miejsca. W ramach festiwalu zaprezentowanych zostało 20 instalacji. Poza artystami z Polski swoje prace zaprezentowali twórcy z Portugalii, Francji, Finlandii, Litwy, a także Singapuru. Największą instalacją była Chinatown, instalacja o długości 200 metrów umiejscowiona na ulicy Gregorkiewicza. Składająca się z wielkiej chińskiej bramy, na której wyświetlany był tematyczny mapping oraz kilku stref w tym strefy lampionów, strefy wody z chińskim smokiem czy strefy chińskiego ogrodu z ogromnym drzewem bonsai, instalacja przeniosła widzów w klimat prawdziwej chińskiej dzielnicy.

Mottem siódmej edycji Festiwalu Sztuka Faktu była słowa wiersza Kazimierza Wierzyńskiego „...laur olimpijski, znak nasz...”, a wrześniowe wydarzenie poruszało tematykę związaną ze sportem. Jak co roku, w ramach Festiwalu ogłoszono konkurs na reportaż telewizyjny

i dokument z pogranicza reportażu. Do Toruńskiej Agencji Kulturalnej wpłynęło 65 reportaży. Grand Prix za odważne, profesjonalne dziennikarstwo śledcze podejmujące ważne społecznie tematy, otrzymali Tomasz Patora i Patryk Szczepaniak za reportaż „Chore było kupię”.

Wśród nowych przedsięwzięć zrealizowanych przez Toruńską Agencję Kulturalną warto w szczególności wymienić: Pieśni Solidarności - koncert z okazji pierwszych wolnych wyborów w Polsce, Cykl plenerowych koncertów Muzyka poważna na leżakach oraz cykl kreatywnych spotkań z artystami zatytułowany Superbohaterowie. Ogółem w działaniach kulturalnych zrealizowanych przez Toruńską Agencję Kulturalną uczestniczyło ponad 520 tys. osób.

Centrum Nowoczesności „Młyn wiedzy”

Od 2013 roku działa Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”. Siedziba instytucji to dawne młyny Richtera, budynki zbudowane na przełomie XIX i XX wieku. Na przestrzeni 5 tys. m², na 6 kondygnacjach znajduje się przestrzeń wystawiennicza, pracownie naukowe, sale ekspozycyjne i biura.

Do zadań Centrum należy popularyzacja osiągnięć nauki, techniki i kultury, dorobku naukowego oraz kulturowego oraz wzbudzanie ciekawości świata poprzez zainteresowanie naukami przyrodniczymi, technicznymi oraz różnorodnymi formami aktywności kulturalnej i artystycznej.

W 2019 roku otwarta została wystawa dla nastolatków „Ścieżki dorastania” którą udostępniono w infrastrukturze rewitalizowanej w ramach projektu pn. Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. Minikoperniki), podprojekt „Adaptacja budynków zlokalizowanych przy ulicy Wł. Łokietka w Toruniu na potrzeby Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, instytucji kultury prowadzącej innowacyjną edukację w regionie kujawsko-pomorskim”. W skład wystawy wchodzi 31 eksponatów podzielonych na 3 ścieżki edukacyjne: ścieżkę społeczno-kulturową, ścieżkę emocji i ścieżkę dojrzenia.

W 2019 roku zrealizowano 2.448 wydarzeń. Z oferty Centrum Nowoczesności skorzystały w 2019 r. łącznie 283.773 osoby. Zorganizowano 43 imprezy kulturalne.

Tabl. 47. Biblioteki publiczne

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1994	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Placówki biblioteczne	54	44	53	44	43	46	43	39	41	36	41	44	47	44	44
Liczba ludności na 1 placówkę	3.745	4.633	3.682	4.644	4.900	4.528	4.818	5.282	5.008	5.675	4.955	4.603	4.310	4.593	4.685
Księgozbiór (tys.)	863,4	851,4	812,2	796,8	786,3	774,7	794,3	773,9	762,8	745,7	762,4	753,1	755,9	739,1	750,1
Czytelnicy zarejestrowani w ciągu roku (tys.)	37,6	41,0	42,6	41,2	45,1	44,1	37,4	32,1	30,5	29,1	25,2	23,1	21,7	20,5	21,7
Wypożyczenia w ciągu roku (tys.)	792,2	898,9	781,8	791,0	895,5	874,7	717,6	660,0	587,7	567,3	529,0	512,3	442,0	374,1	407,6
Księgozbiór na 1.000 ludności	4.270	4.177	3.938	3.899	3.732	3.719	3.785	3.756	3.715	3.650	3.753	3.719	3.731	3.658	3.724
Czytelnicy na 1.000 ludności	186	202	206	202	214	212	181	156	148	142	124	114	107	101	108
Wypożyczenia na 1.000 ludności	3.915	4.412	3.791	3.871	4.240	4.198	3.463	3.206	2.863	2.770	2.604	2.529	2.183	1.848	2.020

Biblioteki

W Toruniu działa Wojewódzka Biblioteka Publiczna - Książnica Kopernikańska posiadająca 14 filii znajdujących się w różnych dzielnicach miasta, Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej (instytucje samorządu województwa kujawsko-pomorskiego) oraz Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Biblioteki działają także w strukturach pozostałych szkół wyższych istniejących w Toruniu jak np. przy Wyższej Szkole Banko-

wej. Ponadto istnieje Biblioteka Diecezjalna im. ks. Stanisława Kujota, która jest agendą diecezjalną i podlega Biskupowi Toruńskiemu. Możliwość korzystania ze zbiorów bibliotecznych stwarzają także biblioteki działające w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Na przestrzeni ostatnich lat księgozbiór bibliotek oraz liczba wypożyczeń ulegały wahaniom. W 2019 roku wzrosła liczba woluminów i wypożyczeń w stosunku do poprzedniego roku.

Tabl. 48. Muzea, kina

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1990	1994	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Muzea	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4	5	10	9	7	10
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	322,7	213,8	237,9	198,4	146,7	158,2	137,9	252,8	247,0	266,5	313,6	449,8	422,6	388,6	553,2
- w tym młodzież szkolna	209,0	75,3	136,7	109,3	73,3	21,9	19,2	x	15,7	x	x	x	x	x	x
Kina (stan w dniu 31 XII)	7	3	3	3	4	2	3	3	3	4	5	4	4	4	4
Seanse	3454	3475	6912	4895	4984	5017	27215	25489	25301	40415	38809	35727	36828	37145	36785
Widzowie w tys.	214,5	155,8	165,8	208,1	271,1	249,1	589,1	550,5	625,2	585,8	609,1	755,1	825,5	859,3	869,9

Muzea

W Toruniu działają m.in. placówki muzealne: Muzeum Okręgowe w Toruniu (instytucja samorządu gminy), Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej - Prúfferowej (instytucja samorządu województwa kujawsko - pomorskiego) oraz Muzeum Uniwersyteckie i Muzeum Przyrodnicze UMK. Ofertę wystawienniczą wzbogacają podmioty prywatne: Żywe Muzeum Piernika, Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa oraz Muzeum Pomorskie Armii Krajowej i Wojskowej Służby Polek prowadzone przez organizację pozarządową.

Muzeum Okręgowe w Toruniu

W skład Muzeum Okręgowego wchodzi następujące oddziały Ratusz Staromiejski, Dom Mikołaja Kopernika, Kamienica pod Gwiazdą ze zbiorami sztuki orientu, Muzeum Historii Torunia w Domu Eskenów, Muzeum Podróżników im. Tony Halika, Muzeum Toruńskiego Piernika oraz Biblioteka Naukowa przy ul. św. Jakuba 20a. Muzeum prowadzi działalność, która obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, opracowanie naukowe oraz udostępnianie dóbr kultury do celów naukowych i edukacyjnych. Muzeum prowadzi badania naukowe i działalność oświatową oraz popularyzatorską w zakresie podstawowych wartości sztuki, historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej.

W sześciu obiektach Muzeum prezentowało 18 wystaw stałych, kontynuowano prezentację 7 wystaw czasowych i otwarto 27 nowych wystaw, wśród których w szczególności warto wymienić wystawę poświęconą Jerzemu Hoppenowi, czy twórczości Jana Matejki. Ważnym aspektem działalności wystawienniczej Muzeum Okręgowego były również wystawy plenerowe organizowane na dziedzińcu Ratusza Staromiejskiego, w tym m.in. Biało-czarne - Toruń w cieniu swastyki czy Drogi do wolnej Polski. Ponadto czterokrotnie odbyły się Toruńskie Noce Muzealne. Poza siedzibą Muzeum odbyło się 14 wystaw, m.in. w Radomiu, Ciechanowie, Warszawie, Wrocławiu. Wydano drukiem 15 pozycji oraz przeprowadzono łącznie 2.477 działań edukacyjnych, w tym 318 lekcji muzealnych, 2.088 warsztatów wypieku piernika, 11 biesiad, 11 imprez urodzinowych, 14 warsztatów edukacyjnych. W roku 2019 sprzedano 121.117 biletów normalnych i 81.741 biletów ulgowych oraz wydano 82.826 biletów bezpłatnych. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło 6.657 osób, w wernisazach wystaw i spotkaniach udział wzięło ok. 29.235 osób, w tym: projekcję w Domu Kopernika - 4D obejrzało 10.306 osób, natomiast projekcję w Muzeum Historii Torunia - „Księga Toruń 3D” obejrzało 5.476 osób. łącznie liczba zwiedzających wyniosła 397.528 osób. W roku 2019 trwały intensywne prace budowlane oraz związane z przygotowaniem ekspozycji w nowo powstającym Muzeum Twierdzy Toruń, którego otwarcie zaplanowano w drugiej połowie 2020 roku.

Kina

W roku 2019 funkcjonowały w Toruniu 4 kina ujmowane w danych statystycznych, w których znajdowały się łącznie 22 sale. Pod względem liczby miejsc dominują 2 multipleksy należące do spółki Cinema

City. W obiekcie Cinema City Czerwona Droga znajduje się 12 sal i 2.495 miejsc. Natomiast w Centrum Handlowym Plaza w Toruniu znajduje się 8 sal dysponujących 1.332 miejscami. Salami kinowymi dysponują również miejskie instytucje kultury. W Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu znajduje się Kino Centrum, dysponujące 136 miejscami, którego repertuar oraz program spotkań z twórcami kina przygotowuje dwójka kuratorów - pracowników instytucji. Kolejna sala kinowa Artus Cinema, wyposażona w nowoczesny sprzęt multimedialny, dysponująca 46 miejscami znajduje się w pomieszczeniach piwnicznych Dworu Artusa. Sala kinowa na 80 osób, w której odbywają się spotkania i pokazy specjalne znajduje się również w Ratuszu Staromiejskim Muzeum Okręgowego w Toruniu.

Planetarium

Od 1994 roku działa toruńskie Planetarium im. Władysława Dzierżewskiego. Cieszy się ono dużą frekwencją turystyczną, szczególnie w okresie maj-czerwiec. Poza sezonem turystycznym odwiedzane jest przez uczniów i nauczycieli, ze względu na swoją bogatą ofertę edukacyjną, wspomagającą nauczanie przedmiotów przyrodniczych. Od 2005 roku udostępniona zwiedzającym jest Sala Orbitarium, w której można sterować urządzeniami sondy kosmicznej Cassini, tylko o połowę mniejszej od oryginalnej, która cały czas pracuje na orbicie Saturna. Na zawieszonych ekranach można wyświetlić krótkie animacje komputerowe i prześledzić losy innych misji kosmicznych oraz poznać bliżej planety Układu Słonecznego. W 2012 roku udostępniono dla zwiedzających salę Geodium z interaktywną wystawą. Wystawa poświęcona jest Ziemi jako planecie. Jej centralnym elementem jest obracający się i odpowiednio oświetlony model kuli ziemskiej o średnicy 2,15 m. Dzięki grze światła w łatwy sposób można przekonać się, dlaczego mamy cztery pory roku, a po dniu następuje noc. Wokół globusa znajdują się interaktywne urządzenia, dzięki którym można samodzielnie eksperymentować, włączając odpowiednie przyciski. Na wystawie są też 2 stanowiska z kolekcją skał i minerałów. Cztery narożniki sali Geodium to plastyczne instalacje pokazujące, jak na przestrzeni dziejów zmieniała się nasza planeta. Odwiedzający znajdą tam wybuchający wulkan, ocean będący kolebką życia, monumentalny lodowiec z zorzami polarnymi, czy wreszcie makietę cywilizacji człowieka.

W 2019 roku w Centrum Popularyzacji Kosmosu „Planetarium” w Toruniu odbyło się 1.996 projekcji seansów pod kopułą, które obejrzało 259.353 widzów. Bilety odpłatne zakupiło 246.917 osób, zaś bilety nieodpłatne wydano 12.436 osobom. Wystawę w sali Geodium odwiedziły 32.023 osoby.

Wydarzenia kulturalne

13 grudnia 2012 roku Rada Miasta Torunia przyjęła w drodze uchwały „Strategię Rozwoju Kultury Miasta Torunia do Roku 2020”. Strategia wyznaczyła łącznie 4 cele strategiczne, 11 celów operacyjnych oraz 38 zadań czyli przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do osiągnięcia danego celu operacyjnego. Wdrażanie koordynuje powołany w dniu 27 marca 2013 roku zarządzeniem Prezydenta Miasta Torunia Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020. Spośród przykładowych działań

związanych z wdrażaniem strategii należy wymienić inicjowanie i wspieranie działań artystycznych wzbogacających całoroczną ofertę kulturalną, w szczególności letnią.

W 2019 roku miejskie instytucje kultury zaprosiły łącznie na ponad 2.500 wydarzeń kulturalnych, spektakli teatralnych, koncertów, wernisaży wystaw stałych w których łącznie uczestniczyło ponad milion sześćset tysięcy osób. Dodatkowo same tylko instytucje kultury zrealizowały ponad 6.000 działań edukacyjnych, warsztatów plastycznych, lekcji muzealnych i audycji muzycznych.

Wśród wielu cyklicznych imprez o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym warto wymienić w szczególności Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST, Toruński Festiwal Nauki i Sztuki, Toruń Blues Meeting Festival, Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge, Jazz Od Nowa Festiwal, Świętojański Festiwal Organowy, Artus Forte Festiwal, Akademickie Spotkania Teatrów Alternatywnych KLAMRA, Festiwal Sztuki Bilbordowej Art Moves, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Toruński Festiwal Książki, Międzynarodowy Festiwal „Europa-Toruń. Muzyka i Architektura”, Międzynarodowy Festiwal Światła Bella SkywayFestival, Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej, Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Międzynarodowy Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich PROBALTICA, Festiwal Wisły.

Literaci Szczepan Twardoch i Christoph Hein zostali laureatami Nagrody Miast Partnerskich Torunia i Getyni im. Samuela Bogumiła Lindego w 2019 roku. Prezydent Miasta Torunia wręczył również medal Thorunium Joachimowi Sterrowi wieloletniemu szefowi refe-

ratu ds. kontaktów międzynarodowych w biurze Nadburmistrza Getyni.

Nagrodę Artystyczną Miasta Torunia im. G. Ciechowskiego podczas specjalnego koncertu otrzymał Ralph Kamiński. W 2019 roku 29 osób zajmujących się działalnością artystyczną, twórców i animatorów kultury otrzymało Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury.

Najbardziej elektryzującym zarówno środowisko artystyczne naszego miasta, jak i publiczność, wydarzeniem minionego roku był listopadowy 27. Festiwal Autorów Sztuki Zdjęć Filmowych Energa CAMERIMAGE 2019. Festiwal odbywał się w pięciu, zlokalizowanych w centrum miasta, obiektach, tj. Centrum Kulturalno-Kongresowym JORDANKI, wielosalowym kompleksie kinowym CINEMACITY, Centrum Sztuki Współczesnej „ZNAKI CZASU”, Teatrze im. Wilama Horzycy oraz hali sportowej X Liceum Ogólnokształcącego. Zostało zaprezentowanych 220 filmów sklasyfikowanych w ramach 9 konkursów i innych przeglądów, pokazów i prezentacji. Filmy były oceniane przez 10 składów jurorskich, w których łącznie zasiadło 43 twórców. W pokazach uczestniczyło ponad 4.500 akredytowanych gości, w tym ponad 800 autorów zdjęć, 900 studentów szkół filmowych i artystycznych oraz ponad 1.200 przedstawicieli branży filmowej z ponad 75 krajów. W konkursie głównym nagrodę Złotej Żaby otrzymał Joker, ze zdjęciami Lawrence'a Shera. Podczas Gali nagrody specjalne odebrali osobiście m.in. Peter Greenaway, Danny DeVito i Ewa Dałkowska. Natomiast na Gali Zakończenia nagrody honorowe odebrali John Bailey, Lech Majewski, Edward Norton, Richard Gere oraz Robert Richardson i Quentin Tarantino.

MIEJSCA NOCLEGOWE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do obiektów noclegowych turystyki zaliczono: hotele i inne obiekty wykorzystywane dla turystyki.
4. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wykazano według stanu w dniu 31 XII. Dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych.

Obiekty i miejsca noclegowe

Liczba obiektów noclegowych turystyki w 2019 spadła o 2. Spadła także (o 357, tj. 8,5%) liczba miejsc noclegowych.

Liczba korzystających z noclegów była w 2019 roku niższa niż w roku poprzednim o 18,4 tys., tj. 5,1%.

W strukturze bazy noclegowej hotele stanowiły blisko połowę obiektów ogółem.

Udział miejsc noclegowych w hotelach, w ogólnej liczbie miejsc noclegowych wyniósł 61,5%.

Tabl. 49. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII

Lata	Obiekty	Miejsca noclegowe ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne	Korzystający z noclegów w tys.
1990	16	1.666	1.006	85,6
1996	19	2.048	1.291	84,4
2000	20	1.746	1.094	107,4
2002	26	1.729	1.322	124,7
2004	29	1.775	1.606	138,0
2006	30	2.108	1.930	158,8
2008	30	2.189	2.033	176,8
2010	36	2.702	2.550	210,1
2012	37	2.997	2.781	232,1
2014	34	3.168	3.168	241,2
2015	40	3.532	3.532	267,8
2016	46	4.080	3.873	346,8
2017	50	4.305	3.941	363,1
2018	50	4.180	3.876	360,0
2019	48	3.823	3.570	341,6

Rys. 24. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Rys. 25. Miejsca noclegowe turystyki - ogółem

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

SPORT I REKREACJA

Rok 2019 był wyjątkowy w toruńskim sporcie. Toruń uzyskał miano Europejskiego Miasta Sportu 2019. Tytuł ten nadała ACES Europe (European Capitals and Cities of Sport Federation) z siedzibą w Brukseli, która od 2001 roku honoruje w ten sposób miasta wyróżniające się wysokim poziomem kultury fizycznej, propagujące zasady fair-play, zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną oraz budujące poczucie wspólnoty poprzez sport. Do zdobycia tytułu niezbędne były także: wysoki poziom infrastruktury sportowej, aktywność sportowa mieszkańców, duża liczba organizowanych i planowanych imprez sportowych oraz dobrze działające kluby i stowarzyszenia sportowe. Dzięki nowoczesnym obiektom sportowym Toruń był gospodarzem wielu prestiżowych imprez sportowych o zasięgu międzynarodowym i krajowym. Rokrocznie w Toruniu organizowanych jest ponad 180 różnego rodzaju imprez sportowych, których organizatorami są: Gmina Miasta Toruń oraz - wspierane przez Gminę - polskie związki sportowe, a także toruńskie stowarzyszenia kultury fizycznej.

Potencjał sportowo-rekreacyjny Torunia to blisko 200 instytucji, stowarzyszeń oraz klubów sportowych statutowo zajmujących się sportem i rekreacją. Miasto wspiera ok. 120 organizacji, z czego ze stałej pomocy korzysta prawie 80 klubów sportowych. W klubach zrzeszonych jest ponad 5.500 osób, w tym: dzieci, młodzież oraz osoby dorosłe w ponad 40 dyscyplinach. Toruń zajął 12. miejsce w klasyfikacji gmin we współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży objętym Systemem Sportu Młodzieżowego, w którym uczestniczyło 881 gmin.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest zakładem budżetowym Gminy Miasta Toruń. Jego podstawowym zadaniem jest prowadzenie działalności i świadczenie usług w zakresie upowszechniania sportu, rekreacji i turystyki. MOSiR gospodaruje mieniem gminnym tworząc odpowiednie warunki do uprawiania sportu i rekreacji. Ośrodek zarządza obiektami sportowo-rekreacyjnymi: lodowiskami, stadionem żużlowym Motoarena im. Mariana Rosego, mini aqua parkiem, basenami, halą sportową, halami tenisowymi, stadionami sportowymi, kompleksami ORLIK, boiskami wielofunkcyjnymi, siłowniami zewnętrznymi oraz Przystanią Toruń. Przystań uznana została przez Polski Związek Towarzystw Wioślarskich za obiekt strategiczny dla rozwoju wioślarstwa w Polsce i ważny ośrodek szkolenia centralnego oraz wojewódzkiego w tej dyscyplinie.

Baza turystyczna MOSiR - hotel i camping Tramp - zlokalizowana jest w lewobrzeżnej części Torunia. Na terenie Campingu znajduje się: hotel z 16 pokojami (2 i 3-osobowymi) z łazienkami, 5 domków (4-osobowych) całorocznych, 16 domków (4-osobowych) sezonowych, restauracja. Goście korzystający z sezonowych domków campingowych, camperów, przyczep campingowych (90 stanowisk), namiotów (120 stanowisk) mają do dyspozycji świetlicę, sanitariaty, prysznic, pralki automatyczne oraz kuchnię polową. Obiekt jest w pełni przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Camping i hotel „Tramp” jest rekomendowany przez Polską Federację Campingu i Caravaningu.

Z uwagi na zarządzanie gminną bazą sportową Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest także organizatorem i współorganizatorem wielu masowych i otwartych imprez sportowych oraz rekreacyjnych

w trakcie całego roku. W okresie letnim organizuje sezonowe kąpielisko - baseny napowierzchniowe przy ulicy Przy Skarpie i Szosie Bydgoskiej, natomiast zimą dwa lodowiska sezonowe (Rynek Staromiejski, ul. Przy Skarpie) zapewniając atrakcyjną formę spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców miasta, w szczególności dzieci i młodzieży w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Toruńska Infrastruktura Sportowa Sp. z o.o. jest administratorem wielofunkcyjnej hali sportowo-widowiskowej Arena Toruń oraz Międzynarodowego Centrum Spotkań Młodzieży. Arena Toruń jest jedyną halą sportową w Polsce przygotowaną do rozgrywania pełnego programu dyscyplin lekkoatletycznych w zawodach ogólnopolskich i międzynarodowych. W jej skład wchodzi: bieżnia okrężna 6-torowa o długości 200 m, bieżnia prosta 8-torowa o długości 60 m, boisko wielofunkcyjne (koszykówka, piłka ręczna, siatkówka i inne), skocznie do skoku wzwyż, skoku o tyczce, skoku w dal i trójskoku, rzutnia do pchnięcia kulą, sala treningowa, sala rozgrzewkowa, siłownia, sala ćwiczeń, sala do sztuk walki, ścianka wspinaczkowa. Ponadto, obiekt dysponuje 28 pokojami hotelowymi, salami konferencyjnymi i bankietową, zapleczem gastronomicznym, sanitarno-szatniowym i socjalnym. W obiekcie znajduje się centrum odnowy biologicznej i rehabilitacyjnej. W hali istnieje możliwość organizacji targów, konferencji oraz imprez o charakterze widowiskowym.

Jednak podstawową funkcją hali jest obsługa zawodów sportowych. W roku 2019 w hali zorganizowanych zostało 125 wydarzeń, w tym 96 imprez sportowych i 29 widowiskowo-społecznych. Łącznie Arenę Toruń w czasie wszystkich wydarzeń odwiedziło około 215.800 widzów.

Najważniejsze wydarzenia sportowe w 2019 roku, które odbyły się w Arenie Toruń: Mistrzostwa Świata LA Masters, Mistrzostwa Świata w Sermierce Juniorów i Kadetów, Meeting Lekkoatletyczny Copernicus Cup, Halowe Mistrzostwa Polski LA Juniorów i Seniorów, koszykarskiej drużyny Polskiego Cukru Toruń. Przeprowadzone zostały także liczne akcje kierowane do dzieci i młodzieży np. „Lekkoatletyka dla każdego”, Sportowe lato pn. „Lato w Toruniu bez nudy”, „Ferie w Arenie”, Toruńska Olimpiada Przedszkoli i Szkół.

W roku 2019 Miasto realizowało inwestycje sportowo-rekreacyjne oraz prace modernizacyjno-remontowe na obiektach sportowych Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, w tym m.in.:

- kontynuowano modernizację Krytej Pływalni przy ul. Bażyńskich, która (po oddaniu w grudniu 2020 roku) ma być jednym z najnowocześniejszych obiektów pływackich w Polsce,
- dostosowano urządzenia Stadionu Miejskiego im. G. Duneckiego do wymogów II ligi PZPN (montaż oświetlenia i modernizacja trybun),
- wyremontowano i rozbudowano trybuny Lodowiska Tor-Tor im. J. Stogowskiego,
- przeprowadzono renowację sztucznej trawy oraz wykonano remont pomieszczeń szatniowo-sanitarnych w Kompleksie Sportowym przy ul. 63 Pułku Piechoty.

Rok 2019 to kolejny rok rozbudowy toruńskiej bazy sportowo-rekreacyjnej. Wybudowano kolejne parki rekreacji z wielofunkcyjnymi boiskami sportowymi ze sztuczną nawierzchnią, siłownie zewnętrzne oraz ścieżki zdrowia. W ramach przygotowywania nowych zadań inwestycyjnych związanych z dalszym rozwojem infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zlecono opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy basenów letnich na terenie Campingu Tramp, zagospodarowania sportowego terenu na osiedlu JAR oraz przygotowano koncepcję zagospodarowania terenu wokół hali tenisowej przy Szosie Chełmińskiej.

W Toruniu jest już blisko 100 plenerowych miejsc służących aktywnemu wypoczynkowi mieszkańców: siłownie plenerowe, ścieżki rekreacyjne, ścieżki zdrowia, urządzenia do streetworkout i kompleksy New Age Fit. W roku 2019 Miasto kontynuowało współpracę z animatorami, którzy organizowali i nadzorowali zajęcia na toruń-

skich orlikach i programy aktywności fizycznej mieszkańców przez cały rok.

W roku 2019 sportowcy reprezentowali Toruń na arenach krajowych i międzynarodowych. Największym sukcesem było zdobycie kwalifikacji olimpijskich do Igrzysk w Tokio przez: Katarzynę Zillmann, Mirosława Ziętarskiego w wioślarstwie oraz Jolantę Ogar w żeglarskim.

W 2019 roku Prezydent Torunia przyznał stypendia sportowe 232 osobom z 29 toruńskich klubów sportowych w 24 dyscyplinach. Stypendia indywidualne są formą wyróżnienia dla zawodnika i trenera, motywacją do stałego polepszania wyników sportowych. Natomiast stypendia dla zawodników gier zespołowych - zespołów seniorskich występujących w ligach wojewódzkich i ogólnopolskich, to finansowa stabilizacja i szansa na zbudowanie silnej drużyny. Stypendia przyznane zostały:

- w sportach zespołowych na najwyższym poziomie rozgrywek stypendia przyznano 96 osobom - zawodnikom i trenerom z następujących siedmiu klubów sportowych: Twarde Pierniki - koszykówka mężczyzn, AZS UMK Toruń - koszykówka mężczyzn, MMKS Katarzynki - koszykówka kobiet, Volley Toruń SA - siatkówka kobiet, KST Hokejowa Spółka Akcyjna - hokej na lodzie mężczyzn, KS Pomorzanie - hokej na trawie mężczyzn, TKP Elana SA - piłka nożna mężczyzn;

- w sportach indywidualnych i drużynowych stypendia otrzymało 136 osób z 22 klubów sportowych. Wśród nich są zawodnicy i trenerzy z następujących klubów: AZS UMK - wioślarstwo, TKS-T Budowlani - szermierka, TKK Pacific - kolarstwo, UKS Copernicus Toruń - kolarstwo, MKLA Toruń - lekka atletyka, MKSW Pomorzanie - boks, UKŻ Wiking - żeglarskie, Toruński Klub Żeglarski - żeglarskie, MKS Axel - łyżwiarstwo figurowe, Energa KTS Manekin - tenis stołowy, TKS Judo - judo, UKS Kodokan - judo, Toruński Klub Kickboxingu Smok - kickboxing, Toruńskie Stowarzyszenie Żużlowe - speedrower, UKS OPP Toruń - szachy, Klub Wysokogórski - wspinaczka sportowa.

W 2019 roku Prezydent przyznał także zbiorowe oraz indywidualne nagrody i wyróżnienia za osiągnięte wyniki sportowe.

Nagrody zbiorowe otrzymały zespoły:

- Twarde Pierniki za zdobycie srebrnego medalu Mistrzostw Polski w rozgrywkach Polskiej Ligi Koszykówki oraz za zakwalifikowanie się do europejskich pucharów - rozgrywek Basketball ChampionsLeague,

- Klub Sportowy Pomorzanie za zdobycie srebrnego medalu Mistrzostw Polski Seniorów w hokeju na trawie w sezonie 2018/2019,
- zespół Football Club Toruń za zdobycie srebrnego medalu Mistrzostw Polski Seniorów w rozgrywkach Futsal Ekstraklasy.

Nagrody i wyróżnienia indywidualne otrzymały 244 osoby: w tym 226 zawodników (75 seniorów, 134 młodzieżowców, 14 masterów), 15 trenerów oraz 6 działaczy sportowych zrzeszonych w toruńskich klubach, którzy osiągnęli wysokie wyniki we współzawodnictwie międzynarodowym i krajowym w roku 2018. Osiągnięcia uprawniające do otrzymania nagrody to ustanowienie rekordu świata, Europy, Polski; zajęcie I, II lub III miejsca w Mistrzostwach Świata, Europy oraz Polski.

Bogata baza sportowa i rekreacyjna Torunia stwarza warunki do organizacji znaczących wydarzeń sportowych o randze międzynarodowej i ogólnopolskiej. W 2019 roku zorganizowano m.in.: Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup Toruń 2019 w randze IAAF World Indoor Tour, Halowe Mistrzostwa Świata w Lekkiej Atletyce Masters, Mistrzostwa Świata Kadetów i Juniorów w szermierce, 2019 Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland, Speedway European Championship (SEC), Mistrzostwa Europy w Akrobacji Samolotowej ADVANCED Toruń 2019, Mistrzostwa Polski Seniorów w LA, Mistrzostwa Polski w Siatkówce Piłkowej Kobiet i Mężczyzn, Mistrzostwa i Puchar Polski we wspinaczce sportowej, Międzynarodowy Turniej Bokserski im. Zygmunta Krygiera; Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet „Bella CUP”, Międzynarodowe Zawody w łyżwiarstwie figurowym Mentor Cup 2019, Międzynarodowy Turniej Floretowy WUTEH Cup, Memoriał im. Grzegorza Duneckiego; Memoriał Wojtka Michniewicza w koszykówce, Maraton Wioślarski "Run&Row".

W 2019 roku zorganizowanych zostało wiele imprez o charakterze rekreacyjnym mających na celu popularyzację aktywności ruchowej wśród mieszkańców miasta.

Bogaty kalendarz znaczącej rangi imprez sportowych oraz rekreacyjnych organizowanych w Toruniu wychodził naprzeciw oczekiwaniom i gustom sympatyków sportu i masowej rekreacji. Oferowanie mieszkańcom i turystom atrakcyjnych wydarzeń umożliwiało ciekawe spędzenie czasu wolnego, a także wpływało na uatrakcyjnienie pobytu turystów w mieście.

ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Stan i struktura podmiotów gospodarki narodowej

Liczba podmiotów działających w mieście wzrosła od 1993 roku o 13.129 (tj. o 98,5%).

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej, największy udział mają niezmiennie zakłady osób fizycznych - 67,3%, na drugim miejscu znajdują się spółki z o.o. - 11,2%, a zanimi spółki cywilne - 7,8%.

Od 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby podmiotów wystąpił wśród zakładów osób fizycznych - o 7.128 (tj. o 66,8%) i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością - o 2.284 (tj. o 337,4%). Na odnotowanie zasługuje również fakt wysokiej dynamiki wzrostu liczby

organizacji społecznych, związków zawodowych i komunalnych jednostek organizacyjnych.

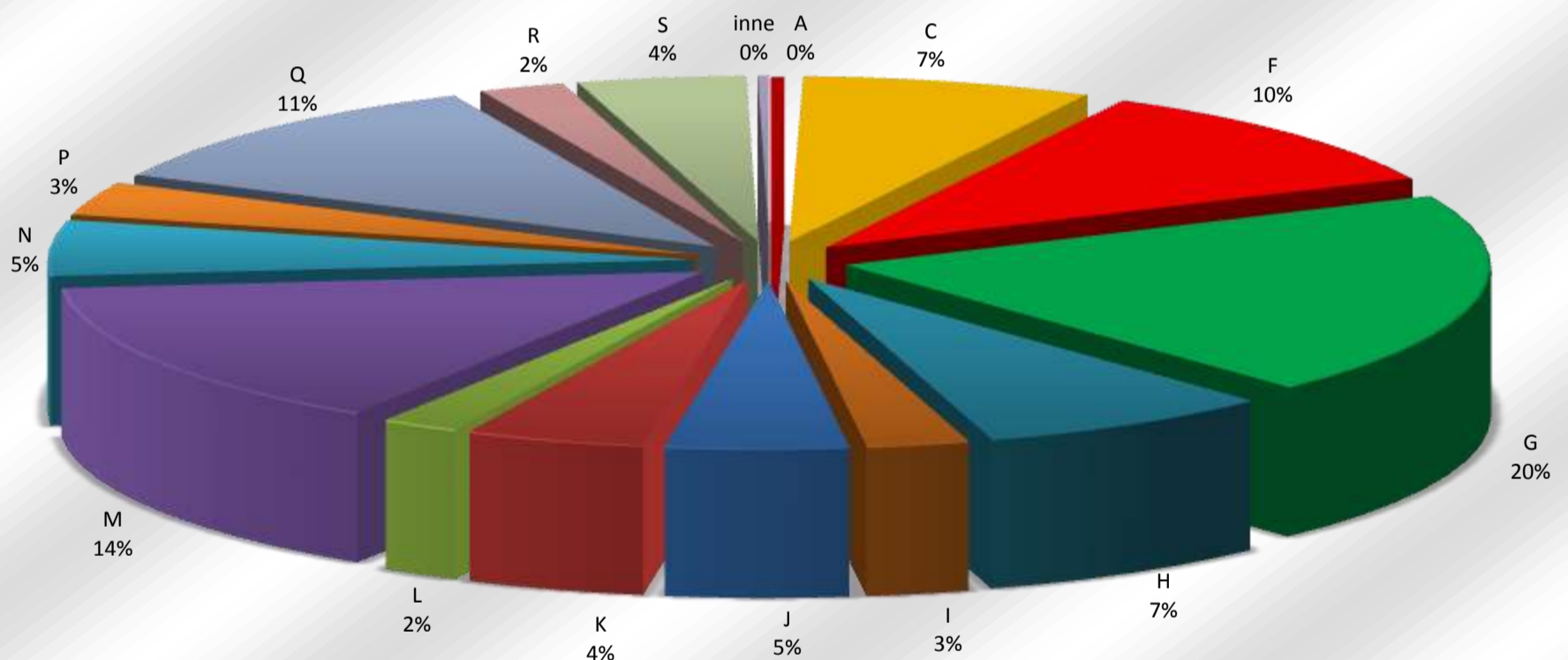
W roku 2019 w stosunku do roku poprzedniego przybyło 317 podmiotów, tj. 1,2%.

W porównaniu do 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby zakładów osób fizycznych nastąpił w sekcji Opieka zdrowotna i pomoc społeczna - o 1.658 (497,9%), Budownictwo - o 910 (95,0%) i Działalność finansowa i ubezpieczeniowa - 750 (1530,6%).

Dane za 2009 rok, dotyczące zakładów osób fizycznych, przedstawione są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

Wśród zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą dominują firmy działające w sekcji Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Rys. 26. Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Tabl. 50. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1993	1996	1999	2002	2005	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Spółki akcyjne	31	55	78	93	86	83	89	93	98	96	103	92	92
Spółki z o.o.	677	858	1.089	1.371	1.519	1.722	1.967	2.224	2.559	3.046	3.220	2.758	2.961
Spółki cywilne	1.405	1.618	2.086	2.006	1.927	1.916	1.976	2.040	2.061	2.070	2.072	2.076	2.070
Przedsiębiorstwa państwowe	44	30	17	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-
Państwowe jednostki organizacyjne	118	67	67	56	36	29	21	17	16	16	16	16	16
Samorządowe jednostki organizacyjne	33	94	129	151	226	222	198	56	35	58	59	59	59
Spółdzielnie	110	106	112	111	111	101	96	95	93	93	93	51	51
Fundacje	34	45	52	65	103	118	155	197	235	310	326	329	347
Kościół katolicki	26	34	38	41	42	46	47	45	45	48	50	49	49
Stowarzyszenia	92	168	274	387	464	557	606	653	701	753	775	689	711
Związki zawodowe	17	88	128	176	188	190	181	180	176	179	179	115	120
Samorząd gospodarczy i zawodowy	19	18	21	21	21	21	19	20	11	10	10	4	4
Bez szczególnej formy prawnej w tym	10.678	13.214	17.112	20.027	19.531	19.340	17.195	17.392	17.768	17.446	17.280	17.809	18.015
- zakłady osób fizycznych	10.671	13.200	17.107	20.016	19.522	19.331	17.191	13.385	17.766	17.431	17.266	17.791	17.799
Pozostałe	42	63	154	850	974	1.118	1.225	1.691	2.602	1.999	2.043	2.091	1.960
Ogółem	13.326	16.458	21.357	25.361	25.232	25.464	23.775	24.703	25.700	26.124	26.226	26.138	26.455

Tabl. 51. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności

Stan w dniu 31 XII

Sekcje PKD*	1993	1996	1999	2002	2005	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2019
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	47	53	94	118	134	100	97	66	67	60	61
C Przetwórstwo przemysłowe	1.306	1.368	1.625	1.878	1.760	1.668	1.460	1.462	1.430	1.368	1.326	1.303
F Budownictwo	958	1.212	1.845	2.038	1.922	2.070	1.844	1.846	1.743	1.714	1.786	1.868
G Handel; naprawa pojazdów samochodowych	5.172	5.533	6.254	6.944	6.584	6.070	4.683	4.373	4.300	3.944	3.766	3.534
H Transport i gospodarka magazynowa	1.164	1.435	1.780	1.984	1.941	1.893	1.626	1.504	1.388	1.357	1.330	1.321
I Zakwaterowanie i gastronomia	321	327	440	587	625	601	502	489	478	465	450	457
J Informacja i komunikacja							476	528	553	625	750	812
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	49	210	731	1.030	1.019	1.073	921	928	935	854	810	799
L Obsługa rynku nieruchomości	931	1.936	2.475	3.244	3.264	3.283	245	253	272	271	321	347
M Działaln. profesjonalna, naukowa i techn.							2.063	2.165	2.307	2.400	2.573	2.567
N Administrowanie i działalność wspierająca							489	774	1.082	953	934	966
P Edukacja	58	133	263	296	314	336	412	447	474	512	570	583
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	333	475	883	1.035	1.083	1.247	1.365	1.501	1.641	1.791	1.946	1.991
R Działaln. zw. z kulturą, rozrywką i rekreacją							325	325	351	348	385	382
S Pozostała działalność usługowa	343	520	756	882	883	945	629	637	685	699	730	757
Ogółem	10.671	13.200	15.967	18.146	19.522	19.331	17.140	17.385	17.766	17.431	17.791	17.799

* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

BEZPIECZEŃSTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej i Komendy Rejonowej Policji.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Požary

W 2019 roku zanotowano 677 pożarów. Zdecydowana większość pożarów, bo aż 324 to pożary śmieci, traw i drzew. Kolejna grupa obiektów, w których powstawały pożary to obiekty mieszkalne - było ich 124. Pożary środków transportu wystąpiły 57 razy, a pożary w lasach w 34 przypadkach. Ważniejszymi pożarami w 2019 roku były:

- pożar garażu podziemnego przy ul. gen. Augusta E. Fieldorfa „Nila” w dniu 3 lutego,
- pożar mieszkania po wybuchu butli gazu przy ul. 63 Pułku Piechoty w dniu 18 lutego,
- pożar budynku wielorodzinnego przy ul. Warszawskiej w dniu 20 lutego,
- pożar mieszkania w kamienicy przy ul. Franciszkańskiej w dniu 18 sierpnia,
- pożar składu pelletu przy Szosie Chełmińskiej w dniu 4 września,
- pożar budynku wielorodzinnego przy ul. Browarnej w dniu 10 listopada,
- pożar wysypiska śmieci przy ul. Kociewskiej w dniu 11 listopada.

Działania związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń

W 2019 roku działania Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń (991), były prowadzone najczęściej w obiektach mieszkalnych (378), środkach transportu (225) oraz obiektach przyrody naturalnej (160).

Najczęstsze przyczyny powstawania miejscowych zagrożeń to huragany i silne wiatry (153), niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu (180), nietypowe zachowania zwierząt, owadów i ptaków stwarzających zagrożenie (92), wady środków transportu (27), nieumyślne działanie człowieka (39).

Przestępczość

W roku 2019 stwierdzono 4.946 przestępstw wobec 5.137 przestępstw odnotowanych w roku poprzednim, tj. mniej o 191 przestępstw (tj. o 3,7%). Spadkiem został wygenerowany w grupie przestępstw o charakterze gospodarczym. W 2019 roku przestępstw o tym charakterze wykryto 800, natomiast w 2018 roku stwierdzono 1.143 przestępstwa (nastąpił spadek o 343 tj. 19,1%).

W prezentowanym okresie struktura przestępstw wyraźnie się zmieniła. Przestępczość gospodarcza ewoluowała od dominujących wcześniej wyłudzeń towarów w kierunku wyłudzeń i przywłaszczeń pieniędzy. Nastąpił także wzrost liczby przestępstw dokonywanych przez Internet, przeciwko prawom własności przemysłowej i przeciwko prawom autorskim. Zmiany w prawie spowodowały zmniejszenie liczby przestępstw drogowych.

Wypadki drogowe

W 2019 roku zanotowano niższą w porównaniu z poprzednim okresem ilość zdarzeń drogowych. W całym analizowanym okresie zaobserwować można wyraźny trend malejący w ilości zaistniałych zdarzeń, który jest rezultatem przeprowadzenia wielu akcji prewencyjnych, kontrolnych, oddziaływania na uczestników ruchu w miejscach szczególnie niebezpiecznych, zagrożonych pod względem wypadków i kolizji.

Tabl. 52. Przyczyny powstawania pożarów

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1996	2000	2002	2007	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Ogółem pożarów w tym:	375	624	698	775	764	723	826	745	610	617	728	677
- nieostrożność dorosłych z otw. ogniem	6	13	11	14	9	11	16	341	250	305	415	392
- niesprawność i wady środków transportu	10	13	13	14	15	13	13	26	28	28	12	24
- wady urządzeń grzewczych	24	11	6	24	13	3	11	10	13	18	7	8
- podpalenia	17	11	12	42	27	28	33	94	107	106	99	69
- wady urządzeń elektrycznych	21	17	28	24	18	21	18	29	28	27	14	30
- inne przyczyny	143	394	474	567	606	553	580	212	28	22	36	32
- nieustalone	154	145	127	94	76	96	113	33	43	43	53	38

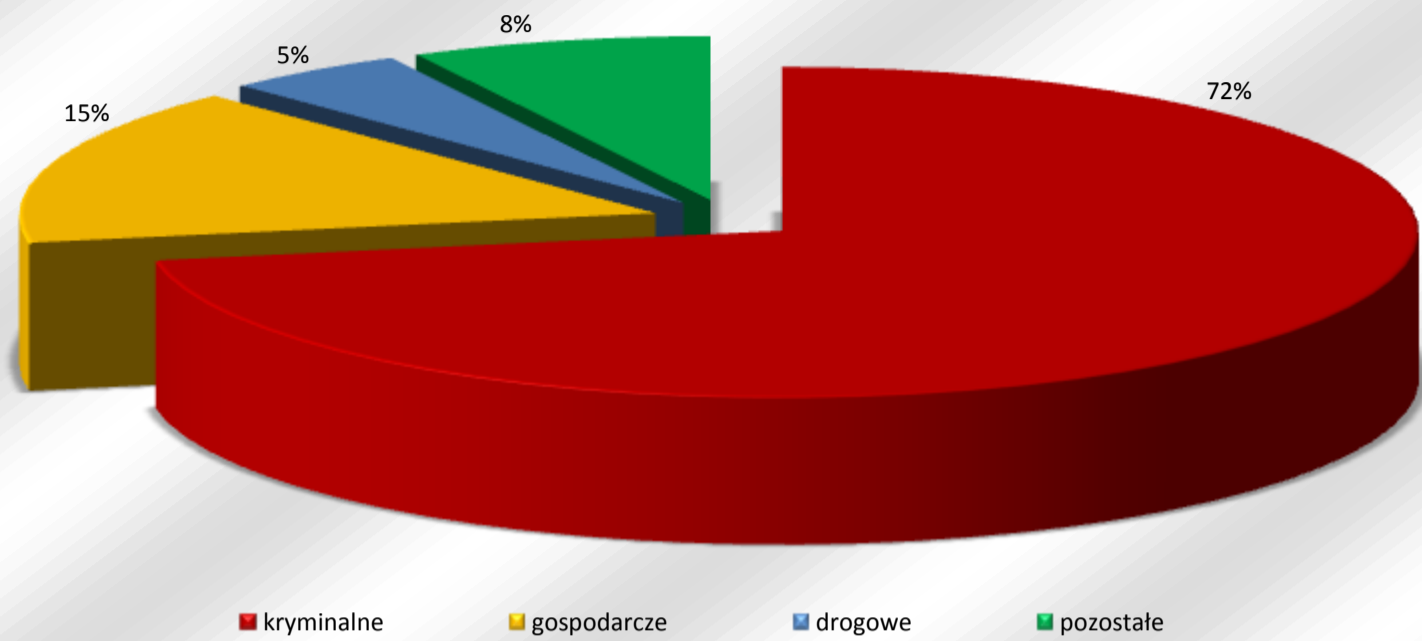
Tabl. 53. Przestępczość

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1992	1996	2000	2002	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa stwierdzone w tym o charakterze:	8.190	10.133	13.993	15.089	12.753	10.384	9.535	11.842	5.753	6.497	5.456	5.137	4.946
- kryminalnym	7.021	8.613	12.026	11.636	6.463	6.620	6.441	7.814	4.013	4.268	3.876	3.541	3.705
- gospodarczym	875	1.002	1.374	1.825	1.989	2.500	1.886	2.599	1.164	1.706	1.113	1.143	800
- drogowe	130	140	90	84	230	928	911	1.068	414	298	210	223	238
Wskaźnik wykrywalności	49,3%	53,6%	49,1%	51,3%	52,8%	61,1%	58,2%	61,4%	63,0%	67,9%	72,3%	67,2%	63,0%

Rys. 27. Struktura stwierdzonych przestępstw

Stan w dniu 31 XII 2019 r.

Tabl. 54. Sytuacja na drogach
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Rejon Toruń					Toruń												
	1992	1998	2004	2007	2008	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wypadki	354	250	406	230	232	110	122	102	91	82	75	40	65	43	65	53	53	36
Zabici	49	46	46	54	36	12	15	11	10	6	6	5	9	7	12	5	10	3
Ranni	467	313	500	321	283	129	157	111	93	85	71	36	60	44	58	57	49	35

FINANSE MIASTA

Rok 2018 był kolejnym rokiem, w którym finanse publiczne odczuwały skutki ożywienia koniunktury gospodarczej. Przełożyły się one na możliwość pozyskiwania dochodów przez budżet państwa i budżety miast, przede wszystkim w zakresie wpływów z podatku PIT i CIT oraz sprzedaży nieruchomości. Plan realizacji tych dochodów był w trakcie roku na bieżąco monitorowany, a tendencje wzrostowe wpływów znalazły swoje odzwierciedlenie w planie.

W trakcie roku budżet został zmieniony uchwałami Rady Miasta Torunia i zarządzeniami Prezydenta Miasta Torunia.

W efekcie wprowadzonych zmian podstawowe wielkości planu, wg stanu na dzień 31.12.2019 r., przedstawiały się następująco:

- dochody ogółem 1.289.073.080 zł,
- wydatki ogółem 1.423.073.080 zł,
- w tym wydatki majątkowe 297.869.670 zł,
- deficyt budżetowy 134.000.000 zł.

Tabl. 55. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2019 (w tys. zł)

Stan w dniu 31 XII

Lata	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	w tym majątkowe	Deficyt / nadwyżka	Deficyt planowany
2002	409.311	447.774	57.553	-38.463	-57.150
2003	396.359	428.321	55.587	-31.962	-55.714
2004	457.445	474.444	86.012	-16.999	-42.229
2005	515.828	544.875	135.953	-29.047	-49.200
2006	574.771	620.064	182.977	-45.293	-62.700
2007	688.841	676.644	213.914	12.197	-33.500
2008	713.861	760.444	242.428	-46.583	-75.450
2009	734.928	802.229	254.825	-67.301	-78.450
2010	742.848	828.529	223.674	-85.681	-86.610
2011	832.946	1.008.188	357.753	-175.243	-175.300
2012	988.865	1.113.533	419.103	-124.668	-180.900
2013	1.040.169	1.119.812	409.655	-79.643	-114 200
2014	1.028.765	1.126.983	381.038	-98.218	-119 000
2015	1.150.979	1.071.379	295.884	79.600	70.400
2016	1.011.986	1.023.486	145.138	-11.500	-59.500
2017	1.089.391	1.105.803	185.976	-16.412	-101.500
2018	1.196.973	1.248.872	267.937	-51.899	-99.100
2019	1.288.631	1.390.497	294.244	-101.858	-134.000

Wykonanie planu dochodów zadań własnych

Plan dochodów zadań własnych budżetu miasta na rok 2019 ustalono na początek roku w łącznej wysokości 1.051.155 tys. zł. Po zmianach w trakcie roku plan uległ zwiększeniu do kwoty 1.054.215 tys. zł i wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. został wykonany w kwocie 1.054.155 tys. zł, co stanowi 100% planu.

Zewnętrzne źródła zasiliły w roku 2019 miejską kasę kwotą 94.176 tys. zł, w tym z funduszy Unii Europejskiej kwotą 84.914 tys. zł.

Na poziomie wyższym od zaplanowanego wykonano wpływy z podatków i opłat lokalnych, z tytułu udziału w PIT i CIT, oraz z subwencji i dotacji. Niższe niż zakładano były dotacje na realizację inwestycji oraz wpływy ze sprzedaży majątku gminy. W trakcie 2019 roku pracownicy miejskich służb konsekwentnie przestrzegali zasady maksymalizacji dochodów poprzez wykorzystanie wszelkich źródeł w celu pozyskiwania zewnętrznych funduszy na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych, projektów społecznych.

Wykonanie planu wydatków zadań własnych

Plan wydatków zadań własnych budżetu miasta na rok 2019 ustalono na początek roku w łącznej wysokości 1.205.155 tys. zł. Po zmianach w trakcie roku plan został zwiększony do kwoty 1.188.215 tys. zł i wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. został wykonany w kwocie 1.156.013 zł, tj. w 97% planu.

Zwiększono plan wydatków na wynagrodzenia, przede wszystkim za sprawą wyższych kosztów wynagrodzeń pracowników sfery oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej, m.in. z powodu ustawowej podwyżki dla nauczycieli od 1 września 2019 roku.

Zwiększono plan wydatków na pozostałe zadania bieżące.

Zmniejszono plan wydatków na inwestycje, częściowo w wyniku oszczędności realizacyjnych.

Tabl. 56. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej (w tys. zł)

Stan w dniu 31 XII

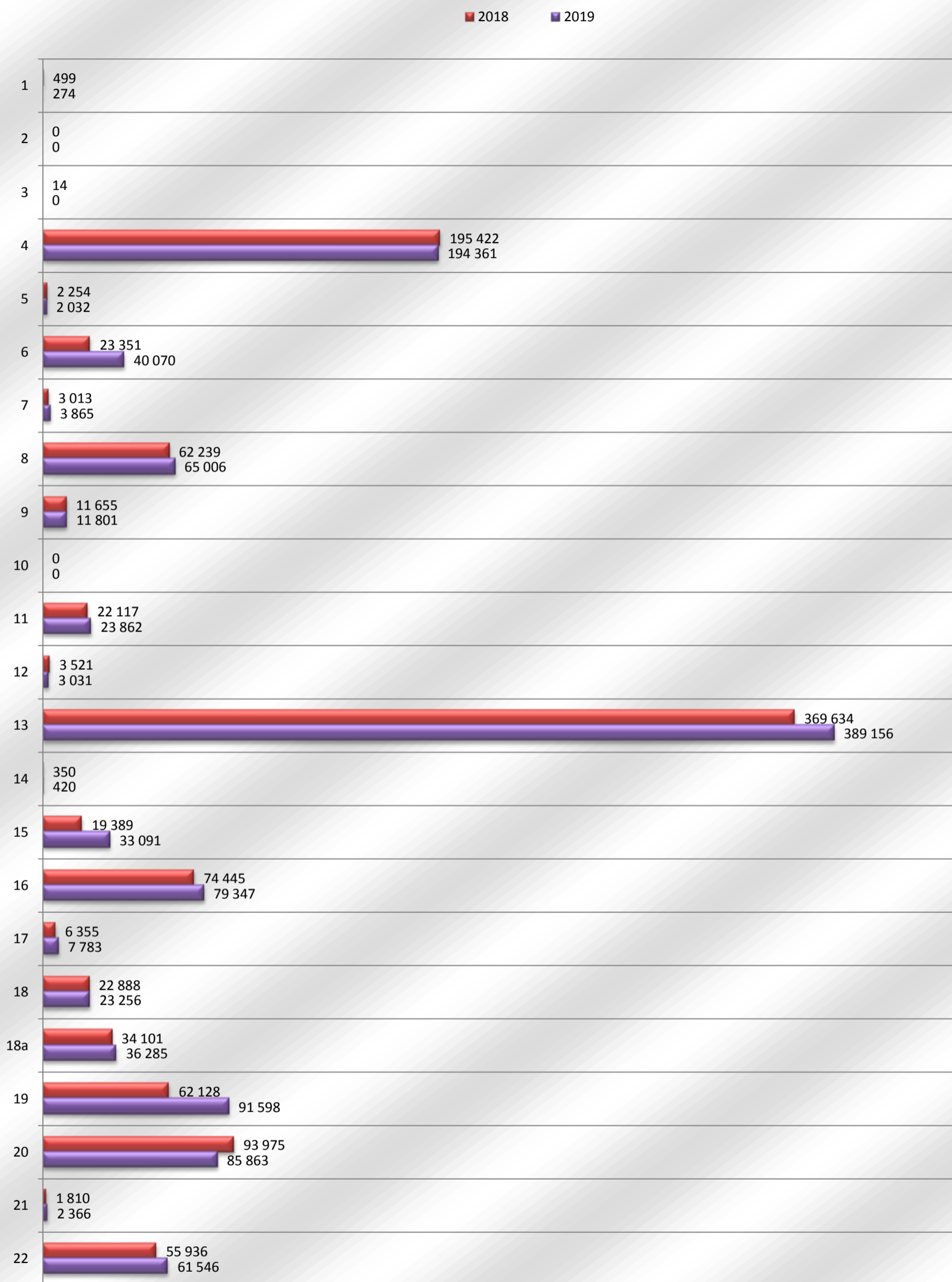
Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Rolnictwo i łowiectwo	338	638	471	476	481	414	354	499	274
2	Leśnictwo	5	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Górnictwo i kopalnictwo	36	20	-	9	18	34	20	14	0
4	Transport i łączność	125.837	138.996	112.323	348.409	164.512	137.637	169.754	195.422	194.361
5	Turystyka	1.907	1.785	5.040	3.118	2.507	2.436	2.746	2.254	2.032
6	Gospodarka mieszkaniowa	21.936	17.730	15.289	20.304	16.473	15.551	18.289	23.351	40.070
7	Działalność usługowa	2.453	1.672	1.844	2.395	2.126	2.918	2.777	3.013	3.865
8	Administracja publiczna	34.793	35.563	41.075	43.509	44.001	46.040	54.215	62.239	65.006
9	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	8.649	9.546	8.946	9.198	10.182	12.885	11.507	11.655	11.801
10	Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	1.177	1.242	-	-	-	-	-	-	-
11	Obsługa długu publicznego	16.886	17.718	38.577	27.865	21.736	21.527	21.795	22.117	23.862
12	Różne rozliczenia	4.263	3.961	-	3.390	0	3.163	2.938	3.521	3.031
13	Oświata i wychowanie	226.271	270.419	187.414	302.310	200.530	322.644	341.241	369.634	389.156
14	Szkolnictwo wyższe i nauka	2.438	3.358	1.315	30	50	193	249	350	420
15	Ochrona zdrowia	9.262	22.229	14.501	22.230	15.058	15.282	16.851	19.389	33.091
16	Pomoc społeczna	47.042	56.523	43.249	70.948	54.174	79.364	69.483	74.445	79.347
17	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	8.631	11.934	5.707	15.585	8.978	12.206	6.588	6.355	7.783
18	Edukacyjna opieka wychowawcza	14.529	18.199	6.415	20.348	6.945	21.121	23.115	22.888	23.256
18a	Rodzina	-	-	-	-	-	-	24.422	34.101	36.285
19	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	88.826	52.224	54.724	63.985	56.212	57.902	59.791	62.128	91.598
20	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	34.630	50.307	28.559	32.194	23.389	50.405	53.443	93.973	85.863
21	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1.287	1.053	2.011	1.436	1.543	1.664	1.575	1.810	2.366
22	Kultura fizyczna i sport	50.158	49.519	54.153	74.651	45.784	51.430	45.432	55.936	61.546

Tabl. 57. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej (w tys. zł)

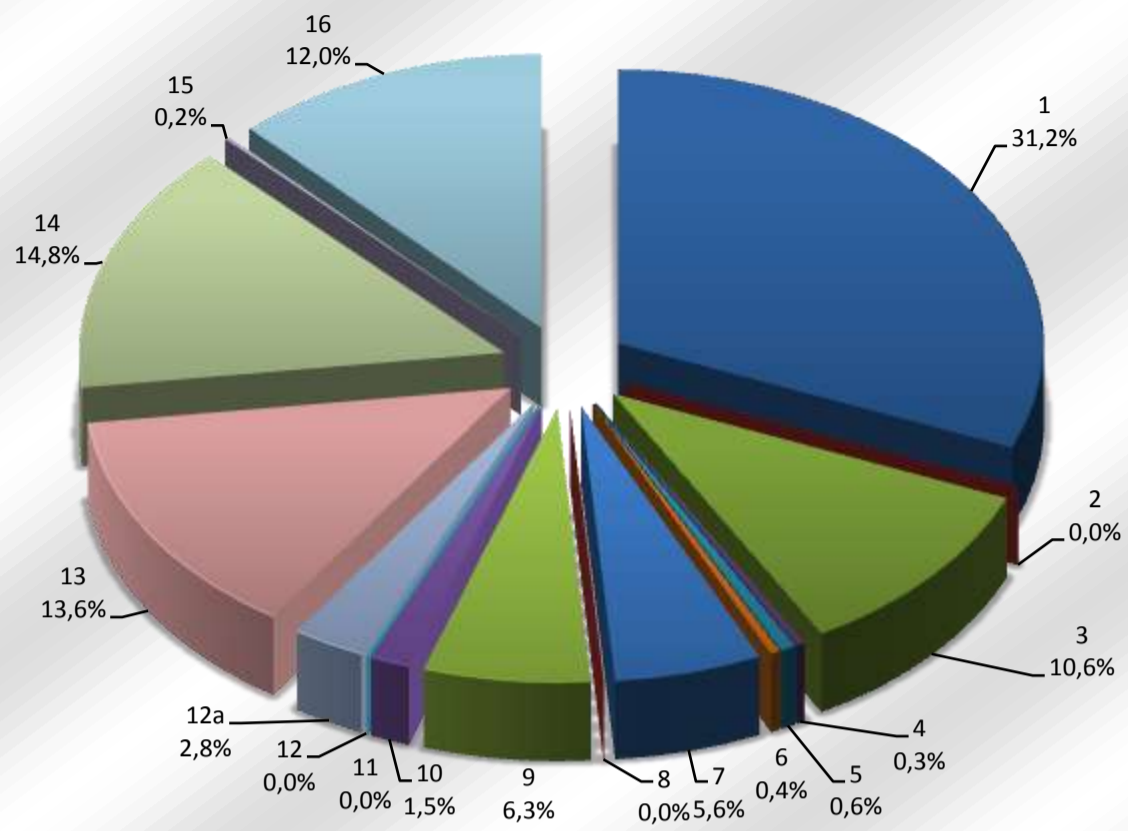
Stan w dniu 31 XII

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Transport i łączność	73.535	87.166	280.520	257.042	204.145	44.935	78.924	101.985	91.781
2	Turystyka	-	143	3.777	440	180	-	-	17	57
3	Gospodarka mieszkaniowa	20.719	16.633	12.997	17.037	13.636	11.293	13.392	17.796	31.332
4	Działalność usługowa	947	30	60	41	14	35	40	132	971
5	Administracja publiczna	1.733	560	4.448	1.638	3.782	767	1.004	3.076	1.677
6	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2.315	761	1.759	638	2.851	2.824	1.261	1.042	1.094
7	Oświata i wychowanie	9.982	27.560	24.674	19.178	22.436	17.138	26.329	28.889	16.472
8	Szkolnictwo wyższe	2.438	3.358	2.915	30	50	59	59	60	60
9	Ochrona zdrowia	3.088	16.179	7.792	10.842	4.329	2.891	4.074	6.683	18.555
10	Pomoc społeczna	898	1.278	1.473	732	2.458	4.462	7.572	7.661	4.528
11	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1.319	-	24	834	1.162	25	-	-	100
12	Edukacyjna opieka wychowawcza	100	1.441	28	47	-	-	1.400	445	0
12a	Rodzina	-	-	-	-	-	-	689	8.492	8.116
13	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	70.286	8.499	30.066	14.926	8.192	9.337	11.911	12.869	39.981
14	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	12.042	20.408	6.840	5.258	5.388	18.351	19.628	48.098	43.566
15	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	560	254	790	38	100	132	-	150	546
16	Kultura fizyczna i sport	42.446	39.404	40.940	52.317	23.041	26.288	19.543	30.412	35.408

Rys. 28. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2018 i 2019

Rys. 29. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2019 roku

ŚRODKI UNIJNE

Gmina Miasta Toruń, jako jednostka samorządu terytorialnego, intensywnie wykorzystuje środki funduszy unijnych w celu szybszego rozwoju miasta i podniesienia poziomu oraz jakości życia mieszkańców.

Należy zauważyć, że już w okresie przedakcesyjnym Gmina Miasta Toruń skutecznie korzystała z dofinansowania ze środków unijnych.

W okresie programowania 2004-2006 Gmina Miasta Toruń oraz jej jednostki organizacyjne pozyskiwały fundusze równie intensywnie na projekty infrastrukturalne, jak i społeczne. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Transport zrealizowano inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 163,8 mln zł, przy do-

finansowaniu na poziomie 101,9 mln zł. Natomiast dzięki środkom finansowym ZPORR i Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich zostały zrealizowane projekty społeczne o łącznej wartości 17,9 mln zł (przy dofinansowaniu w wysokości 14,5 mln zł). Zrealizowano także dwa projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, jeden w ramach programu INTERREG III B oraz trzy dzięki Mechanizmowi Finansowemu Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W omawianym okresie programowania Gmina Miasta Toruń i jej jednostki organizacyjne zrealizowały w ramach funduszy europejskich i EOG łącznie 45 projektów - ich średnie dofinansowanie stanowiło ok. 64% kosztów kwalifikowalnych tych inwestycji i przedsięwzięć.

Tabl. 58. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006

Stan w dniu 31 XII 2017 roku

Program operacyjny	Liczba projektów	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
ZPORR	16	124.208,3	75.763,09
ISPA	2	433.087,5	196.084,5
SPOT	3	43.622,0	30.088,2
SPO WKP	2	14.398,7	10.000,0
SPO RZL	18	13.893,7	10.557,3
INTERREG III B	1	218,8	149,5
EOG	3	6.290,6	4.608,5
Razem	45	635.719,7	327.251,1

W okresie programowania 2007-2013 Polska była największym beneficjentem europejskiej polityki spójności. W celu podniesienia swojej atrakcyjności, jako miejsca dla inwestowania, życia i pracy, Toruń starał się pozyskać środki na realizację inwestycji zarówno o charakterze infrastrukturalnym, jak i społecznym m.in. z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz z INTERREG IVC. Wśród najważniejszych przedsięwzięć dotowanych ze środków tej perspektywy finansowej wymienić należy inwestycje: „Budowa mostu drogowego w Toruniu wraz z drogami dojazdowymi”; „Integracja systemu transportu miejskiego wraz z zakupem taboru tramwajowego w Toruniu-BiT City”; „Toruńska Starówka - ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO”; „Zagospodarowanie terenu Jordanek na cele

kulturalno-kongresowe”; „Centrum Nowoczesności”; „Międzynarodowe Centrum Spotkań Młodzieży”; „Toruń - Hanza nad Wisłą”; „Internet-świ@t w twoim domu”. Obok zadań infrastrukturalnych miasto Toruń wraz z jednostkami organizacyjnymi wdrożyło szereg działań współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W okresie programowania 2007-2013 podpisano łącznie 147 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości całkowitej 1.853 mln zł (stan na 31.12.2017 r.), w tym w ramach:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - 8 umów,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko Pomorskiego - 62 umowy,
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka - 5 umów,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - 70 umów,
- INTERREG IV C - 1 umowa,
- EOG - 1 umowa.

Tabl. 59. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013

Stan w dniu 31 XII 2019 roku

Program operacyjny	Liczba projektów	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
PO IiŚ	8	1.068.141,3	734.774,2
RPO WK-P	62	668.945,7	271.319,7
PO IG	5	25.663,6	14.773,4
PO KL	70	87.314,7	83.993,7
INTERREG IVC	1	506,4	436,8
EOG	1	2.578,3	2.173,9
Razem	147	1.853.150,0	1.107.471,8

W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 do dnia 31 grudnia 2019 roku podpisano 168 umów o dofinansowanie projektów (w

tym umowy o dofinansowanie zadań, w których GMT pełni rolę partnera): z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Kujawsko-Pomorskiego, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna, Programu URBACT III i Programu Operacyjnego Poldska Cyfrowa. Koszt całkowity tych zadań opiewa na kwotę 1,245 mld zł; dofinansowanie - 764,3 mln zł. Najważniejsze przedsięwzięcia infrastrukturalne to: „Przebudowa i rozbudowa ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej w Toruniu”, „Przebudowa układu drogowego na pl. Bpa Chrapka w Toruniu”, „Poprawa funkcjonowania komunikacji miejskiej w Toruniu BiT City II”, „Gospodarka wodno-ściekowa na terenie aglomeracji Toruń - III etap”, „Toruńska Starówka - ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO - etap II”, „Przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu - BiT City II”, „Rozbudowa ul. Szosa Chełmińska od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej w Toruniu”, „Adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z dobudową pawilonu w Zespole Szkół Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej 25b w Toruniu”,

termomodernizacja obiektów oświatowych, budynków użyteczności publicznej oraz Specjalistycznego Szpitala Miejskiego im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, „Uzbrojenie terenów inwestycyjnych "Grębo-cin nad Strugą”, „Artus festival 2019”, „11. Bella Skyway Festival”, zagospodarowanie terenów zieleni w toruńskich obiektach parko-wych i inne.

Wśród zadań współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego można wskazać: „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu”; „Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na terenie Gminy Miasta Toruń”; „Toruńskie przedszkolaki - kreatywne dzieciaki”; „Nauka - to takie proste!”; „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu”; „Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów [wdrożenie modelu]”.

Szczegółowe informacje dotyczące projektów realizowanych w Toruniu z udziałem środków finansowych Unii Europejskiej, znajdują się na stronie internetowej: www.torun.pl w zakładce „Projekty europejskie”.

Tabl. 60. Projekty europejskie okresu programowania 2014-2020

Stan w dniu 31 XII 2019 roku

Program operacyjny	Liczba projektów	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
PO IiŚ	17	768.758.273	434.050.654
RPO WK-P	127	451.553.966	305.326.714
PO WER	20	23.907.914	23.707.979
PO PT	1	182.765	164.489
URBACT III	1	168.445	127.825
PO PC	2	924.506	924.506
Razem	168	1.245.495.868	764.302.166

SPIS TREŚCI

WARUNKI NATURALNE	3
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	4
LUDNOŚĆ	9
RYNEK PRACY	13
INFRASTRUKTURA	18
MIESZKANIA	25
PRZEMYSŁ	28
BUDOWNICTWO	29
FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	30
EDUKACJA I WYCHOWANIE	32
OCHRONA ZDROWIA	37
POMOC SPOŁECZNA	40
KULTURA	43
MIEJSCA NOCLEGOWE	48
SPORT I REKREACJA	49
ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE	51
BEZPIECZEŃSTWO	53
FINANSE MIASTA	55
ŚRODKI UNIJNE	60

SPIS TABLIC

Tabl. 1. Dane meteorologiczne	3
Tabl. 2. Roczna emisja zanieczyszczeń powietrza na terenie Torunia	6
Tabl. 3. Porównanie wyników pomiaru hałasu drogowego z mapą akustyczną	8
Tabl. 4. Ludność	9
Tabl. 5. Ludność według wieku	9
Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku	11
Tabl. 7. Ruch naturalny ludności	12
Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	14
Tabl. 9. Bezrobotni	16
Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	18
Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	19
Tabl. 12. Produkcja wody	20
Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców	20
Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych	21
Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	21
Tabl. 16. Komunikacja miejska	21
Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości	23
Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna	23
Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane	25
Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów	26
Tabl. 21. Zasoby komunalne	27
Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	28
Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	28
Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie	29
Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD	31
Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw	31
Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci	33
Tabl. 28. Przedszkola	354
Tabl. 29. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	35
Tabl. 30. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	35
Tabl. 31. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)	35
Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych	36
Tabl. 33. Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni UMK	36
Tabl. 34. Personel służby zdrowia	37
Tabl. 35. Apteki	38
Tabl. 36. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	38
Tabl. 37. Żłobki	38

Tabl. 38. Zgony wg głównych przyczyn i współczynnik zgonóww przeliczeniu na 10 tys. ludności _____	39
Tabl. 39. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej _____	39
Tabl. 40. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia _____	39
Tabl. 41. Zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej_____	40
Tabl. 42. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych w latach 2017-2018 pomocą społeczną_____	40
Tabl. 43. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie _____	41
Tabl. 44. Typy rodzin objętych pomocą w latach 2017-2018 _____	41
Tabl. 45. Rodzinna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2018 roku_____	42
Tabl. 46. Instytucjonalna piecza zastępcza w okresie od stycznia do grudnia 2018 roku_____	42
Tabl. 47. Biblioteki publiczne_____	45
Tabl. 48. Muzea, kina_____	45
Tabl. 49. Obiekty noclegowe turystyki _____	48
Tabl. 50. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej_____	52
Tabl. 51. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności_____	52
Tabl. 52. Przyczyny powstawania pożarów _____	53
Tabl. 53. Przystępczość _____	53
Tabl. 54. Sytuacja na drogach _____	54
Tabl. 55. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2018_____	55
Tabl. 56. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej _____	56
Tabl. 57. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej _____	57
Tabl. 58. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006_____	60
Tabl. 59. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013_____	60
Tabl. 60. Projekty europejskie okresu programowania 2014-2020_____	61

SPIS WYKRESÓW

Rys. 1.	Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym	4
Rys. 2.	Emisja pyłu PM10 w Toruniu w 2018 roku	6
Rys. 2a.	Zmiany długookresowego poziomu dźwięku LDWN przy ul. Przy Kaszowniku w Toruniu w latach 2015-201	8
Rys. 3.	Ludność według wieku i płci	10
Rys. 4.	Ludność według ekonomicznych grup wieku	11
Rys. 5.	Ruch naturalny ludności w latach 1990-2018	12
Rys. 6.	Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	13
Rys. 7.	Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów w latach 1994-2018	14
Rys. 8.	Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD	15
Rys. 9.	Bezrobotni według wieku	16
Rys. 10.	Bezrobotni według wykształcenia	17
Rys. 11.	Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę	17
Rys. 12.	Ścieki odprowadzone według grup dostawców	21
Rys. 13.	Przewozy pasażerów w latach 1990-2018	22
Rys. 14.	Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń	24
Rys. 15.	Mieszkania oddane do użytku według inwestorów w latach 1996-2018	25
Rys. 16.	Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD	29
Rys. 17.	Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2018 roku	30
Rys. 18.	Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2018 roku	31
Rys. 19.	Szkolnictwo według typów szkół	32
Rys. 20.	Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów	33
Rys. 21.	Szkolnictwo według liczby absolwentów	34
Rys. 22.	Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących	35
Rys. 23.	Personel służby zdrowia	37
Rys. 24.	Obiekty noclegowe turystyki	48
Rys. 25.	Miejsca noclegowe turystyki - ogółem	48
Rys. 26.	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD	51
Rys. 27.	Struktura stwierdzonych przestępstw	54
Rys. 28.	Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2017 i 2018	58
Rys. 29.	Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2018 roku	59

SPIS MAP

MAPA 1	Mapa wrażliwości hałasowej	7
MAPA 2	Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - Ldwn	8